

Tid och plats: torsdagen den 22 mars 2018
 kl. 18:30
 Sjöborummet

Berit Lundström (M)
Ordförande

Gunilla Lynghed
Sekreterare

Ärenden Enligt bifogad ärendeförteckning

Ledamot som är förhindrad att närvara vid sammanträde skall anmäla detta till
Gunilla Lynghed gunilla.lynghed@sjobo.se, 0416-27234 eller
Hanna Malm hanna.malm@sjobo.se, 0416-27249, eller någon annan anställd vid vård- och omsorgsförvaltningen, som kallar ersättare.

Gruppmöten
A kl. 18.00 Sessionssalen
S/V kl 17.30 Vollsörummet

Föredragningslista Vård- och omsorgsnämnden

Ärende- nummer	Ärendemening	Dnr
Nämndsärende		
1	Patientsäkerhetsberättelse 2017 samt Patientsäkerhetsplan 2018	2018/68
2	Ekonomisk uppföljning och prognos februari 2018	2018/70
3	Budgetskrivelse 2019 års budget vård- och omsorgsnämnden	2018/71
4	Policyn för mat och måltider- Ett Gott Liv varje dag	2018/73
5	Remissvar Förslag till Miljömål 2030 för Sjöbo kommun	2018/74
6	Skrivelser von mars 2018	2018/75
7	Information Von mars 2018	2018/79
Sekretess		
8	Gåva till Ängsgården	2018/76
9	Arbetsutskottets protokoll februari	2018/77
10	Anmälan om delegationsbeslut Von mars 2018	2018/78
11	Urvalsärende bostadsanpassningsbidrag Von mars 2018	2018/80
12	Urvalsärende SoL Von mars 2018	2018/81
13	Urvalsärende LSS von mars 2018	2018/82

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum	Dnr
2018-03-13	2018/68
	Hid

Vård och omsorgsförvaltningen
Cecilia Perry
Medicinskt ansvarig sjuksköterska

Patientsäkerhetsberättelse 2017 samt Patientsäkerhetsplan 2018

Vård och omsorgsförvaltningens förslag till beslut

- 1.Organisation för patientsäkerhetsarbetet inom vård- och omsorgsnämndens verksamhetsområde 2018 fastställs enligt bilaga till protokollet.
- 2.Vård- och omsorgsnämnden godkänner patientsäkerhetsberättelse för 2017 enligt bilaga till protokollet.
- 3.Plan för patientsäkerhetsarbetet 2018, enligt bilaga till protokollet, godkänns.
- 4.Verksamhetschef enligt Hälso- och sjukvårdslagen (HSL) har ansvaret för att årligen, tillsammans med medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) upprätta patientsäkerhetsberättelse. Arbetet ska vara klart för att behandlas i vård- och omsorgsnämnden i mars.

Sammanfattning av ärendet

Patientsäkerhetslagen (2010:569) har till syfte att främja patientsäkerheten inom hälso-och sjukvården genom att tydliggöra vårdgivarens ansvar. Vårdgivaren ska arbeta förebyggande genom ett systematiskt patientsäkerhetsarbete. I detta ingår att årligen upprätta en patientsäkerhetsberättelse (senast 1 mars) samt en plan för innevarande år.

Beslutsunderlag

Förslag till Patientsäkerhetsberättelse för 2017 samt patientsäkerhetsplan för 2018, upprättade av medicinskt ansvarig sjuksköterska Cecilia Perry

Vård och omsorgsförvaltningen

Cecilia Perry
Medicinskt ansvarig sjuksköterska

Vård- och omsorgsförvaltningen

Patientsäkerhetsberättelse 2017

2018-03-09
Sammanställd av
medicinskt ansvarig sjuksköterska
Cecilia Perry

Innehållsförteckning

Sammanfattning av patientsäkerhetsarbetet 2017	2
Inledning	3
Organisation för patientsäkerhetsarbetet	3
Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete	4
Samverkan med andra vårdgivare	4
Samordnad vårdplanering.....	4
Samordnad individuell plan (SIP)	5
Aktuella samverkansdokument	5
Avvikelsehantering.....	5
Klagomål och synpunkter.....	6
Förebyggande vårdskador	6
Riskbedömningar – Senior Alert	6
Beteendemässiga och Psykiska symtom vid Demens	9
Palliativt omhändertagande.....	9
Läkemedelsgenomgångar	11
Medicintekniska produkter (MPT)	11
Beslutsstöd för sjuksköterskor.....	12
Rapporteringsstöd för omvårdnadspersonal.....	12
Journalgranskning	12
Tillsynsbesök LSS-boende	12
Vårdhygien	13

Sammanfattning av patientsäkerhetsarbetet 2017

Året har präglats av att ett nytt dokumentationssystem, Procapita, infördes. Från januari till april gavs regelbunden utbildning till all legitimerad personal. Ett mycket tidskrävande arbete med att överföra alla journaler från Omsorg 10 till Procapita genomfördes. Överföringen av journaler för patienter med pågående insatser slutfördes i början av juni; detta för att säkerställa att man endast behövde använda ett journalsystem. Resterande journaler, främst där insatsen endast var hjälpmedel, överfördes under hösten. Det nya systemet upplevs som positivt att dokumentera i, det är användarvänligt och har en struktur som bidrar till ökad patientsäkerhet men mycket återstår att utveckla.

Sammantaget har det nya dokumentationssystemet tagit mycket resurser i anspråk vilket gjort att övrigt förändrings- och utvecklingsarbete har fått stå tillbaka. Vård- och omsorgsförvaltningen har därför inte kunnat arbeta lika intensivt som tidigare år enligt planen i föregående års patientsäkerhetsberättelse.

Förberedelse för trygg och säker hemgång enligt den nya lagen som gäller från 2018-01-01 har pågått under året. Lagen innebär kortare planeringstid för kommunen i samband med att patienter skrivs ut från sjukhus. En grupp bestående av olika professioner har kontinuerligt arbetat under året med att anpassa kommunens arbetssätt för att kunna möta denna förändring.

Punktprevalensmätning (PPM) gällande basala hygien- och klädrutiner utförs årligen. Det har skett en stor förbättring under 2017 både i ordinärt och särskilt boende. Bristerna finns huvudsakligen i användning av desinfektionsmedel före och efter vårdkontakt samt användning av plastförkläde vid vårdnära arbete.

Riskbedömning är en del av det preventiva arbetet för att förebygga vårdskador. Verksamheten ska erbjuda och utföra riskbedömningar på individnivå och vidta åtgärder vid förhöjd risk för trycksår, fall och undernäring. Under året har riskbedömningar gjorts på 62 % för dem som bor på särskilt boende vilket är en liten nedgång jämfört med 2016. Det görs även riskbedömningar i ordinärt boende på kunder med stort omvårdnadsbehov. Det gjordes 61 bedömningar fördelade på alla hemtjänstområden. Detta är en avsevärd ökning från 2016 då det gjordes 15 riskbedömningar.

Vi deltog för första gången fullt ut i Senior Alerts punktprevalensmätning för trycksårsmätning hösten 2017. Det förekommer trycksår och många har risk för trycksår.

Avvikelse skrivs, behandlas på teamträffar samt åtgärdas. Återkoppling på respektive arbetsplats sker på verksamhetsmöten. Avvikelse dokumenterades i Omsorg 10 till och med 2017-08-30 och därefter i Procapita. I nuläget kan inte en samlad bild av årets avvikelser presenteras eftersom statistik inte går att få ut på ett enkelt sätt i Procapita. En rapport kommer att finnas under april månad.

Organisation för patientsäkerhetsarbetet, patientsäkerhetsberättelse för 2017 samt plan för 2018

Inledning

Patientsäkerhetslagens (2010:569) syfte är att främja patientsäkerheten inom hälso- och sjukvården genom att tydliggöra vårdgivarens ansvar. Vårdgivaren ska arbeta förebyggande genom ett systematiskt patientsäkerhetsarbete, beskriva hur det organisatoriska ansvaret är fördelat samt årligen upprätta patientsäkerhetsberättelse.

Årlig patientsäkerhetsberättelse

Vårdgivaren ska årligen, senast den 1 mars, sammanställa en så kallad patientsäkerhetsberättelse som är en beskrivning av hur patientsäkerhetsarbetet bedrivits under föregående år. Patientsäkerhetsberättelsen ska bland annat göra det lättare både för vårdgivaren att ha kontroll över verksamhetens patientsäkerhetsarbete och för Inspektionen för vård och omsorg (IVO) att utföra sin tillsyn. Patientsäkerhetsberättelsen ska finnas tillgänglig för dem som önskar ta del av den och beskriva vad man gjort för att identifiera, analysera och reducera risker, tillbud och negativa händelser i vården samt vilka resultat vårdgivaren har uppnått i sitt patientsäkerhetsarbete.

Organisation för patientsäkerhetsarbetet

Vårdgivaren (Vård- och omsorgsnämnden i Sjöbo kommun)

Vårdgivaren ansvarar för att planera, leda och kontrollera verksamheten så att kravet på en god och säker vård uppfylls enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL). Patienterna ska erbjudas trygg och lättillgänglig vård med god kontinuitet. Vården ska bedrivas med respekt för patienternas integritet och självbestämmande.

Verksamhetschef

Verksamhetschef för hälso- och sjukvård ansvarar för att vården drivs utifrån gällande lagar, föreskrifter och rutiner fastställda av medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS). I ansvaret ingår att se till att resursanvändning och bemanning är optimal för att uppnå god och säker vård samt att bedriva systematiskt patientsäkerhetsarbete och att anmäla hälso- och sjukvårdspersonal som utgör en patientsäkerhetsrisk, till Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS)

MAS bevakar att hälso- och sjukvårdens kvalitet och säkerhet upprätthålls i särskilda boenden, hemsjukvård och dagverksamheter. I uppgifterna ingår att utarbeta rutiner bland annat för läkemedelshantering, delegering av hälso- och sjukvårdsuppgifter och dokumentation samt följa upp att dessa efterlevs. MAS ska på delegation från nämnden göra anmälan enligt Lex Maria till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) om en person i samband med vård och behandling har skadats allvarligt eller utsatts för risk att skadas allvarligt.

Hälso- och sjukvårdspersonal

Hälso- och sjukvårdspersonal, d v s sjuksköterskor, arbetsterapeuter och fysioterapeuter har skyldighet att arbeta enligt vetenskap och beprövad erfarenhet och ska bidra till att hög patientsäkerhet upprätthålls samt rapportera risker och negativa händelser till MAS och verksamhetschef.

Omsorgspersonal

Omsorgspersonalen har skyldighet att följa de riktlinjer och rutiner som styr hälso- och sjukvården. De ska medverka i patientsäkerhetsarbetet och rapportera risker samt negativa händelser.

Kvalitetsledningssystem

Ledningssystemet beskriver hur de olika nivåerna i organisationen ska arbeta för att främja en hög patientsäkerhet.

Patientsäkerhetsberättelse 2017

Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete

SOSFS 2011:9 om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete, började gälla 2012-01-01.

Ledningssystemet beskriver hur de olika nivåerna i organisationen ska arbeta för att främja en hög patientsäkerhet.

Uppföljning 2017: I Ledningssystemet finns styrande processer, rutiner, blanketter etc. samlade. Respektive enhetschef ansvarar för att Ledningssystemet blir känt och använt på arbetsplatsen. Ledningssystemet finns lättillgängligt för alla medarbetare via arbetsnätet.

MAS och verksamhetsutvecklare inom socialtjänsten har fortsatt att utveckla och uppdatera Ledningssystemet men i mindre utsträckning än tidigare år då mycket tid gått åt till införandet av nytt journalsystem.

Plan för 2018: MAS och verksamhetsutvecklare inom socialtjänsten fortsätter att utveckla och uppdatera Ledningssystemet.

Samverkan med andra vårdgivare

En viktig del i patientsäkerhetsarbetet är samverkan med andra vårdgivare. Nedan finns exempel på processer och dokument som ska säkra detta.

Ledningskraft

Sjöbo kommun deltar i *Ledningskraft*, ett samarbete där de olika vårdgivarna ska hitta samarbetsformer kring de mest sjuka.

Uppföljning 2017: Regelbundna möten där representanter från kommun och vårdcentraler deltar har hållits. Stort fokus har varit på det nya hälso- och sjukvårdsavtalet.

Plan 2018: Fortsätta med regelbundna möten mellan kommunen och vårdcentralerna och där representant från sjukhuset bjuds in vid behov.

Samordnad vårdplanering

Samordnad vårdplanering sker i ett webbaserat program, Mina Planer, som är Skånegemensamt. Vid utskrivning av patient från slutenvård överförs den information som behövs för ett patientsäkert omhändertagande i kommunens hemsjukvård och i primärvården. Den gamla "betalansvarslagen" upphörde att gälla 2017-12-31 för somatiska patienter och upphör 2018-12-31 för patienter inom psykiatri. I stället träder Lagen om samverkan vid utskrivning från slutenvård in. Det innebär bl. a att betalningsansvar inträder efter tre dagar istället för som idag fem dagar och att Samordnad Individuell Plan (SIP) ska göras istället för den vårdplan som tidigare gjorts.

Uppföljning 2017: Det har inte gått att få fram statistik på hur många vårdplaneringar som genomförts under året.

Förberedelse för trygg och säker hemgång enligt den nya lagen som träder i kraft 2018-01-01 har pågått under året. Lagen innebär kortare planeringstid för kommunen i samband med att patienter skrivs ut från sjukhus. En grupp bestående av olika professioner har kontinuerligt arbetat under året med att anpassa kommunens arbetssätt för att kunna möta denna förändring.

För att kunna följa utskrivningsprocessen i den nya lagen behövde det webbaserade programmet utformas på ett nytt sätt. Även ett nytt regelverk för processen utformades övergripande i Region Skåne. I december genomfördes utbildningsinsatser för all legitimerad personal och alla enhetschefer inför detta.

Ett stort antal avvikelser, 52 st (ca 40 st/år 2015 och 2016) har skrivits för att vårdplanen i samband med utskrivning inte följts. Detta innebär en risk för patientsäkerheten samt skapar ett stort merarbete och ökad tidsåtgång för berörd personal. Bristerna har bestått av att läkemedel inte skickats med hem, ordinationshandlingar för läkemedel inte varit korrekta, patienten inte kommit på överenskommen tid etc. Det finns ett stort mörkertal med händelser där avvikelse inte skrivits.

Plan 2018: Implementera det nya regelverket och följa upp kommunens arbetssätt för att säkerställa att de patienter som kommer hem från sjukhusvistelse får ett patientsäkert omhändertagande.

Förberedelser inför den lagändring som träder i kraft 2019-01-01 gällande patienter inom psykiatri.

Lagen innebär kortare planeringstid för kommunen i samband med att patienter skrivs ut från psykiatrisk slutenvård.

Verka för att avvikelser skrivs när regelverket för utskrivningsprocessen inte följts.

Samordnad individuell plan (SIP)

En Samordnad Individuell Plan (SIP) ska göras när den enskilde har behov av insatser både från socialtjänsten och hälso- och sjukvården och när samordning av insatser kring en enskild individ behövs. SIP ska även göras för att en person som uppfyller kriterier enligt Hälso- och sjukvårdsavtalet ska kunna anslutas till det mobila teamet. SIP kommer också att bli en del av vårdplaneringsprocessen när Lagen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård som gäller från den 1 januari 2018. En lokal rutin för hur SIP ska genomföras har tagits fram i samarbete mellan Sjöbo kommun, Sjöbo vårdcentral och Novakliniken.

Uppföljning 2017: Det har inte gått att få statistik för hur många SIP:ar som genomförts. Uppskattningsvis har ett 30-tal SIP:ar gjorts.

Plan för 2018: Öka antalet genomförda SIP:ar

Uppföljning och vid behov anpassning av befintlig rutin för att säkerställa att arbetssättet är så smidigt som möjligt.

Aktuella samverkansdokument

- Avtal om ansvarsfördelning och utveckling avseende hälso- och sjukvården i Skåne
- Hjälpmiddelsrekommendationer på produktnivå
- Lokalt avtal om läkarmedverkan i den kommunala hälso- och sjukvården
- Policy och allmänna riktlinjer för hjälpmiddelsverksamheten i Skånes kommuner och Region Skåne
- Ramavtal kring personer över 18 år med psykisk funktionsnedsättning/sjukdom
- Regelverk för Samordnad vårdplanering
- Riktlinjer för uppsökande tandvård i Skåne
- Överenskommelse om habilitering i Skåne
- Överenskommelse om palliativ vård i Skåne

Avvikelsehantering

Syftet med avvikelsehantering är att genom systematisk uppföljning av avvikelserna öka kunskapen hos personalen om risker i hälso- och sjukvården så att riskerna minimeras genom förebyggande åtgärder samt genom utveckling av metoder och arbetssätt.

Avvikelser skrivs, behandlas på teamträffar samt åtgärdas. Återkoppling på respektive arbetsplats sker på verksamhetsmöten. Avvikelserna dokumenterades i Omsorg 10 till och med 2017-08-30 och därefter i Procapita. I nuläget kan inte en samlad bild av avvikelserna för 2017 presenteras eftersom statistik inte går att få ut på ett enkelt sätt i Procapita. En rapport kommer att finnas under april månad.

Klagomål och synpunkter

Rutin för klagomål och synpunktshantering finns och följs.

Uppföljning 2017: Under året inkom 10 klagomål. Klagomålen har t ex handlat om bemötande samt brister i utförandet av insatser. I några av fallen har möte skett med MAS eller chefen för den legitimerade personalen och i samtliga fall har den som klagat fått återkoppling från MAS eller enhetschefen för den legitimerade personalen.

Plan för 2018: Fortsätta arbetet med att göra rutinen känd i verksamhet som bedrivs enligt HSL.

Rutinen kommer att utvecklas ytterligare för att följa den förändring som gjorts hos Inspektionen för vård och omsorg som innebär att från 2018-01-01 är det vårdgivaren som i första hand ska ta emot och besvara klagomål.

Förebyggande av vårdskador

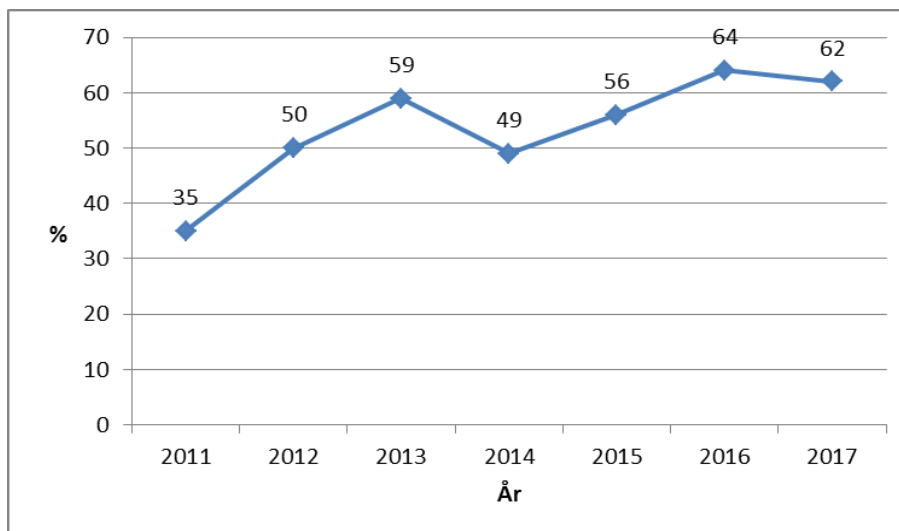
Riskbedömningar - Senior alert

Riskbedömningen är en del av det preventiva arbetet för att förebygga vårdskador. Verksamheten ska erbjuda och utföra riskbedömningar på individnivå och vidta åtgärder vid förhöjd risk för trycksår, fall och undernäring.

Uppföljning 2017: Arbetet har fortsatt med att göra riskbedömningar enligt Senior Alert på de särskilda boendena. Under året har bedömningar gjorts på 62 % för dem som bor på särskilt boende vilket är en liten nedgång jämfört med 2016.

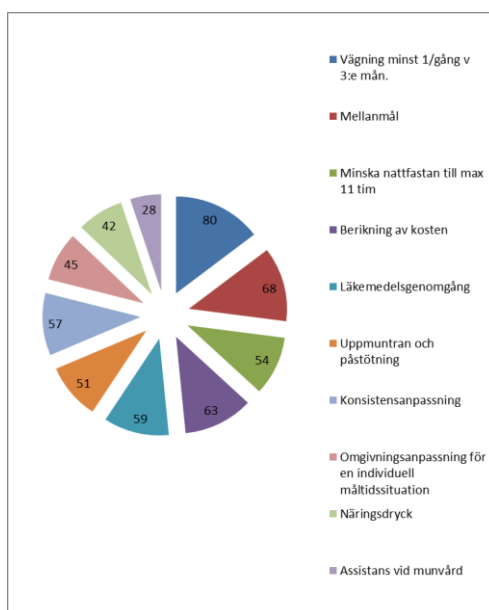
Diagrammet nedan visar antal bedömningar gjorda 2011-2017.

Riskbedömning i särskilt boende 2011-2017

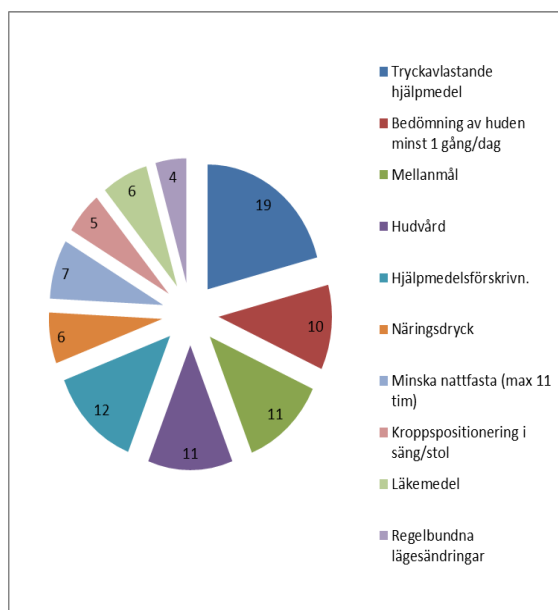

Åtgärdsplaner har upprättats vid behov, se exempel på åtgärder nedan.

Exempel på åtgärder vid undernäring eller risk för undernäring

Exempel på åtgärder vid trycksår eller risk för trycksår

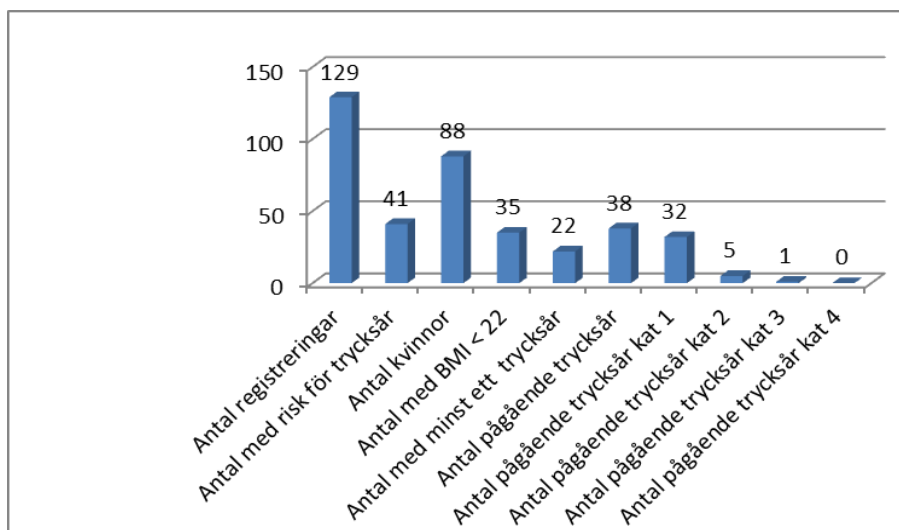

Det görs även riskbedömningar i ordinärt boende på kunder med stort omvårdnadsbehov. Kvalitetsutvecklaren har varit stödjande vid införandet. Det har gjorts 61 bedömningar fördelade på alla hemtjänstområden. Detta är en avsevärd ökning från 2016 då det gjordes 15 riskbedömningar.

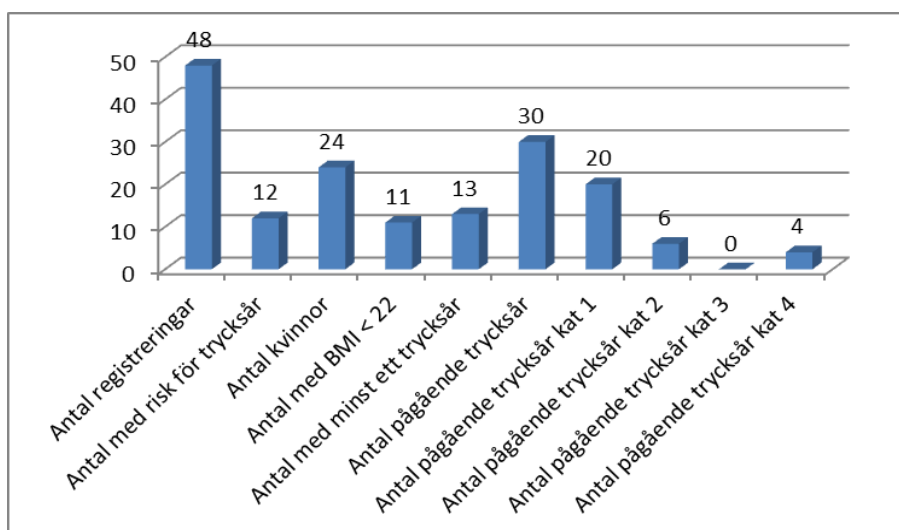
Målet för 2017 var delta fullt ut i punktprevalensmätning för trycksår vilket också skedde under hösten. Av totalt 177 registreringar hade 53 patienter risk för trycksår och 68 patienter pågående sår. Detta motsvarar 27,1 % i ordinärt boende och 17, 1 % på särskilt boende. Se diagram nedan.

Analys av resultatet kommer att göras av MAS och kvalitetsutvecklare.

Trycksårsmätning ordinärt boende den 22 november 2017

Trycksårsmätning särskilt boende den 22 november 2017

Plan för 2018: Målet är att 100 % av kunderna på särskilt boende ska ha erbjudits riskbedömning med eventuell åtgärdsplan. Fortsätta erbjuda de mest sjuka äldre i ordinärt boende riskbedömning och vb. åtgärdsplan. Kvalitetsutvecklaren kommer att fortsätta arbetet med implementeringen i verksamheterna. Hon kommer även att göra uppföljningar i form av journalgranskningar för att säkerställa kvaliteten på riskbedömningarna och för att se om förebyggande åtgärder och uppföljningar finns dokumenterade. Delta i punktprevalensmätning för trycksår hösten 2018.

BPSD – Beteendemässiga och Psykiska Symtom vid Demens

Syftet med BPSD-registret är att kvalitetssäkra omvårdnaden av personer med demenssjukdom och att uppnå ett likvärdigt omhändertagande av denna patientkategori över hela landet. Förekomst av BPSD kan ses som ett mått på en försämrad livskvalitet för personen med demenssjukdom. Registret har en tydlig struktur som bygger på kartläggning av frekvens och allvarlighetsgrad av BPSD, checklista för tänkbara orsaker till BPSD, förslag på evidensbaserade omvårdnadsåtgärder för att minska BPSD samt utvärdering av interventionerna. Denna struktur genererar en individuell vårdplan som kan vara ett stöd i vården av personer med demenssjukdom.

Uppföljning 2017: Alla kunder på demensboendena har erbjudits skattning och systematiskt arbete kring BPSD. Även kunder som bor på särskilt boende och har demens har erbjudits skattning och systematiskt arbete kring BPSD. Resultat av vidtagna omvårdnadsåtgärder visas nedan.

Demenssköterskan och en Silviasyster har hållit i en utbildning för legitimerad personal. Utbildningen var på sammanlagt nio timmar. Under hösten 2017 har man även utbildat ca 35 undersköterskor från hemtjänst, pool, HUR-gruppen och särskilt boende. Utbildningen var 12 timmar.

Plan för 2018: Alla kunder på demensboende ska ha erbjudits skattning och systematiskt arbete kring BPSD. Att erbjuda kunder som bor på särskilt boende och har demens skattning och systematiskt arbete kring BPSD.

Fortsätta med demensutbildning för undersköterskor.

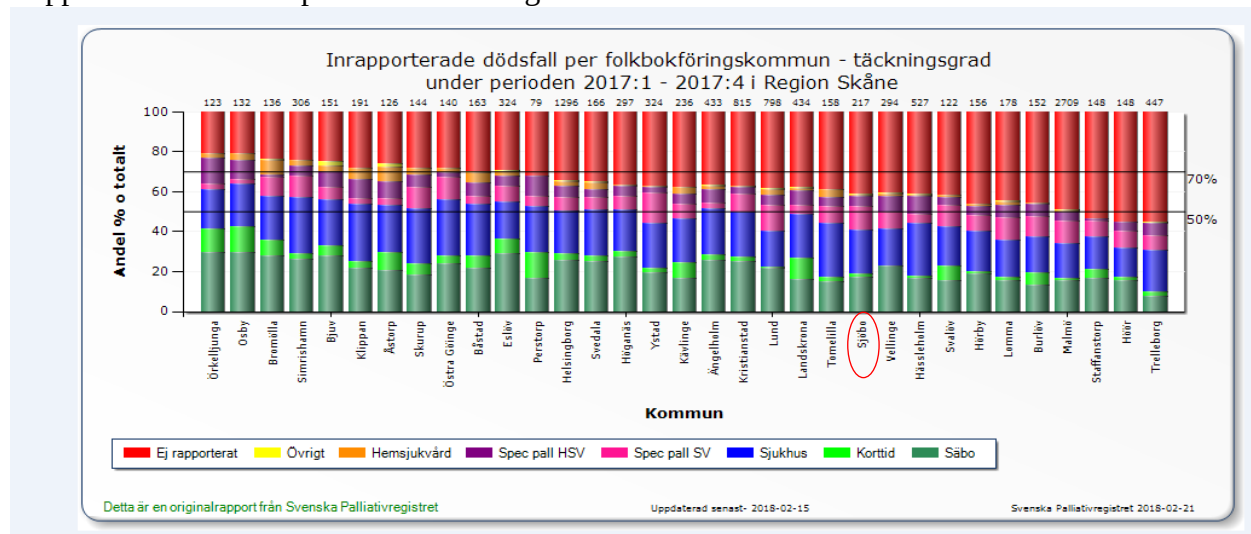
Palliativt omhändertagande

Svenska palliativregistret är ett nationellt kvalitetsregister där vårdgivare registrerar hur vården av en person i livets slutskede varit. Syftet är att förbättra vården i livets slut oberoende av diagnos och vem som utför vården. Vårdpersonal besvarar en enkät med cirka 30 frågor som handlar om hur vården varit sista veckan i livet. Personalen använder sedan resultatet för att se vilken kvalitet som vården håller och vad som behöver förbättras. När förbättringar görs kan man använda resultat från Svenska palliativregistret för uppföljning.

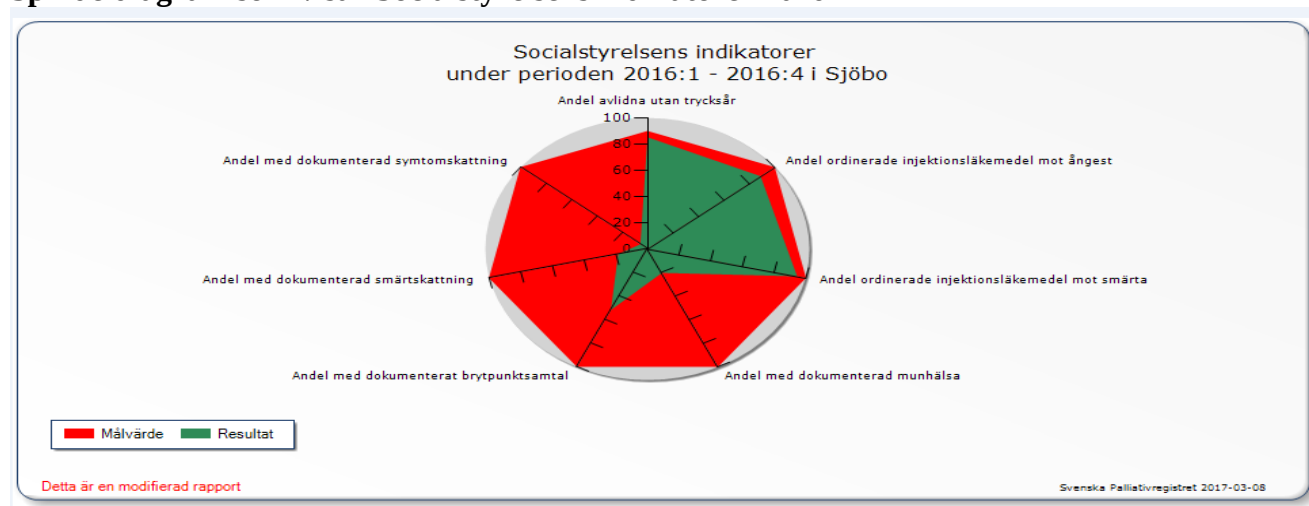
Registrering i det palliativa registret har gjorts sedan 2013. En arbetsgrupp bestående av enhetschef (en från varje ”spår”) sjuksköterskor, undersköterska, MAS samt en läkare från Vårdcentralen har utifrån resultatet i dödsfallsenkäten valt att arbeta med införandet av smärtskattning. Gruppen har en viktig roll i implementeringen av arbetet inom det palliativa området.

Uppföljning för 2017: 60 % (målet var 80 %) av dödsfallen registrerades i det palliativa registret. Arbetet med smärtskattning har fortgått men är fortfarande ett område som behöver utvecklas. Jämförande diagram finns nedan.

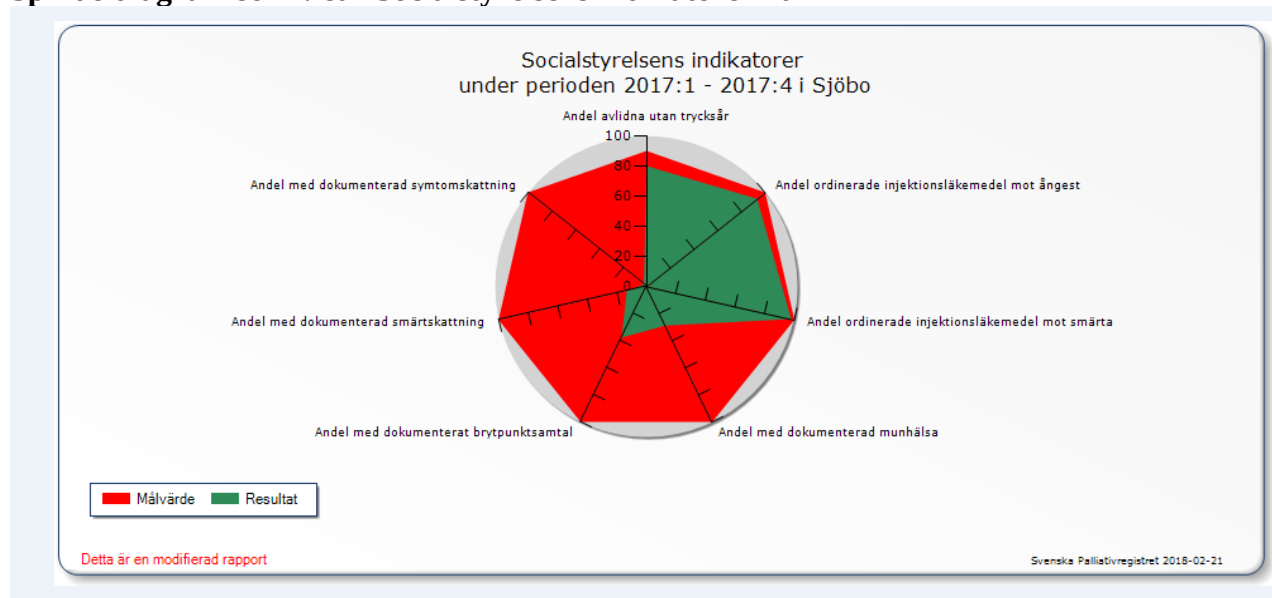
Rapporterade dödsfall per kommun i Regions Skåne 2017

Spindeldiagram som visar Socialstyrelsens indikatorer 2016

Spindeldiagram som visar Socialstyrelsens indikatorer 2017

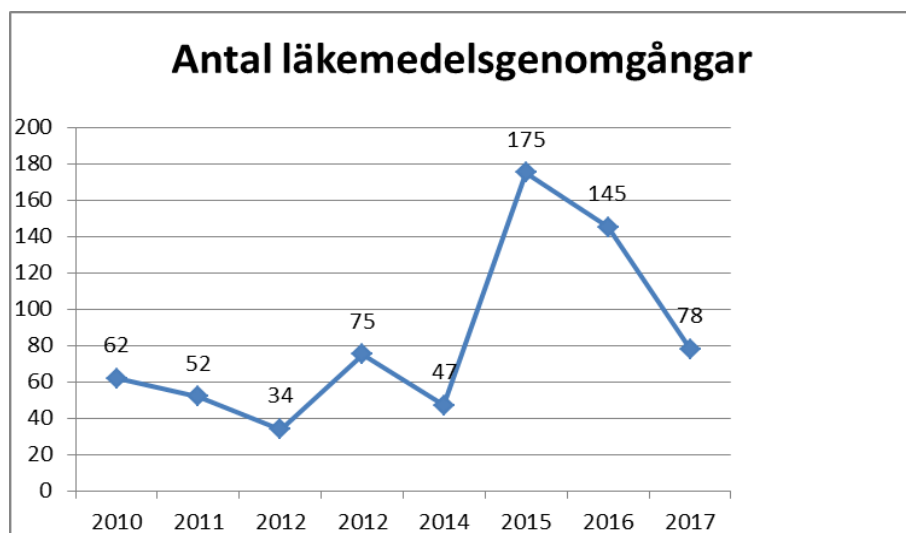
Plan för 2018: 70 % av dödsfallen ska registreras i det palliativa registret. Brytpunktssamtal ska ha genomförts vid minst 60 % av de förväntade dödsfallen. Ökad användning av smärtskattning. Andel med dokumenterad munhälsa ska öka. Regelbundna möten med den palliativa gruppen.

Läkemedelsgenomgångar

Läkemedelsgenomgångar sker för att säkerställa att patienten inte har läkemedel som påverkar hälsan på ett negativt sätt. I författningen (HSLF-FS2015:11) tydliggörs att läkemedelsgenomgångar ska erbjudas de som flyttar in på särskilt boende och de personer som påbörjar hemsjukvård, är 75 år och äldre samt har minst fem läkemedel. Dessa personer ska sedan erbjudas läkemedelsgenomgång en gång per år. För 2017 gjorde ansvarig läkare och ansvarig sjuksköterska för respektive boende/hemsjukvårdsområde en plan för hur detta skulle genomföras. Läkemedelsgenomgångarna genomfördes i samarbete med apotekare utsedd av Region Skåne för Vårdcentralens patienter medan Novakliniken har en egen rutin.

Uppföljning 2017: Det gjordes 78 st. läkemedelsgenomgångar. Planen var att öka antalet vilket inte skett, se diagram nedan.

Antalet gjorda läkemedelsgenomgångar är långt under behovet. Anledningen till minskningen är att det är många inblandade parter (läkare på vårdcentralen, apotekare och sjuksköterska) vilket gjort genomförandet tungrovt.

Plan för 2018: Öka antalet läkemedelsgenomgångar ytterligare; omfattar Vårdcentralens och Novaklinikens patienter. Uppskattat behov är ca 250 st.

Arbets sättet för hur den tvärprofessionella läkemedelsgenomgången genomförs kommer att förändras och kommer att göras antingen via Skype (hos läkaren på vårdcentralen och apotekare på distans) eller fysiskt möte beroende på hur många patienter som är aktuella för den enskilda läkaren.

Medicintekniska produkter, MTP

Medicintekniska produkter (t.ex. personlyftar, rullstolar, rollatorer, sondmatningspumpar m.m.) används ofta inom vård- och omsorg. Dessa ska användas på rätt sätt, på rätt indikation och av kunnig personal. Hjälpmiddel beställs och registreras i Webbsesam, ett gemensamt program för de kommuner som ingår i Hjälpmiddelscentrum Östra Skåne (HÖS).

Uppföljning 2017:

Alla arbetsterapeuter och fysioterapeuter har genomgått en webbaserad förskrivarutbildning för att säkerställa att Socialstyrelsens förskrivningsprocess följs.

En stor genomgång av det förråd som finns på Björkbacken har gjorts för att säkerställa att alla produkter är säkra att använda dvs. de har rengjorts på ett korrekt sätt samt funktionstestats. Även spårbarheten har säkrats upp. En rutin har tagits fram för vilka hjälpmedel som ska lagerhållas. Under året har inga avvikelser (negativa händelser) inrapporterats till Läkemedelsverket och berörd tillverkare.

Plan för 2018

Förflyttningsutbildning för omvårdnadspersonal

Förskrivarutbildning för sjuksköterskor

Beslutsstöd för sjuksköterskor

Bakgrund

Inom ramen för Ledningskraft togs beslut att i de sydöstra kommunerna Simrishamn, Sjöbo, Skurup, Tomelilla och Ystad införa beslutsstöd för den kommunala sjuksköterskan.

Beslutsstödet är ett verktyg i form av en checklista för sjuksköterskan i den kommunala hälso- och sjukvården för att avgöra vad som är optimal vårdnivå för patienten vid hastigt försämrat allmäntillstånd. Syftet är att skapa trygghet för patienten, ge vård på optimal nivå utifrån behov och situation, samt att säkra informationsöverföringen då vårdansvaret går över från en huvudman till en annan genom att använda sig av SBAR för strukturerad kommunikation (situation, bakgrund, aktuellt tillstånd, rekommendation).

I samverkan mellan sydöstra Skånes kommuner genomfördes en gemensam utbildning för kommunernas sjuksköterskor hösten 2014. Beslutsstödet började användas i Sjöbo kommun 2014-12-01.

Inom ramen för Hälso- och sjukvårdsavtalet kommer Beslutsstödet att införas i hela Skåne och utbildningar kommer att genomföras för att säkerställa att stödet används på rätt sätt.

Uppföljning 2017: Beslutsstödet används; det är svårt att mäta omfattningen.

Plan för 2018: Fortsatt användande av beslutsstödet för att säkra att patientens omhändertagande sker på rätt vårdnivå.

Två sjuksköterskor kommer att genomgå instruktörsutbildning våren 2018 för att sedan kunna utbilda kollegorna på hemmaplan.

Rapporteringsstöd för omvårdnadspersonal

Ett rapporteringsstöd för omvårdnadspersonal i form av ett häfte i fickformat kommer att införas under första halvåret 2018. Stödet innehåller ett antal symtombilder. För att sjuksköterskan ska få en så fullständig bild som möjligt av patientens tillstånd finns ett antal frågor för varje symtombild. Dessa förväntas omvårdnadspersonalen så långt som möjligt kunna svara på när sjuksköterskan kontaktas. Sjuksköterskorna kommer att utbilda omvårdnadspersonalen i sina respektive områden/boenden.

Journalgranskning

Journalgranskning har genomförts under året i samband med att avvikelser har utretts samt i samband med införandet av Procapita. I Procapita sker dokumentationen på ett mer strukturerat sätt än i föregående journalsystem vilket ökar patientsäkerheten.

Plan för 2018: Fortsätta med journalgranskningar; utförs av MAS och kvalitetsutvecklare.

Tillsynsbesök LSS -boenden

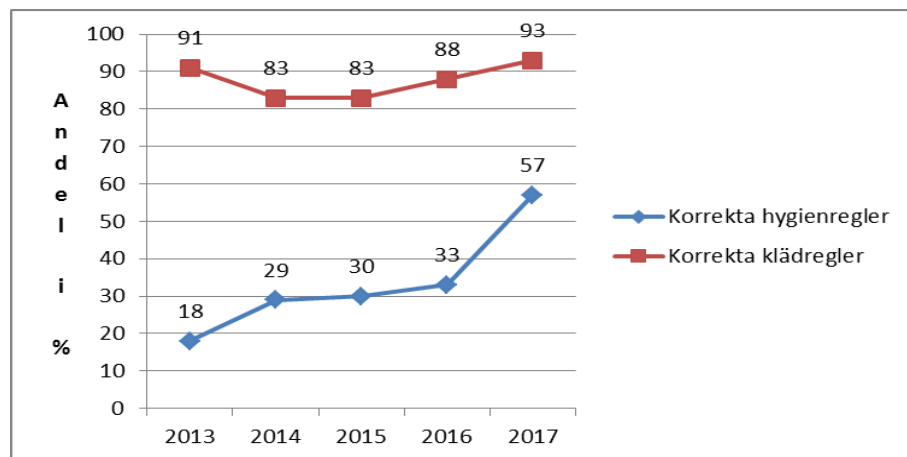
Under året har tillsynsbesök gjorts på tre LSS boenden. Besöken utfördes av MAS tillsammans med verksamhetschefen. Granskningen har gjorts utifrån en mall. Det har inte framkommit brister som påverkar patientsäkerheten.

Vårdhygien

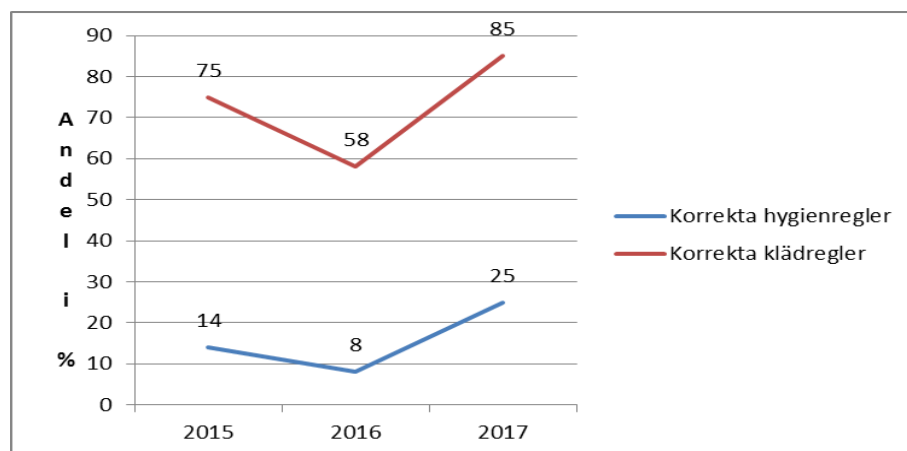
Rutin finns för Basal vårdhygien. En sjuksköterska med ansvarsområde hygien har möjlighet att delta på arbetsplatsträffar för att informera om basal vårdhygien.

Sjöbo kommun har deltagit i punktprevalensmätning en gång per år sedan 2013 för att på så sätt kunna följa hur rutinen efterlevs. Mätningar har gjorts på de särskilda boendena sedan 2013 och i ordinärt boende sedan 2015. För resultat, se tabeller nedan

Särskilt boende

Ordinärt boende

Bristerna fanns huvudsakligen i användning av desinfektionsmedel före och efter vårdkontakt samt användning av plastförkläde vid vårdnära arbete. Det har dock skett en stor förbättring under 2017 både i ordinärt och särskilt boende.

Egenkontroller ska enligt rutinen för basal vårdhygien genomföras en gång per år. Egenkontrollerna visade att rutinen om Basal vårdhygien är känd men det finns brister i efterlevnaden.

Det finns ett kommunalt vårdhygienteam bestående av fyra hygiensjuksköterskor och en läkare inom Vårdhygien Skåne. Uppgiften är bl. a. att vara rådgivande och stödjande för Skånes 33 kommuner samt att kunna medverka vid kompetensutveckling inom området.

Uppföljning 2017: Arbetskläder har successivt införts i enlighet med den författning som började gälla 1 januari 2016. På många arbetsplatser är inte tvättmöjligheten löst.
En SÖSK gemensam utbildning i Basal vårdhygien för all legitimerad personal anordnades av Vårdhygien Skåne. Deltagandet från Sjöbo kommun var högt.

Plan 2018: Öka efterlevnaden av rutinen ”Basal vårdhygien” till 100 %.
Delta i punktprevalensmätningen våren 2018.
Fortsätta arbetet med att hitta lösningar för tvätt av arbetskläder på arbetsplatsen.

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum	Dnr
2018-03-13	2018/70
	Hid

Vård och omsorgsförvaltningen
Gunilla Lyngghed
Administrativ chef vård och
omsorgsförvaltningen

Ekonomisk uppföljning och prognos februari 2018

Vård och omsorgsförvaltningens förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämndens arbetsutskott föreslår att vård- och omsorgsnämnden fastställer budgetuppföljning tom februari 2018, enligt bilaga till protokollet och överlämnar prognos, innebärande ett underskott på ca 2 mnkr.

Sammanfattning av ärendet

Enligt skrivelse från ekonomiavdelningen angående uppföljningar 2018 skall vård - och omsorgsnämnden lämna utfallsprognos per 28 februari till ekonomiavdelningen den 9 mars. Prognosen skall ha behandlats politiskt på lägst arbetsutskottsnivå innan den sammanställda prognosen behandlas av kommunstyrelsens arbetsutskott (den 14 mars). I budgeten återfinns kommunens styrprinciper. Av principerna framgår bland annat nämndens ansvar i att själva besluta om åtgärder eller ge förslag till kommunfullmäktige (undantagsfall) när underskott befaras.

Det prognostiserade underskottet finns inom verksamhet för personer med funktionsnedsättning där kostnaderna för fler externa placeringar och ökning av personlig assistans LSS beräknas till ca 2,6 mnkr. Underskottet vägs delvis upp av överskott inom den egna verksamheten inom socialpsykiatri, boendestöd och korttidsvistelse LSS. Dock ser vård- och omsorgsnämnden små möjligheter att finansiera hela underskottet genom besparingar inom den egna verksamheten.

Även volymerna för hemtjänst till personer under 65 år ökar, ett beräknat underskott på ca 1 mnkr uppvägs dock av motsvarande överskott avseende volymerna för hemtjänst till personer 65 år och äldre.

Beslutsunderlag

Utfallsprognos.
Skrivelse uppföljningar 2018
Styrprinciper

Vård och omsorgsförvaltningen

Gunilla Lynghed
Administrativ chef vård och omsorgsförvaltningen
0416-27234

Vård- och omsorgsnämnd

Uppföljning Februari månad 2018

Drift:

	Prognos för helåret 2018	Kommun- bidrag helåret 2018	Prognos- tiserat resultat 2018
Verksamhet			
Kommunövergripande verksamhet	0	-0	-0
Politisk verksamhet	610	610	-0
Verksamhet för funktionshindrade	105 028	101 939	-3 089
Äldreomsorg	201 922	203 051	1 128
Summa Verksamhet	307 560	305 600	-1 960

Kommunövergripande verksamhet

Prognos i nivå med budget inom måltidsverksamhet skola-förskola.

Politisk verksamhet

Prognos i nivå med budget.

Verksamhet för funktionshindrade

Inom verksamhet för personer med funktionsnedsättning prognostiseras ett underskott på drygt 3 mnkr. I prognosen finns med beräknade kostnader för 2 st nya placeringar, varav 1 i samarbete med Individ- och familjeomsorgen, vilka har aktualiserats men ännu inte beslutats och verkställt. Även inom personlig assistans enligt LSS finns kostnader medräknade för 1 pågående utredning. Den totala kostnaden för ovanstående kommande placeringar beräknas till 2,6 mnkr i prognosen.

Inom hemtjänst för personer under 65 år har nya kunder tillkommit som innebär en kostnadsökning på drygt 1 mnkr 2018. Även inom personlig assistans enligt Socialförsäkringsbalken (Tidigare LASS, där kommunen betalar 20 timmar/vecka), extern korttidsvistelse LSS och korttidstillsyn LSS ökar volymerna, innebärande prognostiserat underskott.

Verksamheten har arbetat aktivt för att nå budgetbalans inom kommunens egna LSS-boenden, och prognosen pekar på att man kommer att klara detta, under förutsättning att behoven hos kunderna inte förändras i allt för stor omfattning.

Underskottet vägs delvis upp av överskott inom den egna verksamheten inom socialpsykiatri, boendestöd och korttidsvistelse LSS. Dock ser vård- och omsorgsnämnden små möjligheter att finansiera hela underskottet genom besparingar inom den egna verksamheten.

Externt köpt verksamhet samt personlig assistans beräknas utifrån nuvarande volymer, där enstaka placeringar kan innebära stora skillnader i utfallet.

Äldreomsorg

Inom äldreomsorgen prognostiseras överskott med 1,1 mnkr, där i princip hela avser volymer hemtjänst till personer 65 år och äldre. Totalt beräknas hemtjänsten enligt budget då motsvarande underskott finns inom hemtjänst för personer under 65 år.

Beläggningen på särskilda boende är fortsatt låg, dock bygger prognosen på utfall i linje med budget. Verksamheten arbetar aktivt med budgetutfallet, och fortfarande beräknas underskott på vissa boenden, vilket dock uppvägs av överskott på andra enheter.

Osäkerhet finns avseende kostnadsutvecklingen för det nya hälso- och sjukvårdsavtalet vars syfte är att behandlingar ska ges i kundens bostad istället för på sjukhus vilket kommer att innebära kvalitetshöjning för kunden men en ökad arbetsbelastning på kommunens personal. Avtalet är ett utvecklingsavtal vilket innebär att de direkta konsekvenserna av avtalet inte går att förutse i dagsläget.

Under 2017 har kostnaden för tryckavlastande tekniska hjälpmedel ökat, vilket speglar vårdtyngden hos kunderna. Trycket har ökat på sjukvårds- och rehabpersonal och dagsläget finns underskott i budgeten för dessa verksamheter. i prognosen beräknas dock beräknas utfall i nivå med budget, men prognosen är osäker.

Investering:

	Prognos för helåre t 2018	Kommun- bidrag helåret 2018	Prognos- tiserat resultat 2018
Verksamhet			
Verksamhet för funktionshindrade	1 080	900	-180
Äldreomsorg	10 181	8 400	-1 781
Summa Verksamhet	11 261	9 300	-1 961

Verksamhet för funktionshindrade

Prognosen innebär 180 kkr över budget, avseende fordon som var planerade att bytas ut under 2017. Vård- och omsorgsnämnden har åskat att få överskottet 2017 överfört till 2018.

Äldreomsorg

Prognosen innebär 1 781 kkr över budget, varav 1700 tkr avser fordon som skulle bytts ut under 2017, där försenad upphandling gjort att vård- och omsorgsnämnden åskat att få 2017 års överskott överfört till 2018.

Dessutom har vård- och omsorgsnämnden begärt att få föra över 81 kkr avseende mindre investeringar som beslutats och påbörjats, men inte färdigställt under 2017.

Ev kommer vård- och omsorgsnämnden behöva omprioritera medel mellan de olika investeringsprojekten. Utbyte av larm på särskilda boenden är prioriterat under året, i budget är planerat utbyte på ett boende, men eventuellt behöver fler boendeenheter byta ut larmen under 2018 då det förekommit incidenter p g a att larmen inte fungerat tillfredsställande. Projektplanering påbörjas under mars.

Datum
2018-03-21

Ekonomiavdelningen
Jörgen Persson

Uppföljningar under 2018

Budget för 2018 följer i stort samma målstruktur, beskrivningar av verksamheten, prestationsmått etc. som budgeten för 2017. Verksamhetsstyrningen dokumenteras i Hypergene.

Prognoserna kommer att göras i Hypergenes budget- och prognosmodul oavsett om det avser månadsuppföljningen eller delårsrapporterna. Medan de enklare månadsuppföljningarna helt görs via Hypergene rapporteras delårsrapporten än så länge via word-mallar. Avsikten är att även delårsrapporterna ska rapporteras via Hypergene men hittills har delårsrapporteringen i Hypergene begränsats till rapporting av mål och indikatorer samt ekonomiprognoserna. Under 2018 arbetas det dock för att ta fram en samlad rapportering i Hypergene. Målsättningen är att den ska vara på plats till delårsrapporten per augusti. Till dess kommer word-mallarna inför delårsrapporterna att finnas på arbetsnätet. Vid delårsrapporterna kommer uppföljningsprocessen i Hypergene startas upp för registrering senast en månad innan nämnderna ska ha rapporterat till ekonomiavdelningen.

Tidplanen för uppföljningarna följer till stora delar föregående år. Vi vill trycka på vikten av att uppföljningarna lämnas i tid och med korrekta uppgifter. Vår avsikt är att förvaltningarna och bolagen ska få så mycket tid som möjligt till sitt förfogande, för på så sätt kunna, med hög kvalitet, arbeta igenom uppföljningarna. Därför är tiden kort för ekonomiavdelningen att arbeta fram de samlade uppföljningarna till kommunstyrelsen och tiden att korrigera och komplettera de uppgifter som förvaltningar och bolag lämnar är mycket begränsad.

Typ	Uppföljning per datum	Nämnd/bolag lämnar uppföljning till ekonomiavdelningen	Sammanställd uppföljning klar för hela kommunen	Behandlas av kommunstyrelsen (Ksau)
Månadsuppföljning	28 februari	9 mars	13 mars	14 mars
Delårsrapport 1	30 april	9 maj	23 maj	30 maj/13 juni
Månadsuppföljning	30 juni	13 juli	9 augusti	22 aug (15 aug)
Delårsrapport 2	31 augusti	14 september	26 september	10 oktober/24 oktober
Månadsuppföljning	31 oktober	5 november	6 november	7 november

Månadsuppföljningarna rapporteras in via Hypergene. Meddela ekonomiavdelningen när uppföljningen är klar genom att klarmarkera uppföljningen.

Nämndens månadsuppföljning ska ha behandlats politiskt på lägst arbetsutskottsnivå innan den sammanställda prognosen behandlas av kommunstyrelsen. Nämndens beslut om uppföljning, vare sig det gäller en månadsuppföljning eller delårsrapport, ska innehålla ett överlämnande av uppföljningen till kommunstyrelsen. Kommunens styrprinciper, som fastställts av kommunfullmäktige, återfinns i kommunens budget. Av principerna framgår bland annat nämndens ansvar i att själva besluta om åtgärder eller ge förslag till kommunfullmäktige (undantagsfall) när underskott befaras. Det kan vara lämpligt att nämndens protokoll speglar nämndens ställningstagande kring eventuella åtgärder. Tänk dock på att åtgärder kan kräva samverkan. Protokollsutdrag inklusive uppföljningen/delårsrapporten expedieras till kommunstyrelsen och inte direkt till ekonomiavdelningen. Expedieringen sker via Evolution för de nämnder som använder programmet.

Nämnden ska ha behandlat delårsrapporten innan den sammanställda delårsrapporten behandlas av kommunstyrelsen. Nämndernas arbetsutskott ska ha behandlat månadsuppföljningen innan kommunstyrelsen behandlar den sammanställda prognosen.

Det förekommer att budgetbeloppen justeras under året. Respektive nämnd ansvarar för att budgetbeloppen som används vid rapporteringen är korrekta. Budgetbeloppen som används i Hyperene hämtas från redovisningen, som därför måste vara korrekt. För att säkerställa att alla använder samma uppgifter kommer ekonomiavdelningen att inför varje uppföljning ha en excel-fil på arbetsnätet med uppdaterad investeringsbudget och kommunbidrag.

Sökvägen till filen är: <https://arbetsnat.sjobo.se/service-och-stod-i-arbetet/ekonomi/budget/>

Då mallarna kontinuerligt är föremål för uppdateringar och utveckling kommer dessa att delges förvaltningar och bolag i god tid inför uppföljningarna.

Sjöbo som ovan

Ann-Christin Walméus
Ekonomichef

Jörgen Persson
Budgetchef

SJÖBO
KOMMUN

Budget | 2018

• Styrprinciper för Sjöbo kommun

God ekonomisk hushållning för Sjöbo kommuns del blir att även fortsättningsvis klara balansgången mellan uppsatta mål och *en ekonomi i balans*. En annan viktig faktor utgörs av en god budgetföljsamhet och uppföljning tillsammans med förmåga att vid behov vidta korrigerande åtgärder. Nämnderna erhåller budgeten i form av ett kommunbidrag, som inrymmer såväl avskrivningskostnader som interna poster. Det åligger sedan nämnderna att inom de ekonomiska ramarna uppfylla de mål och lagar som gäller för verksamheten.

Den ekonomiska uppföljningen till kommunfullmäktige och kommunstyrelsen sker genom uppföljningsprognoser, delårsrapporter och årsbokslut.

Budget

Kommunfullmäktige fastställer ett eller flera kommunbidrag per nämnd. Utifrån kommunfullmäktiges beslut ska nämnden upprätta en mer detaljerad internbudget, där fördelningen mellan intäkter och kostnader framgår.

Bruttobudgetering och bruttoredovisning ska tillämpas för att uppnå jämförbarhet mellan budget och redovisning. Kommunfullmäktige tilldelar nämnderna kommunbidrag och därigenom förfogar nämnderna själva över att budgetera intäkter och kostnader.

Verksamhet som begrepp används för att ange anslagsbindning både vad gäller drift och mindre investeringar. Nämnden får omdisponera medel för drift och mindre investeringar mellan de verksamheter som nämnden ansvarar för, förutsatt att de uppfyller de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige fastställt. Tekniska nämnden kan inte göra omdisponering mellan skattefinansierad verksamhet och affärsverksamhet.

Resursfördelning

Kommunen har en modell för att räkna ut resurserna till förskole- och fritidshems- och grundskoleverksamheten, äldreomsorgen, gymnasieverksamheten och delar av teknisk skattefinansierad verksamhet. För äldreomsorgen, gymnasieverksamheten och förskole- och skolbarnsomsorg samt grundskoleverksamhet baseras uträkningsmodellen på prognostiserat antal invånare i olika åldersklasser. Inom teknisk skattefinansierad verksamhet förändras resurserna utifrån antalet kvadratmeter gata och cykelväg som nämnden ansvarar för vid ingången av budgetåret.

Nämnden ansvarar för eventuella avvikelser mellan utfall och prognos i befolkningsantalet. De av kommunfullmäktige fastställda kommunbidragen påverkas inte vid avvikelser i befolkningsunderlaget under verksamhetsåret.

Investering, finansiell leasing och lokalförhyrning

Kommunfullmäktige fastställer dels en investeringsram för projekt som understiger 5 mnkr, dels en investeringsbudget för varje ett- eller flerårigt projekt som uppgår till 5 mnkr eller mer.

Om totalutgiften för ett investeringsprojekt uppgår till 5 mnkr eller mer ska nämnd inhämta igångsättningstillstånd från kommunstyrelsen. I de fall ett investeringsprojekt inte startas och budgeten därmed inte tas i anspråk under det år som det finns upptaget i budgeten, så måste nämnd ansöka om nytt investeringsbelopp för att kunna genomföra investeringen. Anslag som inte tagits i anspråk under budgetåret kvarstår inte. Om underskott prognostiseras för investeringsprojekt ska nämnden i första hand lösa underskottet genom omdisponering från nämndens investeringsram för mindre projekt. När denna möjlighet är uttömd kan ansökan om tilläggsanslag göras. Då projekt som överstiger 5 mnkr avslutas ska de slutredovisas av nämnden vid nästkommande delårs- eller årsredovisning.

Vid förhyrning av lokaler och tecknande av hyresavtal ska nämnderna använda resursperson från kommunstyrelsen som biträde vid förhandling av hyresavtalet. Kommunstyrelsens tillstånd ska inhämtas innan hyreskontrakt kan tecknas. *Tecknande av hyresavtal för bostäder är undantaget från vad som här anges.*

Leasing i kommunen jämföras med upplåning. Den prövas och beslutas av kommunstyrelsen.

Uppföljning

Nämnd ska inge utfallsprognos och delårsrapport till kommunstyrelsen enligt särskilt upprättade årliga anvisningar. Nämndernas rapporter utgör grund för kommunledningsförvaltningens kommungemensamma rapport. Kommunstyrelsen ska behandla uppföljningsprognosen medan kommunfullmäktige ska behandla delårsrapporten.

Nämnderna är ansvariga för att följa budgeten inom sina respektive områden och för att besluta och genomföra åtgärder så att verksamheten bedrivs inom de ramar, riktlinjer och målsättningar som kommunfullmäktige har fastställt. Avvikelser i förhållande till budgeten ska skriftligen förklaras av berörd förvaltning, som underlag för nämnds ställningstagande till uppföljningsprognos och delårsrapport. När obalans råder mellan ekonomiska krav och verksamhetens krav, är det ekonomiska kravet överordnat verksamhetskraven i avvaktan på politisk behandling. Nämnderna har såväl befogenheter som skyldigheter att vidta åtgärder både för att hålla budgetens ram och för att genomföra budgetens intentioner.

När en avvikelse befaras, ska nämnden omedelbart vidta åtgärder. Nämndens ansvar består i att antingen själv besluta om åtgärder eller ge förslag till kommunfullmäktige. Utgångspunkten bör vara att frågan kan överföras till kommunfullmäktige endast i de fall där nämnden helt saknar möjlighet att vidta åtgärder inom det egna ansvarsområdet.

Åtgärder av större vikt som vidtagits av nämnd ska löpande redovisas i nästkommande utfallsprognos/delårsrapport till kommunstyrelsen/kommunfullmäktige. Åtgärder som berör fler nämnder ska samverkas med berörda. Nämnd ska för egen del behandla ekonomisk uppföljning regelbundet.

Årsanalys

Nämnd ska sammanställa och avsluta räkenskaperna i ett bokslut/årsanalys.

Redovisning

Redovisningen styrs av kommunal redovisningslag, övrig lagstiftning och god redovisningssed. Kommunstyrelsen tolkar och fastställer tillämpning för Sjöbo kommun och utfärdar regler och anvisningar i samband med detta.

Nämnderna ansvarar för att den flerdimensionella kodplanen används konsekvent och genomtänkt inom respektive nämnds alla verksamheter.

Köp av interna varor och tjänster

Genom en affärsmässig syn på internt köp av varor och tjänster eftersträvas ett synsätt som bidrar till att skapa förutsättningar för ett affärsmässigt val av olika resursinsatser. Kostnadsmedvetenhet och en bättre hushållning med resurserna eftersträvas genom information om vilka kostnader som är förenade med de tjänster som tillhandahålls internt.

Interndebiteringen utgör ett stöd i arbetet med att skapa en rättvisande bild av kostnaden för respektive verksamhet.

Relationerna ska präglas av affärsmässighet och kommunens bästa (kommunnyttan) ska alltid sättas före effekten hos nämnd, vid eventuell konflikt mellan dessa intressen. Vid internt köp av tjänster ska det finnas avtal som reglerar förhållandet mellan förvaltningarna. Avtalen ska reglera förhållanden som kvalitet, leverans, prissättning, uppsägning och så vidare. För att uppnå de effekter som eftersträvas är det av vikt att beställaren kan påverka volym och kvalitet och att detta återspeglas i prissättningen.

Kommunstyrelsen avgör tvister där interna parter inte kan enas vid förhandling, till exempel på grund av skilda ståndpunkter i förhållande till kommunnytta.

Spelreglerna för det interna köp- och försäljningssystemet ska bidra till att stämma av de interna produktionsenheternas resultat och avgöra dessa funktioners effektivitet.

Utöver överenskomna kvalitetsförändringar får interna leverantörer maximalt höja priser enligt den kompensation för priser och löner som tillämpas i budgetprocessen. *Prisjustering ska ske efter dialog med beställaren där även möjlighet till effektiviseringar särskilt diskuteras.*

Debitering av internt köp ska göras om värdet av varan/tjänsten står i rimligt förhållande till den administrativa kostnaden för debiteringen. Internfakturering till mindre värde ska undvikas och internfaktureror under 200 kr bör inte förekomma.

Det är den part som levererat varan/tjänsten som svarar för att intern faktura skickas. I de fall där intern vara/tjänst erhålls med regelbundenhet faktureras den interna kunden per månad, för att underlätta resultatuppföljning och delårsbokslut. I de fall det avser en vara/tjänst som inte är återkommande ska fakturering ske senast 30 dagar efter utförd leverans/tjänst. Bokföring av interna mellanhavanden avslutas helt per kalenderår och internfakturering får endast avse de varor/tjänster som levererats innevarande år.

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum

2018-03-13

Dnr

2018/71

Hid

Vård och omsorgsförvaltningen

Eva Gustafsson

förvaltningschef

Budgetskrivelse 2019 års budget vård- och omsorgsnämnden**Vård och omsorgsförvaltningens förslag till beslut**

Budgetskrivelse för vård- och omsorgsnämndens verksamhetsområde överlämnas till kommunstyrelsens budgetberedning enligt bilaga till protokollet

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen har uppdragit åt nämnderna att inkomma med budgetskrivelse avseende budget 2019 i enlighet med upprättade anvisningar.

Viktiga frågor att beröra i skrivelsen är bla

Hur klarar verksamheten av sitt uppdrag och sina mål, Verksamhetens utveckling de senaste åren, Verksamhetens behov, Framtida förändringar i kommunens åtagande, Verksamhetens ekonomiska förutsättningar, Löne- och rekryteringsläge samt Behov av investeringar.

I samband med att budgeten beslutas i kommunfullmäktige ska även förändringar av taxor beslutas i de fall förändringen ska behandlas av kommunfullmäktige. Förslag om förändrade taxor ska vara kommunledningsförvaltningen tillhanda senast 1/5.

Äskade belopp specificeras i bilagor. Kostnadsökningar till följd av befolkningsförändringar tas automatiskt hänsyn till i resursfördelningsmodellen och är därför inte med i bilagan, liksom verksamheternas generella kompensation för pris- och löneökningar.

Kommunfullmäktige har i budget 2018 lagt in effektiviseringar på 1,5 % 2019 och 2,0% 2020.

Beslutsunderlag

Förslag till budgetskrivelse för vård- och omsorgsnämnden.

Skrivelse från ekonomiavdelningen angående budget 2019.

Vård och omsorgsförvaltningen

Eva Gustafsson
förvaltningschef
0416-27180

Vård och omsorgsnämnden

Budgetskrivelse 2019

Nämndens sammanfattning

Viktiga förändringar

Förändringar i avtal och lagstiftning har påverkat och påverkar fortsättningsvis förvaltningens uppdrag och ansvar.

Hälso- och sjukvårdsavtalet har som mål att sjukhusvård ska undvikas för de kunder som kan få sin behandling i den egna bostaden. Detta påverkar kommunens personal idag och kommer att påverka än mer framöver. Sjuka kunder kommer att behöva insatser av flera olika yrkeskategorier både i form av aktiva sjukvårdande insatser men också omsorg och tillsyn.

Lagen om trygg och säker hemgång innebär kortare planeringstid för kommunen i samband med att kunder skrivs ut från sjukhus. Förändringen har krävt ett ändrat arbetssätt, ett kommunalt team har skapats som med kort varsel kan besöka kunden för en snabb bedömning och planering av insatser. Den fulla effekten av lagändringen kommer under 2018.

I januari 2019 kommer motsvarande förändring att ske för kunder som vårdas inom psykiatrisk vård, planeringstiden minskar från dagens 30 dagar till 3 kalenderdagar.

Försäkringskassans ändrade tolkningar av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade gör att personer med personlig assistans får avslag eller ett minskat antal timmar trots att deras behov inte ändrats. Dessa personer hänvisas till att söka kommunala insatser för att få sina behov tillgodosedda.

En lagrådsremiss som föreslår att äldre personer ska få insatser utan biståndsbeslut kan få stor påverkan på de resurser som förvaltningen förfogar över. Beslut väntas under 2018.

Verksamhetens uppdrag och mål

Kraven på vård och omsorgsförvaltningen är höga, bemötandet ska vara gott, kompetensen ska vara hög, delaktigheten för kunden ska vara god och kunderna ska vara nöjda.

Förvaltningen har fortsatt goda resultat i nöjd kundindex och nöjd medborgarindex. Någon aktuell personalenkät finns inte att tillgå.

Förvaltningen arbetar med att förbättra kvalitén avseende t ex teamsamverkan runt kunden, bemötandefrågor, genomförandeplaner och dokumentation.

Uppdraget att nå budget i balans kommer att vara en fortsatt utmaning, utveckling av verktyg för att underlätta detta arbete pågår kontinuerligt.

Risk finns för konflikt mellan ovanstående mål och uppdrag då förväntningarna på förvaltningen och utökat uppdrag ska ske samtidigt som effektiviseringsåtgärder ska leda till minskad budget. I dagsläget är det mycket svårt att se var dessa effektiviseringsåtgärder ska kunna genomföras.

I jämförande mätningar syns förvaltningens kostnader i förhållande till andra kommuner.

I kommunens kvalitét i korthet får förvaltningen lägre värden när man frågar efter mer generösa bistånd av karaktären beviljad insats i form av matlagning i den egna bostaden.

Detta tyder på att förvaltningen inte har onödigt generösa biståndsbeslut och därför tycks det inte finnas anledning till översyn av beslut för att minska omfattning av insatser.

I kostnad per brukare ser vi att hemtjänsten och särskilt boende är betydligt billigare än övriga motsvarande kommuner.

Inom LSS är kostnaderna högre än jämförbara kommuner och här arbetar vi med striktare beslut om insats och motiveringsarbete för kunder som ökat sin självständighet att flytta till egen bostad. Detta gäller ett fåtal kunder och genomförandet kommer att ta lång tid.

Verksamhetens utveckling

Förvaltningen har idag verksamhetssystem som möjliggör digitala lösningar för personalens dokumentation, detta kan utvecklas ytterligare.

En del insatser hos kunder kan kompletteras eller lösas med robotteknik och andra digitala lösningar, detta måste förvaltningen arbeta vidare med.

Satsningar på egenvård och förebyggande insatser kan senarelägga tidpunkten då kunder behöver förvaltningens insatser, detta arbete behöver utvecklas.

Inom funktionshinderområdet kan arbetsmetoder som utvecklar självständighet innebära en boendekarriär för denna kundgrupp vilket innebär ett effektivt användande av bostad med särskild service.

Verksamhetens behov

Den demografiska utvecklingen innebär ett ökat antal kunder som söker insatser hos förvaltningen.

Med en åldrande befolkning kommer också ett ökande antal personer drabbas av kognitiv svikt orsakad av t ex demenssjukdom, stroke, missbruk. Denna grupp har oftast svårast att klara sig med insatser i eget boende utan kräver anpassade boendeformer.

Ungdomar med funktionsnedsättning söker insatser i form av bostad och daglig verksamhet, några är kända av förvaltningen sen tidig ålder, andra har haft insatser via familjeförvaltningen och blir aktuella först när de inträder vuxenvärlden varför det framtida behovet är svårt att förutse.

I denna grupp finns också personer med funktionsnedsättning i kombination med psykisk ohälsa samt missbruk. Här finns en komplexitet som ibland tvingar till köp av externa platser då kompetensen inte finns i den egna organisationen.

Psykisk ohälsa ökar för befolkningen i stort och märks i många delar av verksamheten t ex i socialpsykiatri där andelen unga vuxna ökar. Beslut om insats ligger både inom boendestöd och sysselsättning.

Ovanstående innebär att det kommer att krävas förstärkningar inom flera olika yrkeskategorier. Redan idag upplever flera yrkeskategorier att arbetsbelastningen är hög och att komplexiteten i kundernas problematik gör att arbetet upplevs alltmer krävande.

Behovet av lokaler har också ökat inom verksamheterna t ex behovet av omklädningsrum för personal som lagstiftningen och hygienregler kräver ska ha arbetskläder, behov av kontorsutrymme där man kan dokumentera och tala i telefon utan att störas av kolleger, behov av samtalsrum där man kan ta emot enskilda besök av kunder, närstående, personal mfl.

Framtida förändringar

Planeringstiden för personer med psykisk ohälsa som vistats på sjukhus kortas 2019 från 30 kalenderdagar till 3. Oklart idag vad detta kommer att innebära i form av behov av snabbt tillgängliga personalgrupper eller korttidplatser med personalstöd.

Hälso- och sjukvårdsavtalet är ett utvecklingsavtal som syftar till att personer i ökad utsträckning ska få vård och behandling i det egna hemmet istället för på sjukhus. Kravet på kommunens personal kommer att öka.

Ekonomisk utveckling

Trots ett intensivt arbete under 2017 för att uppnå budget i balans lyckades inte förvaltningen med detta fullt ut. Arbetet har intensifierats under 2018.

Förutsättningarna inför 2019 är mycket svåra då effektiviseringskravet innebär en minskad budget på 3 miljoner.

Statsbidrag omfattande ca 4 miljoner har erhållits under tre år och 2018 är det sista år som bidraget är utlovat, stor risk finns att dessa medel inte kommer att finnas att tillgå.

Statsbidraget har medvetet använts för att täcka reella behov inom verksamheterna t ex förstärkt bemanning på boende med inriktning mot personer med demenssjukdom och förstärkt nattbemanning. Det innebär att ta bort dessa förstärkningar blir en stor risk både för att kunder inte får sina behov tillgodosedda och att personalens arbetsmiljö kommer att bli oacceptabel.

Förvaltningen har jämfört sina kostnader (2016 års bokslut) med andra kommuner och det framkommer där att äldreomsorgen ligger 10% under kostnaderna nationellt – här har gapet ökat mellan 2015 – 2016, inom funktionshinderområdet ligger förvaltningens kostnader 1,5% över nationella kostnader – här har gapet dock minskat vilket visar att arbetet med budget i balans inom detta område har gett effekt.

Det finns förslag om att effektivisera för att spara pengar t ex justeringar inom avgifter, införa egenansvar för vissa hjälpmedel, minska resurser för aktivitetssamordnare men inte ens sammantaget kommer detta att ge de ekonomiska effekter som krävs för att klara en minskad budget enligt ovan. Att minska schablontider i hemtjänst, minska nyckeltal för bemanning på särskilda boende, öka antalet patienter per sjuksköterka, arbetsterapeut, fysioterapeut eller antalet medarbetare per chef bedöms inte förenligt med patientsäkerhet eller rimlig arbetsmiljö.

Ett konkret förslag som kan utredas vidare är att avveckla Blentarpsgården. Boendet har lediga platser och det finns möjlighet att i dagsläget erbjuda kunderna boende på andra särskilda boenden och personalen kan erbjudas placering på andra arbetsplatser i kommunen. Förslaget har fördelar och nackdelar för kunder såväl som medarbetare och behöver utredas vidare. I beräkningen måste också finnas den risk för vite som kan inträffa i händelse av ej verkställda beslut om särskilt boende.

Kostnaderna för det nya Hälso- och sjukvårdsavtalet samt Lagen om trygg och säker hemgång har beräknats till totalt 7,5 mnkr, med successivt införande, innebärande 2,5 mnkr per år under tiden 2019-2021.

Förvaltningen har infört arbetskläder för all personal utifrån ett smittskyddsperspektiv både för att värna personal och kunder. Tvätt av dessa arbetskläder ska ske delvis med egen personal och delvis med upphandlad tjänst. Kostnaderna för detta beräknas uppgå till 1,5 miljoner årligen.

Lokalkostnaderna för det nya gruppboendet (2*6 platser) beräknas till netto 1,6 mnkr. En del av lägenheterna i de planerade gruppboendena inom LSS kommer att bemannas av befintlig personal men utökning behövs för de platser som är utökning, utifrån dagens situation 3 nya platser, övriga 9 platser avser flytt från de gruppboenden som inte är fullvärdiga lägenheter. Total kostnadsökning 4,1 mnkr.

Antalet externa placeringar inom LSS och socialpsykiatri ökar, liksom antal beslut om personlig assistans enligt LSS (där kommunen står för hela kostnaden). Med utgångspunkt från nuläget samt tillkommande kostnader för nya beslut 2018/pågående utredningar 2018 samt med avdrag för placering som avslutas 2018 beräknas kostnaderna öka med 2,8 mnkr 2019.

Antalet kunder med daglig verksamhet ökar medan verksamheten har haft oförändrad ram under de senaste åren, beräknad kostnadsökning ca 600 tkr/år 2019-2021.

Antal personer med beslut om boendestöd inom socialpsykiatri ökar kraftigt, och även behov av boendestöd kvällar och helger, vilket kommer att kräva personalutökningar. Beräknad kostnadsökning 1,2 mnkr per år 2019 och 2020.

Löne- och rekryteringsläge samt löneutveckling

Löne- och rekryteringsläget är ett stort orosmoment, konkurrensen om personal inom flera yrkeskategorier t ex arbetsterapeuter, sjuksköterskor, handläggare är stor och innebär att löneanspråken blir höga. Risk för vakanta tjänster är också påtaglig.

Brist på vikarier råder inom flera yrkeskategorier vilket gör semesterperioder extra ansträngda

Investeringar

Nämndens investeringsbehov avser investeringsram för utbyte/nyanskaffning inventarier m m. Inom äldreomsorgen äskas årliga anslag för utbyggnad av IT-stöd inom förvaltningen samt investeringar i kundorienterade IT-lösningar.

Under 2019 äskas högre ram för särskilda satsningar på införande av digital mätning av tid inom hemtjänst samt införande av windowsplattor för åtkomst av verksamhetssystemet för bl a dokumentation och information. Satsningarna görs för att kunna kvalitetssäkra och effektivisera administrativa uppgifter inom verksamheten.

För att klara framtida åtagande behövs investeringar i nya kundorienterade IT-lösningar. Då detta är ett område som växer har äskandet av det årliga anslaget höjts från 0,5 till 1,0 mnkr. Aktuella projekt är läkemedelsrobotar, nattfrid, duschrobotar m m.

De äldsta trygghetslarmen på särskilda boenden är från 2010-2011 och med början i 2018 års investeringsbudget finns upptaget medel för utbyte av larmen på ett boende årligen. Dock har det visat sig att larmen, med hänsyn till patientsäkerhet och driftkostnader behöver bytas ut i snabbare takt. Redan Under 2018 behöver 2 larmsystem bytas ut och för resterande 3 planeras utbyte under 2019.

I samband med utbyte av trygghetslarm planeras för trådlös bredbandsuppkoppling i kundernas lägenheter på särskilt boende, då de nya larmsystemen kräver denna teknik.

Investeringar avseende inköp av bilar/bussar har äskats utifrån 5 års genomsnittlig livslängd på fordonsparken. Den genomsnittliga kostnaden per fordon har höjts till 250 tkr, utifrån målsättningen Fossilbränslefritt Skåne 2020, innebärande övergång till elhybrider.

Verksamhetsförändringar budget 2019 och plan 2020-2021

Bilaga 1

Äskande av ökade resurser anges i tusental kronor

Föreslagna besparingar anges med minustecken.

	Verksamhet och område	Prestationer	Kommentar till förändring	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
	Verksamhet för personer med funktionsnedsättning					
1	Gruppboende LSS	3 nya platser	<i>Enligt nuvarande förutsättningar ersätts Backen (4 pl) och Valsgatan (5 pl) med det nya boendet 2*6 platser.</i>	3 075	1 025	
2	Ökade volymer externa placeringar, personlig assistans LSS	3 personer	<i>Nya beslut där något beslut är fattat, övriga avser väntade beslut i pågående utredningar.</i>	2 800		
3	Daglig verksamhet	personal och lokaler	<i>Volymökning, ökat resursbehov</i>	600	600	600
4	Utökning boendestöd socialpsykiatri	2,0 årsarbetare per år	<i>Boendestöd 7-22, 7 dagar/vecka</i>	1 200	1 200	
5	Lokaler personliga ombud		<i>Har idag lokaler på Björkbacken, där även bl a all HSL-personal har sina lokaler och det är trångt och saknas arbetsplatser</i>	100		

	Verksamhet och område	Prestationer	Kommentar till förändring	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
	Ändrad ersättning för momskompensation till kommuner och landsting		Regeringen har tillsatt en momsersättningsutredning som föreslagit att ersättningen sänks, bl a för lokalkostnader särskilda boende och LSS-boenden som blockhyrs. Inget beslut, blir förmodligen inte, iså fall ca 250 tkr			
	Sa personer med funktionsnedsättning			7 775	2 825	600
	Äldreomsorg					
1	Nytt hälso- och sjukvårdsavtal/ utökat betalningsansvar	Utökning 1 ssk natt och helg, utökning HUR-grupp 2 per samt även helg, utökning ktv, ökade kostn tekniska hjälpm, uökn 1 tjänst rehab	Beräknad kostnadsökning 7 500 tkr när avtalet är i full drift	2 500	2 500	2 500
2	Ev minskat/uteblivet statsbidrag bemanning i vården	nattresurser särskilt boende, bemanning demensboende, HUR/hemrehab helger, sjuksköterskeresurser	Osäkerhet om regeringens satsning ökad bemanning i vården kommer att fortsätta efter 2018	4 100		
3	Kostnader för tillhandahållande av samt ansvar för tvätt av arbetskläder			1 500		
	Ev ändrad ersättning för momskompensation till kommuner och landsting		Regeringen har tillsatt en momsersättningsutredning som föreslagit att ersättningen sänks, bl a för lokalkostnader särskilda boende och LSS-boenden som blockhyrs. Inget beslut, blir förmodligen inte, iså fall ca 500 tkr			
	Äldreomsorg exkl utökning resursfördelning fler äldre			8 100	2 500	2 500

	Verksamhet och område	Prestationer	Kommentar till förändring	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
	Summa			15 875	5 325	3 100

Äskande investeringar budget 2019 och plan 2020-2025

BILAGA 2

	Verksamhet och område	Vad ska uppnås med investeringen/kommentar	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025
	Verksamhet för personer med funktionsnedsättning								
1	Investeringsram verksamhet för personer med funktionsnedsättning	Äskande investeringsram för mindre investeringar. Utbyte/anpassningar	200	200	200	200	200	200	200
2	Utbyte bilar	Övergång till elhybrider vid nästa byte (Fossilbränslefritt Skåne 2020)	650	250	250	350	1 150	250	250
	Äldreomsorg								
3	Investeringsram äldreomsorg	Äskande investeringsram för mindre investeringar Utbyte/anpassningar	800	800	800	800	800	800	800
		Utbyggnad IT-stöd, 2019 mätning tid inom hemtjänst, windowsplattor	3 250	500	500	500	500	500	500
		Kundorienterade tekniska lösningar, läkemedelsrobotar, nattfrid, duschrobotar m m	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
		Tillgång till bredbandsuppkoppling i kundernas lägenheter i särskilt boende, koppling till nya trygghetslarm	750						
		Byte av trygghetslarm i särskilda boende, 2 byts under 2018, resterande under 2019. Tidigare utbytta under 2010-2014	1 000						
4	utbyte bilar	Övergång till elhybrider vid nästa byte (Fossilbränslefritt Skåne 2020)	1 250	500	500	750	9 250	500	500
	Summa		8 900	3 250	3 250	3 600	12 900	3 250	3 250

Datum
2018-03-21

Ekonomiavdelningen
Jörgen Persson

Angående budget 2019

Kommunfullmäktige kommer att besluta 2019 års budget den 13 juni 2018. Då det är ett valår behandlas budgeten även i november av det nyvalda kommunfullmäktiget. Processen med att utarbeta budgeten är kort och därför är det väsentligt att nämnderna håller tidplanen, följer anvisningarna och har hög kvalitet i det material som lämnas till kommunledningsförvaltningen. Tänk på att det finns risk att ofullständiga äskande inte beaktas. De av kommunfullmäktige fastställda finansiella målsättningar och policys är styrande för budgeten.

Det material som nämnderna ska lämna och den tidplan som styr nämndernas budgetarbete under våren är till en del förändrade då det i processen finns ett större fokus på långsiktighet i investeringsplaneringen. Nytt är bland annat att det finns ett särskilt möte med fokus på investeringar. Budgetinternatet där det görs en omvärldsorientering, kommunens ekonomi analyseras samt nämndsordförandena gör presentationer, kvarstår.

Nytt för i år är också att investeringsäskandet innefattar 7 år med ett budgetår och 6 planår. Målsättningen är att få bättre framförhållande i planeringen samt att bättre fördela investeringarna över tid. När nämnden tar fram förslag på investeringar bör tanken vara att jämt fördela investeringarna över de 7 åren.

Viktiga datum att tänka på är:

25/1 kl 14.30
-16.30	Omvärldsorientering. Deltagare: Respektive nämnd inklusive kommunstyrelsen representeras av dess presidium.
•	Gruppledarna för partierna i kommunfullmäktige. Varje parti i kommunfullmäktige kan representeras av två personer. ¹
	Ordförande i bolagsstyrelse och förbund. Kommundirektör, förbundsdirektörer, VD, förvaltningschefer, biträdande förvaltningschef familjeförvaltningen, avdelningschefer inom kommunledningsförvaltningen, ekonomer, budgetchef och fackförbunden.
19/3	Politiskt behandlade budgetskrivelse från nämnderna ska vara ekonomikontoret tillhanda.
Synpunkter/förslag på budgetttexter ska vara utarbetade och översända till ekonomikontoret.

¹ Ytterligare en förtroendevald representant delta för Liberalerna, Miljöpartiet de gröna, Sjöbopartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet.

- 22/3 Genomgång av äskade investeringsmedel
Deltagare: Kommunstyrelsens presidium samt gruppledarna för partierna i kommunfullmäktige. Varje parti i kommunfullmäktige kan representeras av två personer.² Kommundirektör, ekonomichef, och budgetchef.
- 5/4 kl 12.00-6/4 kl 13.00 Budgetinternat. Övernattning planeras för deltagarna. (Tidplan skickas separat senare). Deltagare: Respektive nämnds (vård- och omsorgsnämndens, tekniska nämndens, samhällsbyggnadsnämndens och familjenämndens) och kommunstyrelsens presidium, Gruppledarna för partierna i kommunfullmäktige. Varje parti i kommunfullmäktige kan representeras av två personer.³ Kommundirektör, förvaltningschefer, avdelningschefer inom kommunledningsförvaltningen och budgetchef.
- 20/4 kl 14.30-kl 16.30 Genomgång av vårpropositionens påverkan på kommunens budget.
Deltagare motsvarande 22/3
- 1/5 Nämndernas förslag på förändrade taxor och avgifter ska vara ekonomiavdelningen tillhanda.
- 2/5 kl 15.30-kl 16.30 Genomgång av ny skatteunderlagsprognos påverkan på kommunens budget. Deltagare motsvarande 20/4.
- 15/5 Det samlade budgetförslaget för kommunen ska vara klart för utskick till kommunstyrelsens arbetsutskott.
- 16/5 kl 15.00-kl 16.30 Budgetpresentation där budgetförslag 2019 presenteras för nämndernas och kommunstyrelsens presidier, förvaltningsledningar, fackförbunden och gruppledare i kommunfullmäktige.
- 30/6 Budget 2019 är inlagt i Hypergene och verksamhetsplaneringen påbörjas.
- 11/10 kl 15.00-kl 17.00 Uppdatering av budgetförutsättningar.
Deltagare: Gruppledarna för partierna i det nyvalda kommunfullmäktiget. Varje parti i det nyvalda kommunfullmäktiget kan, förutom gruppledaren, representeras av ytterligare en förtroendevald. Kommundirektör, ekonomichef, och budgetchef.
- 31/10 Det samlade budgetförslaget för kommunen ska vara klart för utskick till kommunstyrelsens arbetsutskott.
- 31/10 Verksamhetsplaner 2019 ska vara klara och inne i Hypergene.
- 1/11 kl 15.00-kl 16.30 Budgetpresentation där budgetförslag 2019 presenteras för nämndernas och kommunstyrelsens presidier, förvaltningsledningar, fackförbunden och gruppledare i kommunfullmäktige.

² Ytterligare en förtroendevald representant deltaga för Centerpartiet, Liberalerna, Kristdemokraterna, Miljöpartiet de gröna, Sjöbopartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet.

³ Ytterligare en förtroendevald representant deltaga för Liberalerna, Miljöpartiet de gröna, Sjöbopartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet.

- 21/12 Nämndernas internbudgetar ska vara beslutade och inlagda i ekonomisystemet.
- 31/12 Lokala handlingsplaner för 2019 ska vara klara och inlagda Hypergene.

Budgeten fastslås i juni. Avsikten är bland annat att ge nämnderna tid till att anpassa verksamheten till budgeten och att under hösten arbeta med internbudgetarna.

Av kommunens styrprinciper framgår:

- Verksamhet som begrepp används för att ange anslagsbindning både vad gäller drift och mindre investeringar. Nämnden får omdisponera medel för drift och mindre investeringar mellan de verksamheter som nämnden ansvarar för, förutsatt att de uppfyller de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige fastställt. Tekniska nämnden kan inte göra omdisponering mellan skattefinansierad verksamhet och affärsverksamhet.
- För kommunfullmäktige är det av vikt att större investeringar och investeringar av principiell karaktär fortfarande beslutas av kommunfullmäktige. Det medför att investeringar vars totalutgift överstiger 5 mnkr inte ingår i investeringsramen utan ska ha en separat budget som fastställs av kommunfullmäktige. Om totalutgiften för ett investeringsprojekt uppgår till 5 mnkr eller mer ska nämnd inhämta igångsättningstillstånd från kommunstyrelsen. Om underskott prognostiseras för investeringsprojekt ska nämnden i första hand lösa underskottet genom omdisponering från nämndens investeringsram för mindre projekt. När denna möjlighet är uttömd kan ansökan om tilläggsanslag göras. Då projekt som överstiger 5 mnkr avslutas ska de slutredovisas av nämnden vid nästkommande delårs- eller årsredovisning.
- Vid förhyrning av lokaler och tecknande av hyresavtal ska nämnderna använda resursperson från kommunstyrelsen som biträde vid förhandling av hyresavtalet. Kommunstyrelsens tillstånd ska inhämtas innan hyreskontrakt kan tecknas.

Målstruktur

Målstrukturen är oförändrad. Det innebär att det finns ett flertal mål som verksamheterna ska leva upp till. Inom varje målområde finns ett eller flera inriktningsmål. Till dessa kopplas indikatorer som ska visa om målen uppnås eller inte.

Dessa inriktningsmål är kommunfullmäktiges uppdrag till nämnderna. Målstrukturen är:

Målområde (KF)	Inriktningsmål (KF)	Indikatorer (nyckeltal som indikerar om inriktningsmålet uppnås) (KF)	Verksamhetsplan (Nämnd/ förvaltning)
Livskvalitet	Ett gott liv varje dag och en aktiv fritid	Nöjd kund index ska förbättras	

Målområde och inriktningsmål kommer att följa budget 2018. Några större förändringar av målen är inte aktuella men indikatorerna kan komma att utvecklas. Nämnderna uppmuntras att i budgetskrivelsen lämna förslag på nya förbättrade indikatorer.

Nämndernas budgetskrivelse inklusive bilagor

Nämnderna ska lämna en samlad skrivelse för alla sina verksamheter. Det är av vikt att det klart framgår vilken verksamhet som avses.

Rubrikerna i skrivelsen ska vara:

Nämndens sammanfattning
Viktiga förändringar
Ekonomisk utveckling
Investeringar

Viktiga frågor att beröra i skrivelsen är:

- Hur klarar verksamheten av sitt uppdrag och sina mål?
- Verksamhetens utveckling de senaste åren. (Använd gärna nationella jämförelser)
- Verksamhetens behov
- Framtida förändringar i kommunens åtagande (lagstiftning, befolkningsförändringar eller andra volymförändringar)
- Verksamhetens ekonomiska förutsättningar (belys gärna eventuella förändringar av taxor)
- Löne- och rekryteringsläge samt löneutveckling
- Behov av investeringar (från 2017 tillämpas komponentavskrivningar)
- För tidigare investeringsanslag som inte genomförts i tid ska vid behov medel äskas för indexering av projekten.

Äskade belopp ska framgå av bilaga 1 (drift) och bilaga 2 (investeringar). Det är skillnader gentemot budget 2018 som ska anges. Tänk på att alla äskande ska vara beräknade. Då resursfördelningsmodellen tar hänsyn till befolkningsförändringar ska eventuella äskande som beror på befolkningsförändringar inte tas med i bilaga 1.

Verksamheternas generella kompensation för pris- och löneökningar kommer att fastställas av kommunfullmäktige. Det innebär att nämnderna inte behöver äska medel för kostnadskompensation annat än i det fall som kostnadsutvecklingen vida avviker från den allmänna kostnadsökningen i samhället.

Taxor och avgifter

I samband med att budgeten beslutas i kommunfullmäktige ska även förändringar av taxor beslutas i de fall förändringen ska behandlas av kommunfullmäktige. Respektive nämnd ansvarar för att i god tid bereda och föreslå kommunfullmäktige förändrade taxor. Förslag om förändrade taxor ska vara kommunledningsförvaltningen tillhanda senast 1/5 för att kunna behandlas tillsammans med övriga budgeten.

Förslag budget

Ekonomiavdelning kommer tillsammans med förvaltningar att arbeta fram ett förslag på budgettexter till budgetberedningen. Det är av vikt att texterna blir informativa och av hög kvalitet. Strukturen är densamma som i budget 2017.

Budgetskrivelsen, tillsammans med bilagor, skickas till ekonomisupport@sjobo.se.
Protokollsutdrag på justerat protokoll skickas till kommunstyrelsen.

Ann-Christin Walméus
Ekonomichef

Jörgen Persson
Budgetchef

Bilaga 1. Verksamhetsförändringar budget 2019 och plan 2020-2021

Bilaga 2. Äskande investeringar budget 2019 och plan 2020-2025

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum	Dnr
2018-03-13	2018/73
	Hid

Vård och omsorgsförvaltningen
Eva Bramsvik Håkansson
Verksamhetschef

Policy för mat och måltider- Ett Gott Liv varje dag

Vård och omsorgsförvaltningens förslag till beslut

Förslag till policy för mat och måltider, enligt bilaga till protokollet, överlämnas till Kommunfullmäktige för fastställande.

Sammanfattning av ärendet

Policy för Mat och Måltider – Ett Gott Liv varje dag, ersätter Kostprogram för förskola, skola, vård och omsorg 2001-08-15, reviderad oktober 2008. Förslaget har arbetats fram av en arbetsgrupp bestående av politiker från Familjenämnden, Vård och omsorgsnämnden, representanter från ungdomsrådet samt tjänsteperson.

Skolmåltidsavtalet inkl. Kostprogram 2013-12-20, fortsätter att gälla och ingår i riktlinjerna för förskola, grundskola och gymnasieskola

Nya riktlinjer för mat och måltider inom vård och omsorg kommer att arbetas fram under våren 2018.

Beslutsunderlag

Förslag till Policy för mat och måltider- Ett Gott Liv varje dag

Vård och omsorgsförvaltningen

Eva Bramsvik Håkansson
Verksamhetschef

POLICY FÖR MAT OCH MÅLTIDER- ETT GOTT LIV VARJE DAG

Styrdokument för offentlig mat och måltider i Sjöbo kommun

I Sjöbo är maten viktig. Genom att stärka mat och måltiders betydelse i Sjöbo kommuns verksamheter, ökar medborgarnas möjligheter till ett Gott Liv varje dag. Mat och måltider fyller en viktig pedagogisk, social och kulturell funktion som bidrar till en god hälsa.

2018-02-09

POLICY FÖR MAT OCH MÅLTIDER- ETT GOTT LIV VARJE DAG

Policyn för Mat och Måltider – Ett Gott Liv varje dag, ersätter Kostprogram för förskola, skola, vård och omsorg 2001-08-15, reviderad oktober 2008.

Innehållsförteckning	Sidnr.
Livskvalitet – Gott Liv varje dag	2
Policyns utformning	2
Syfte	2
Mål	3
Hållbar utveckling	3
Näringslivsutveckling	3
Upphandling och avtal	3
Matsvinn	3
Miljösmarta menyer	4
Mat och Måltider	4
Säker mat	4
Specialkost	5
Inflytande och delaktighet	5
Folkhälsa	5
Barnperspektiv	5
Måltidsmiljö	6
Kunskap och kompetens	6
Ansvar, genomförande och uppföljning	7
Andra styrande dokument och rekommendationer	7

Riktlinjer

Skolmåltidsavtalet inkl. Kostprogram 2013-12-20, fortsätter att gälla och ingår i riktlinjerna för förskola, grundskola och gymnasieskola

Nya riktlinjer för mat och måltider inom vård och omsorg kommer att arbetas fram under våren 2018.

Policyn för mat och måltider- Ett Gott Liv varje dag är framtaget av en arbetsgrupp bestående av politiker från Familjenämnden, Vård och omsorgsnämnden, representanter från ungdomsrådet samt tjänsteperson.

Livskvalitet- Ett Gott Liv varje dag

I Sjöbo ska det vara enkelt och hälsosamt att leva för barn, unga och vuxna! Mat och Måltider är en viktig förutsättning för god hälsa och personlig känsla av välmående i sociala sammanhang. Maten som serveras i förskolor, skolor och inom vård & omsorg är god, näringsriktig och säker samt tillagad med stort engagemang av kunnig kökspersonal.

Måltiderna i Sjöbo kommun ska kännetecknas av ett tydligt kvalitets- och servicearbete, genom hela den kommunala organisationen. Kommunikationen mellan olika personalkategorier och matgästen/kunden samt en tydlig ansvarsfördelning, ska bidra till att kvalitén på mat och måltider uppfyller ställda krav.

Hög kvalitet på maten bidrar till att öka Sjöbo kommuns attraktionskraft.

Policyns utformning

Policyn för hållbar mat och måltider tydliggör Sjöbo kommuns ambitioner gällande mat och måltider som serveras i förskolor, skolor och vård och omsorgens verksamheter. Policyn ska vara ett stöd för kommunens verksamheter och vara vägledande även vid upphandling av externa måltidslösningar.

Policyn tillämpas av alla kommunala verksamheter och de som utför verksamhet på uppdrag av Sjöbo kommun.

Policyn är vägledande för de som upphandlar, köper in, tillagar, beställer och serverar mat och dryck i:

Förskolor

Skolor

Fritidshem

Vård och Omsorg

Cafeterior på skolor, kultur-och fritidsanläggningar samt vid representation inom kommunens lokaler.

Syfte med policyn för hållbar mat och måltider:

- Bidra till en god och jämlik hälsa
- Skapa en gemensam syn på matens betydelse i alla verksamheterna för att öka attraktionskraften
- Verka för att matinköpen blir mer hållbara; ekonomiskt, socialt och med hänsyn till miljön och hälsan.

Mål

Matsvinnet ska minska! Matsvinnet ska högst vara 10 % i förhållande till den totala mängden mat som tillagas och serveras, i samtliga av Sjöbo kommuns verksamheter år 2034.

100 % av livsmedelsinköpen ska vara tillsammans, lokalt producerade, svenska, ekologiska och etiska år 2034

Öka barn och elevers inflytande och delaktighet med att integrera måltiderna i samtliga förskole-grundskoleverksamheter.

Hållbar utveckling

Maten påverkar miljön på olika sätt genom utsläpp av växthusgaser, övergödning, utfiskning och användning växtskyddsmedel m.m. Men det finns också positiva effekter ex. odlingslandskapet och den biologiska mångfalden. Genom att medvetet upphandla och köpa livsmedel, producerad med hänsyn till miljö, klimat, hälsa, etik, ekonomi och efter goda arbetsvillkor, medverkar Sjöbo kommun tillsammans med livsmedelsproducenterna till att positivt påverka utvecklingen för ett hållbart samhälle.

Näringslivsutveckling

Sjöbo kommun arbetar för att stimulera ett hållbart lokalt företagande. Genom medvetna inköp och upphandlingar ges möjligheter för små och medelstora företag att delta i kommunala upphandlingar.

Upphandling och avtal

Inköp av livsmedel ska ske inom upphandlade avtal. Livsmedel som köps av kommunens verksamheter ska vara producerade i enlighet med EU:s livsmedelslagstiftning, lägst EU:s grundläggande djurskyddsregler samt de EG-direktiv som berör miljöhänsyn i jordbruket.

Vid upphandling och inköp av livsmedel ska svenska lagar och standarder vara vägledande för krav som ställs. Miljöhänsyn och sociala hänsyn ska vägas in som krav eller kriterier.

Matsvinn

I Sverige slänger vi ca 1,3 miljoner ton mat per år, enligt Naturvårdsverkets senaste kartläggning. Genom att minska på matsvinnet gör vi en stor insats för miljön, klimatet och ekonomin i alla led.

Det matavfall som genereras i verksamheterna ska enligt Sjöbo kommuns renhållningsordning gå till biogödsel och/ eller biogasproduktion.

Miljösmarta menyer

Bra livsmedelsval minskar belastningen på miljön! I Sjöbo kommun utformas menyerna efter följande modell:

- **Minska på mängden kött i maträtterna och öka andelen vegetabilier** (till exempel grönsaker, baljväxter, potatis, spannmål)
- **Välj rätt kött!** Det är viktigt att väga in djurens levnadsvillkor och djurens påverkan på odlingslandskapet och den biologiska mångfalden.
- **Välj frukt och grönsaker som tål att lagras**, till exempel grova grönsaker rotfrukter, olika kålsorter, lök och välj känsliga grönsaker och frukt efter säsong.
- **Välj i första hand potatis och spannmålsbaserade livsmedel** och servera vitt ris mer sällan. Ris påverkar miljön mer i samband med odling än vad ex. potatis och matvete gör.
- **Välj livsmedel som inte har besprutats så mycket eller inte alls, till exempel ekologiska alternativ.** Kemiska växtskyddsmedel belastar miljön. Däremot har forskningsresultat som Livsmedelsverket redovisar, inte påvisat några skillnader i näringsinnehåll mellan ekologiska och konventionellt producerade livsmedel.
- **Servera inte godis, läsk och söta bakverk i förskolor, skolor och fritidshem.** Produktion av söta produkter har också en miljöpåverkan samt att söta livsmedel sällan innehåller näring, endast tomma kalorier. Cafeteriorna i kommunens regi ska ha ett brett utbud av hälsosamma produkter.

Mat och Måltider

Maten i Sjöbo kommun planeras och tillagas i enlighet med de Nordiska näringsrekommendationerna och Livsmedelsverkets råd för måltider i förskola, grundskola, gymnasieskola, fritidshem och inom vård och omsorg.

Maten ska tillagas så nära matgästen/kunden och serveringstillfället som möjligt för att bevarar näring och smaklighet.

Vid ny-/ombyggnation av kök prioriteras tillagningskök framför mottagningskök, för att framgångsrikt kunna minska på matsvinnet, minska transporter samt attrahera kompetent kökspersonal. Menyn är varierad efter säsong, högtider, tradition men består också av nya maträtter som ökar smakupplevelsen.

Säker mat

Det primära ansvaret för livsmedelssäkerhet ligger hos livsmedelsföretagaren men ansvaret gäller också för alla som på något sätt hanterar mat till andra.

Livsmedelslagstiftningen har i syfte att säkerställa en hög skyddsnivå för människors hälsa, så att spridning av smitta och matförgiftning inte sker.

Säkerhet, redlighet och spårbarhet är grundläggande begrepp i lagstiftningen.

Specialkost

Att vara allergisk eller överkänslig mot mat innebär att man inte tål mat som de flesta kan äta. Om en allergisk person får i sig mat den inte tål kan det ge mycket allvarliga eller i värsta fall livshotande symtom.

Allergener som nötter, mandel, jordnötter, sesamfrö kan ge mycket allvarliga reaktioner vid intag av små mängder. Därför har Sjöbo kommun förbjudit att i förskolan, skolan och fritidshem servera dessa livsmedel. Övriga allergena livsmedel ska märkas upp tydligt för matgästen. Det innebär att personal/ föräldrar/ barn/ elever inte får ta med sig livsmedel till verksamheternas offentliga måltidslokaler.

För kökspersonal och annan personal som hanterar mat vid serveringarna, är det viktigt att:

- Ha kunskap om barnet/elevens/ vuxnes allergi och överkänslighet (Sjöbo kommun kräver läkarintyg från samtlig som behöver allergimat)
- Ha kunskap om matens innehåll samt förekomst av allergener (recept, ingrediensförteckning, tydlig märkning)
- Hålla isär och hålla rent (skyddad förvaring av livsmedel, särskilda redskap och arbetsyta)
- Servera rätt mat – tydlig information vid serveringen

Det har blivit mer uppmärksammat att många äldre vuxna men även yngre som har tugg- och sväljsvårigheter på grund av sjukdom eller funktionsvariation. Tugg- och sväljsvårigheter försvårar möjligheten att få i sig tillräcklig med näring och energi.

Därför är det viktigt att erbjuda fler behovsanpassade måltider genom att konsistensanpassa maten, servera mer energi-och näringsriktiga måltider samt minska på nattfastan. Sjöbo kommun kvalitetssäkrar måltiderna med tydlig ordination och rutiner i måltidshanteringen av konsistensanpassad mat.

Inflytande och delaktighet

Genom att låta matgäster engagera sig kring mat och måltidsfrågor i ex. matråd i förskola - skola, Gott Liv-möten och Hus möte inom vård och omsorgens verksamheter, kan Sjöbo kommun ta del av matgästernas syn på måltiderna. Ökad delaktighet leder till ökat ansvarstagande. På så vis kan måltiderna utgöra en viktig del i Sjöbos folkhälso- och demokratiarbete.

Folkhälsa

Måltiden är en integrerad del i samtliga verksamheten och alla som planerar, tillagar, serverar och deltar vid måltider, har samma målbild – att ge våra matgäster uppskattade måltider och stimulera till goda matvanor.

Barnperspektiv

I Sjöbo kommun finns en lokal policy för att stärka barns rättigheter och möjligheter (beslut KS Dnr 2015/12). I samtliga förvaltningar har

tjänstepersoner utbildads i barnrättsfrågor (barnrättsstrategier) för att förverkliga FN:s konvention om barns rättigheter i alla kommunens verksamheter på ett likvärdigt sätt. Målsättningen är att öka barn och ungdomars inflytande i samhället och att delaktigheten ska förstärkas i de frågor som berör, samt att öka kunskapen om FN:s barnkonvention om barns rättigheter. Arbetet ska utföras tvärsektoriellt i alla verksamheter i Sjöbo kommun.

Måltidsmiljön

Måltidsmiljöerna är mötesplatser som ska främja gemenskap och matglädje. Här ges en upplevelse för syn, hörsel, smak och doft. Ett leende och välkomnande bemötande av personal som serverar maten är viktig för matgästens helhetsintryck och är helt avgörande om måltiden är värd att sitta ner och njuta en stund.

Kunskap och kompetens

När måltider planeras och när krav ställs vid upphandlingar är det viktigt att personal med utbildning och kompetens inom mat, måltider och nutrition, tillsammans utformar kraven för maten som ska upphandlas.

Samverkan mellan olika yrkesprofessioner stödjer att mat och måltider betraktas ur ett helhetsperspektiv.

En bra god måltid är inte bara maten som ligger på tallriken utan det är helheten som räknas för upplevd matglädje.

En arbetsmetod är att se måltiden som ett pussel som ska passa ihop med följande sex pusselbitar.

GOD – vällagad, smak, färg - och doftrik, varierad

INTEGRERAD- vara en del av förskolan och skolans utbildningsverksamhet, pedagogisk måltid ska ge tillfälle för social samvaro och trygghet.

TRIVSAM- Med gott beteende av vuxna och elever i restaurangerna, påverkas stämningen och trivseln positivt. Rena, fräscha lokaler med bra belysning, ljuddämpande inredning och avgränsande ytor och bra flöde, ger en positiv måltidsupplevelsen.

NÄRINGSRIKTIG- Måltidernas sammansättning och näringsinnehåll ska vara anpassad efter varje målgrupp och följa de Nordiska näringsrekommendationerna (NNR- 2012)

HÅLLBARA – Bra livsmedelsval minskar belastningen på miljön och Sjöbo kommun arbetar därför efter modellen för miljösmart menyplanering samt arbetar med att minska matsvinnet.

SÄKER – Alla som tillagar och serverar maten har ansvar för att maten är säker i enlighet med Livsmedelslagstiftningen. Utbildning och uppföljning sker kontinuerligt av personal som berörs.

Ansvar- genomförande och uppföljning

De kommunala nämnderna/förvaltningarna ansvarar för att Policyn för mat och måltider implementeras inom det egna verksamhetsområdet.

Livsmedelslagstiftningen syftar till att maten som serveras ska vara säker och att ingen ska bli vilseledd, det ställer krav på alla som hanterar maten, från jord till bord.

Samtliga verksamheterna som hantera livsmedel och måltider, har ansvar för att arbeta systematiskt med egenkontroll för god livsmedelshygien när det gäller säkerhet, redlighet och spårbarhet.

Policyn ska ses över varje mandatperiod och revideras vid behov.

Andra styrande dokument och rekommendationer

Policyn för mat och måltider i Sjöbo kommun har tagits fram med hänsyn till andra styrdokument och rekommendationer, både internt och externt.

Interna

Avfallsplan, antagen KF 2016

Folkhälsoplan, antagen KF 2015

Policy för att stärka barns rättigheter och möjligheter, antagen KF 2015

Vision 2020- Sjöbo en plats för tillväxt, antagen KF 2010

Externa

Lagen om Offentlig upphandling, Regeringen (2007:1 091)

Den nya skollagen- för kunskap, valfrihet och trygghet, Prop.2009/10:165

Nordiska Näringsrekommendationer (NNR 2012)

Bra mat för barn i förskolan, Livsmedelsverket

Bra mat i skolan, Livsmedelsverket

Mat och näring för sjuka inom vård och omsorg, Livsmedelsverket

Hållbarhetskriterier för livsmedel, Upphandlingsmyndigheten

Etnisk hänsyn vid offentlig upphandling av mat, SLU- Statens lantbruksuniversitet

Matavfall i Sverige, rapport 8765 juni 2016, Naturvårdsverket

FN:s Barnkonvention om barnets rättigheter

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum

2018-03-13

Dnr

2018/74

Hid

Vård och omsorgsförvaltningen
Eva Gustafsson
förvaltningschef

Remissvar Förslag till Miljömål 2030 för Sjöbo kommun

Vård och omsorgsförvaltningens förslag till beslut

Sammanfattning av ärendet

Förslag till miljömål 2030 har tagits fram av Stadsbyggnadsförvaltningen och vård- och omsorgsnämnden har möjlighet att inkomma med synpunkter på förslaget senast den 23 mars.

Beslutsunderlag

Förslag till Miljömål 2030 för Sjöbo kommun missiv samt förslag med bilagor

Vård och omsorgsförvaltningen

Eva Gustafsson
förvaltningschef
0416-27180

Datum
2018-01-10

Vår referens
Venus Krantz
0416- 27311

Remiss
Enligt sändlista

Förslag till Miljömål 2030 för Sjöbo kommun

För att miljömålen ska bli en kraftfull utgångspunkt i det gemensamma hållbarhets- och miljöarbetet framöver behöver vi era synpunkter!

Samhällsbyggnadsnämnden gav 2016-01-19 Strategienheten i uppdrag att ta fram ett lokalt miljömålsprogram och implementera detta i kommunens verksamheter. Miljömålen för Sjöbo kommun ger en överblick över miljöläget i kommunen och sätter ut riktning för kommunens miljöarbete till 2030. Miljömålen består av ett huvuddokument och tre sammanslagna bilagor: förslag på prioriteringar perioden 2018-2020, källor och förslag till indikatorer. Till miljömålen hör även handlingsplaner för respektive förvaltning som skickas ut, behandlas och antas i respektive nämnd efter miljömålen antagande. Samhällsbyggnadsnämnden har 2017-12-12 uppdragit strategienheten att inleda remissförfarandet av miljömålen för Sjöbo kommun 2030.

Svara på remissen

Alla är välkomna att lämna synpunkter på remissen som skickats ut enligt bifogad sändlista. Sändlistan utgår främst från de som deltagit under utformningen av miljömålen. Synpunkter på förslaget ska lämnas till Stadsbyggnadsförvaltningen på Sjöbo kommun senast den **23 mars 2018 kl 17:00**. Remissvaren ska skickas digitalt till stadsbyggnad@sjobo.se med angivande av diarienummer: 2017-M2092 och kontaktperson: Venus Krantz

Mer information

För mer information om miljömålen och remissen kontakta Venus Krantz, tel: 0416 – 27 311, e-post: venus.krantz@sjobo.se.

Vänligen,

Strategienheten
Sjöbo kommun

Bilagor

Miljömål 2030 för Sjöbo kommun

Bilaga 1. Prioriteringar

Bilaga 2. Källor

Bilaga 3. Förslag på indikatorer

SändlistaInternt Sjöbo kommun

Familjenämnden

Tekniska nämnden

Vård- och omsorgsnämnden

Kultur, tillväxt- och fritidsutskottet

Sydöstra Skånes räddningstjänstförbund

Sjöbo Elnät AB

AB Sjöbohem

M Gruppledare

C Gruppledare

F Gruppledare

SJP Gruppledare

S Gruppledare

MP Gruppledare

V Gruppledare

KD Gruppledare

SD Gruppledare

Barnrättsstrateggrupp i Sjöbo kommun

Arbetsgrupp för folkhälsa

Deltagare på workshop 25 oktober 2016

Samarbetsorgan

LRF kommungrupp i Sjöbo kommun

Pensionärsrådet i Sjöbo kommun

Tillgänglighetsrådet i Sjöbo kommun

Ungdomsrådet i Sjöbo kommun

Folkhälsorådet i Sjöbo kommun

Landsbygdsrådet i Sjöbo kommun

Kävlingeåns vattenråd

Vattenrådet för Nybroån, Kabusaån och Tyge å

RÅSK

SYSÄV

SÖSK

Länsstyrelsen Skåne

Intresseorganisationer

Äsperöds Byalag

Brandstadbygdens Byalag

Blentarps Byalag

Bjärsjölagårds Försköningsförening

Byalaget i Hörr

Björka Byalag

Byalaget i Östra Kärrstorp

Byalaget i Vallaraum

Eggelstads Byalag

Eriksdals Byalag

Heinge Byalag

Klasaröds Byalag och Försköningsförening

Knickarps Byalag

Lövestad byalag

Lövestadbygdens byalag

Näsby Byalag

Röddinge byalag

Rönås byalag

Starrarps Byalag

Sövde Byalag

Tolånga Försköningsförening

Vanstad Byalag

Wollsjö Byalag

Öveds byaförening

Solvalla Bygdegård

Södra Färs Bygdegårdsförening

Naturskyddsföreningen i Färs

Friluftsförbundet i Sjöbo

Friluftsförbundet Blentarp-Sövde

Färs Biodlarförening

Hörjelgårdens Vänner

Företagarna i Sjöbo kommun

Sjöbo KFUK-M Scoutkår

Vollsjö scoutkår

Sjöboortens Sportfiskeklubb

Hållbart byggande Syd

Stiftelsen Skånska Landskap

Ekologisk energi Vollsjö

Förskolan Tallbacken

Yalla Sjöbo

Postadress

Sjöbo kommun
275 80 SJÖBO

Besöksadress

Gamla Torget 10
Sjöbo

Telefon

0416-270 00
(växel)

Fax

0416-51 17 92

Bankgiro

662-7574

Internet

www.sjobo.se

Miljömål 2030

REMISSVERSION

Januari 2018

Projektansvarig: Venus Krantz
Foto: Venus Krantz
Antagen av kommunfullmäktige: xxxxxxxx
Utgiven av:

FÖRORD

Skrivs efter remissen behandlats

Karta över Sjöbo kommun

KORT OM SJÖBO KOMMUN

Sjöbo kommun ligger i mitten av södra Skåne och angränsar till Lunds, Eslövs, Hörbys, Tomelillas, Ystad och Skurups kommuner. Med en areal på 500 km², varav 15 km² vatten, är Sjöbo kommun den ytmässigt tredje största kommunen i Skåne. Kommunen har ett invånarantal på cirka 19 000 och är en relativt glesbebyggd kommun jämfört med andra områden i Skåne. Totalt finns åtta tätorter och mindre samhällen och cirka 60 procent av invånarna bor utanför centralorten Sjöbo. In- och utpendlingen är stor med cirka 2 000 inpendlare respektive 5 000 utpendlare. Kommunen är klassad som "förortskommun till större stad" och det finns ett stort utbud av tjänster och konsumtionsvaror relaterade till bl.a. dagligvaror samt stort föreningsliv. Kommunen har ett rikt näringsliv med drygt 1 600 små och medelstora företag varav cirka 700 är jordbruksföretag. Lantbruksnäringen och

byggsektorn utgör 45 procent av de aktiva företagen i kommunen. Arbetslösheten är relativt låg. Landskapet är mycket varierande och består av jordbruksbygd, bok- och lövskogar och sjöar. Sjöbo kommun har rikligt med rinnande vatten, det finns fyra större sjöar och det kommunala dricksvattnet kommer från vårt grundvatten. Det finns gott om vackra naturområden med möjlighet till sport, friluftsliv, rekreation och stillhet. Vi har höga kultur- och naturvärden med många rödlistade arter. I Sjöbo kommun finns stor landsbygd med värdefull åkermark. Cirka hälften av kommunen består av odlingsmark varav hälften används för produktion av spannmål, vi har många lantbruk och är en stor producent av bland annat kött och mjölk. Cirka en fjärdedel av kommunen består av skogsmark, som i sin tur består av hälften barrskog och andra hälften lövskog.

INNEHÅLL

Vi börjar med oss själva.....	7
Varför miljömål?.....	9
Från globalt till lokalt.....	10
Om våra miljömål.....	13
Vi är klimatkloka.....	14
Vi bidrar till hållbara kretslopp.....	20
Vi skapar god och grön livsmiljö.....	28
Genomförande.....	36
”Läs mer”- källor.....	38

"Hållbarheten segrade i Sjöbo!"

Våra yngsta kommuninvånares insikter formade oss i vårt sätt att tänka. På grund av detta så säljer idag matbutikerna 80 procent närproducerat, förnybar energi säljs här och krav på miljövänliga transporter inom hela kommunen har gjort livet fantastiskt i Sjöbo. "

"Solen ger kraft till Sjöbo!"

Igår skrotades den sista fossildrivna bilen i Sjöbo kommun. Alla transporter är numera fria från fossila bränslen och drivs av solproducerad el. Vätgasdrivna tåg fördelar maten som producerats i Sjöbo till skolor och äldreboenden. Ingen åkermark har använts utan tågen går ovan jord där även passagerare kan njuta av det underbara landskapet. Sjöbo är den enda kommunen med detta unika tåg och har på detta sätt ökat turism och besöksnäringen med 120 procent."

"Sjöbo kommun försörjer hela Skåne!"

Sjöbo är Sveriges första självförsörjande, cirkulära kommun. Tack vare att Sjöbo tagit vara på alla sina resurser till exempel jordbruksmark och vatten har de sedan länge varit självförsörjande. Nu hjälper Sjöbo resten av Skåne."

"Naturexpressen – direktbiljett till livskvalitet!"

Upplev Sjöbo, bara 10 minuter från Malmö/Köpenhamn. Vi kan erbjuda tystnad – den enda platsen i Skåne! Eller varför inte en nattlig tur och uppleva stjärnorna utan att ljusföroreningar? Vi har även rent vatten, både att dricka och bada i vilket är unikt i Skåne. Vi kan även erbjuda det hållbara shoppingscenariot – ungdomarna i Skåne vallfärdar hit och allt tas tillvara - återvinningscentralen har blivit återanvändningsanläggning. "

VISIONER FRÅN WORKSHOP

VI BÖRJAR MED OSS SJÄLVA!

För att vara en attraktiv kommun och arbetsgivare måste vi arbeta i enlighet med våra miljömål. För kommunorganisationen innebär detta att vi ska:

Visa vägen

Miljöhänsyn vägs in i såväl övergripande beslut och planer som det dagliga arbetet, till exempel vid upphandling av varor och tjänster, sophantering och vid tjänsteresor. Förvaltningschefer och ledande politiker föregår alltid med gott exempel. De kommunala bolagen omfattas och ska enligt ägardirektiv vara föredöme i miljöfrågor och bidra till hållbar utveckling för att möta klimatutvecklingen.

Skapa engagemang

Vi kommunicerar miljöarbetets resultat och effekter med medborgare, näringsliv, besökande, förtroendevalda och anställda för att få en bred uppslutning bakom miljömålen och en hållbar utveckling.

Ordning och reda

Förvaltningarna arbetar organiserat för att uppfylla lokala, regionala, nationella och globala hållbarhets- och miljömål. Medarbetarnas engagemang tas tillvara och utvecklas genom utbildningar och inspirationsföreläsningar. Varje förvaltning utser en hållbarhetsambassadör som deltar i ett internt nätverk.

Ständigt förbättras

Miljöarbetet förbättras ständigt genom regelbundna uppföljningar och utvärderingar.

VARFÖR MILJÖMÅL?

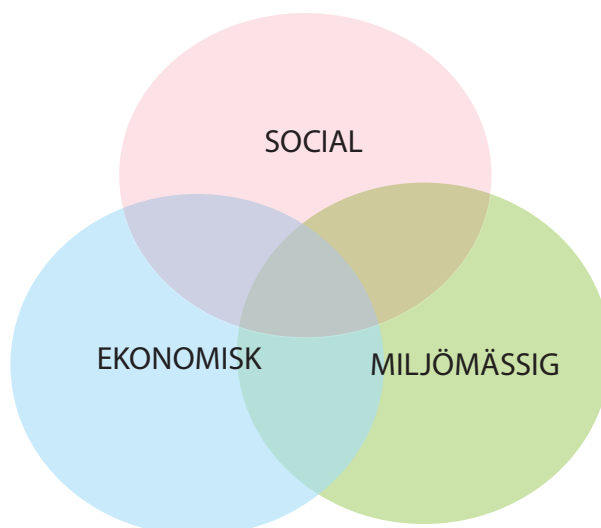
För att uppnå hållbar utveckling utifrån ekologiska, sociala och ekonomiska dimensioner krävs ett strategiskt och långsiktigt miljöarbete i Sjöbo kommun. I medborgarundersökningen från 2016 framgår att miljö är ett område som både uppskattas av invånarna och även bör prioriteras i det kommunala arbetet framöver. Närhet till natur och skog samt ren miljö var även tydliga plusfaktorer i attitydsundersökningen från 2012 medan en minusfaktor var kommunikationsmöjligheterna. Miljöfrågorna är alltså viktiga i kommunen på olika sätt, de hänger samtidigt tätt ihop med folkhälsoarbetet.

Det är frivilligt för en kommun att ta fram miljösmål och i dagsläget har mer än 9 av 10 kommuner antagit lokala miljösmål. Miljömålen syftar till att samla, kartlägga och skapa en gemensam riktning i miljöarbetet i kommunen. För att skapa ett aktivt miljöstrategiskt arbete krävs att miljöfrågorna integreras och blir en naturlig del av utvecklingsarbetet inom alla förvaltningar och att målsättningen tydliggörs för kommunen som geografiskt område. I detta dokument fastslås, utöver miljömålen, ramarna för Sjöbo kommuns fortsatta miljöstrategiska arbete. Detta är ett övergripande strategiskt dokument vilket syftar till att ge stöd till politiska prioriteringar och fungera som styrdokument för förvaltningars miljöarbete. Genom miljömålen stärker vi samarbetet med övriga aktörer och tydliggör Sjöbo kommuns ambitioner men också kommunens roll i arbetet mot en miljömässigt hållbar utveckling. Miljömålen ska fungera som ett övergripande paraplydokument som integrerar målen kopplade till miljömässig hållbarhet i andra planer och måldokument.

De övergripande miljömålen beskriver översiktligt vad vi vill uppnå i miljöarbetet till 2030 följt av etappmål som anger steg på vägen för att nå dit. Det miljöstrategiska arbetet strävar efter att lyfta barn och unga som extra viktiga målgrupper i arbetet mot miljömålen. Utifrån internationella, nationella och regionala prioriteringar, kommunens roll samt baserat på workshop med lokala nyckelpersoner och politiker har följande tre övergripande mål formulerats:

- Vi är klimatkloka
- Vi bidrar till hållbara kretslopp
- Vi skapar god och grön livsmiljö

De lokala miljömålen som presenteras i materialet är avstampet för en hållbarhetsstrategi för Sjöbo kommun. Eftersom Sjöbo kommun inte tidigare haft lokala miljösmål så tar arbetet med en fullständig hållbarhetsstrategi sin början i att kartlägga miljöarbetet, sätta upp mål och ta fram en tillhörande handlingsplan. Nästa steg är att utveckla och slå samman miljömålen med mål för exempelvis folkhälsa och ekonomi samt även hitta gemensamma forum för att diskutera hållbarhetsfrågor i organisationen. Detta för att hitta synergieffekter och arbeta med hållbarhet i sin fulla mening med samtliga dimensioner i linje med De globala målen för hållbar utveckling.

De tre dimensionerna i hållbar utveckling.

FRÅN GLOBALT TILL LOKALT

De sjutton globala målen för hållbar utveckling

De globala målen

Vid FN:s möte den 25:e september 2015 fastslogs även Agenda 2030, FN:s globala mål för hållbar utveckling. Det är sjutton mål, 169 delmål och handlar om att alla av världens länder ska arbeta för en hållbar utveckling tillsammans genom att utrota fattigdomen, skapa fred och säkerställa ett värdigt liv samt en välmående planet för nuvarande och kommande generationer.

Under 2016 presenterade den svenska Agenda 2030-delegationen förslag till handlingsplan för Sverige i arbetet med Agenda 2030. Här presenteras sex områden där Sveriges utmaningar är som störst och där möjligheter till lösningar identifierats:

1. Ett jämlikt och jämställt samhälle
2. Hållbara städer
3. En samhällsnyttig och cirkulär ekonomi
4. Ett starkt näringsliv med hållbara affärsmodeller
5. Hållbara och hälsosamma livsmedel
6. Stärkt kunskap och innovation

Kommunerna är utpekade som speciellt viktiga aktörer i arbetet med Agenda 2030, eftersom det är där det konkreta arbetet sker. Sverige anses vara ett av de länder som har bäst förutsättningar för att nå de globala målen där de nationella miljömålen motsvarar den miljömässiga delen av de globala målen.

Nationella miljömålen

Sverige har sedan 1999 miljömål som anger vilken kvalitet miljön i Sverige behöver uppnå till år 2020. Till de sexton miljömålen hör ett antal preciseringar samt indikatorer som följer upp tillståndet nationellt. En förändring i målstrukturen beslutades år 2010 med ett övergripande generationsmål som omfattar miljöpåverkan även utanför Sveriges gränser samt etappmål. Etappmålen anger den förändringen som behöver ske för att miljö kvalitetsmålen och generationsmålet ska uppnås till år 2020.

"Generationsmålet anger att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser."

- Sveriges generationsmål

Läs mer:

[De globala målen](#)¹

[Sveriges arbete med globala målen](#)²

[Nationella miljömålen](#)³

[Skånska åtgärder för miljömålen](#)⁴

Skånska utmaningar

Länsstyrelsen är den instans som anpassar arbetet med miljö kvalitetsmålen till regional nivå. Länsstyrelsen i Skåne har antagit de nationella miljö kvalitetsmålen med ett tillägg för regionala klimatmål. På regional nivå bedöms miljö kvalitetsmålet Skyddande ozonskikt att uppnås och miljö målet Säker strålmiljö nära att uppnå till år 2020. Länsstyrelsen i Skåne har under 2015 tagit fram ”Skånska åtgärder för miljö målen 2016-2020” där fem utmaningar specifikt för Skåne presenteras:

- Hållbara transporter i Skåne
- Hänsyn till Skånes hav, sjöar och vattendrag
- Hushållning med Skånes mark- och vattenresurser
- Skydd av Skånes natur- och kulturvärden
- Hållbar konsumtion i Skåne

1.

2.

3.

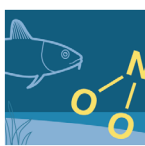
4.

5.

6.

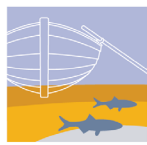
7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv

De sexton nationella miljömålen

Vår roll som kommun

Miljömålen omfattar Sjöbo kommun som geografiskt område med hänsyn till vår rådighet utifrån vår roll. Kommunen har ansvar för att skapa god livsmiljö och möjliggöra hållbara val för alla invånare och består samtidigt av egna verksamheter. Kommunen har stor möjlighet att påverka invånare genom verksamheterna inom exempelvis skola, bibliotek, planering, myndighetsutövning och upphandling. Kommunen bedriver också ett utåtriktat arbete där stor möjlighet till samverkan med bland annat närings- och föreningsliv och invånare finns. Utbildare och lärare har en central, unik roll och möjlighet att nå och engagera unga i frågor om social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet.

Samspel med andra styrdokument

Miljömålen ska fungera som ett övergripande paraplydokument som integrerar målen kopplade till miljömässig hållbarhet i till exempel Grönstruktur- och naturvårdsprogram, Avfallsplan, VA-plan och Trafikplan (TRAST). I skrivande stund håller en ny översiktplan på att ta form, även en förstudie för att Vombsjösjönsänkan ska bli biosfärområde pågår. Upphandlingspolicy, ägardirektiv och finansiella riktlinjer är också viktiga dokument i sammanhanget. De lokala miljömålen har för närvarande koppling direkt till målområdet Hållbar utveckling i Sjöbo kommuns vision 2020 och i framtida visioner ska miljömålen införlivas på samma sätt.

Hur tog vi fram Sjöbo kommuns miljömål?

Framtagandet av miljömålen påbörjades i juni 2016. I oktober 2016 genomfördes en workshop (se bild) där cirka 80 nyckelpersoner från näringslivet, ideella organisationer samt kommunens politiker och tjänstepersoner deltog. Därefter informerades samtliga nämnder, landsbygdsrådet, vid näringslivsfrukost och ungdomsråd om det pågående arbetet. I maj - juni 2017, gavs samtliga 9:or möjlighet till ett samtal om att vara ung i Sjöbo kommun. Projektet var en uppföljning av ett arbete de gjorde i 8:an då eleverna föreställde sig hur Sjöbo skulle kunna vara år 2040. Projektet gjordes även som grund för den nya översiktspanen för Sjöbo kommun. Innan sommaren 2017 genomfördes en workshop där samtliga gruppleddare för de politiska partierna var inbjudna, då upplägg och struktur diskuterades. Under hösten 2017 genomfördes separata workshops med förvaltningarna för att diskutera aktiviteter som kan ingå i handlingsplanen och ge riktning för målen. I september hölls inspirationsmöte med Mattias Goldmann kring fossilbränslefritt samt förmöte med kommunstyrelsens arbetsutskott. I oktober skapades filmer tillsammans med kulturskolans filmkurser för att undersöka de globala målen för hållbar utveckling tillsammans. I december 2017 skickas remissversion ut till samtliga grupper som deltagit under processens gång för återkoppling och kommentarer.

MÅLSTRUKTUR

De tre inriktningsmålen baseras på dialogen, arbetet på internationell, nationell och regional nivå men också på kommunens roll och rådighet samt vilka lokala dokument som redan finns på plats i Sjöbo kommun. Miljömålen och det miljöstrategiska arbetet ska fånga upp, lyfta, samla och fylla i de luckor som finns i kommunens nuvarande miljöstrategiska arbete.

Miljömålen

Det strategiska miljömålsarbetet består av tre miljösmål: vi är klimatkloka, vi bidrar till hållbara kretslopp och vi skapar god och grön livsmiljö. Varje miljösmål kopplar till samtliga mål inom Agenda 2030 och vissa nationella miljösmål. Den tydligaste kopplingen till globala och nationella mål visas genom bilder för respektive miljösmål.

Miljömålen är övergripande och inspirerande i sin form. De är formulerade som inriktningsmål vilket syftar till att beskriva tillståndet Sjöbo kommun ska uppnå till 2030. Under varje miljösmål finns ett antal etappmål som identifierar en omställning och strategiskt viktiga steg på vägen för att kommunen ska nå inriktningsmålet. De visar exempel på vad Sjöbo kommun kan göra utifrån rådighet och tydliggör viktiga aktiviteter. Utöver miljösmål och etappmål redogörs samtliga aktiviteter i respektive nämnds handlingsplan.

Handlingsplan

Miljömålen konkretiseras ytterligare i handlingsplaner för respektive förvaltning och bolag i kommunen. Handlingsplanerna antas av nämnderna. I handlingsplanerna framgår vem/vilka som är ansvariga, vilka resurser som krävs, när aktiviteten ska vara klar samt

hur den följs upp. En aktivitet definieras som *"en arbetsinsats som bidrar till uppfyllnad av målen men inte ligger helt i linje med ordinarie arbetet som vi är ålagda enligt lag att göra"*. Den interna implementeringen av miljömålen sker via förvaltningarnas och bolagens egna verksamhetsplaner. Miljömålen handlingsplaner är flexibla och revideras under miljömålen livstid baserat på prioriteringar för perioden.

Prioriteringar

Prioriteringar görs för första perioden mellan 2018-2020 (bilaga 1), som är en uppstartsperiod för det miljöstrategiska arbetet för kommunen. Nya prioriteringar görs utifrån miljömålen när perioden går mot sitt slut. I samband med detta antas också handlingsplanerna av respektive nämnd på nytt.

Uppföljning

Förvaltningarnas aktiviteter kopplade till miljömålen följs upp genom kommunens målstyrningssystem. Ett antal indikatorer väljs också ut för att integreras i målstyrningen. Förslaget på indikatorer fastställs i och med antagande av handlingsplanerna. Till miljömålen hör "Förslag på indikatorer", där utvalda indikatorer presenteras samt överig tillgänglig statistik som beskriver miljöläget idag. (bilaga 3)

Utöver budget/bokslut presenteras resultatet årligen i ett hållbarhetsmagasin, där goda exempel lyfts både från kommunorganisationen och externa aktörer. Hållbarhetsmagasinet samordnas med fördel med arbetet inom folkhälsa. I magasinet presenteras också indikatorer för att ge en helhetsbild av utvecklingen.

VI ÄR KLIMATKLOKA	VI BIDRAR TILL HÅLLBARA KRETSLOPP	VI SKAPAR GOD OCH GRÖN LIVSMILJÖ
1. Fossilbränslefria & smarta transporter 2. Öka kollektivtrafikresande, gång och cykling 3. Öka självförsörjningsgraden av förnybar energi 4. Öka klimatkunskap & klimatanpassa	1. Handla hållbart 2. Främja hållbara lantbruk 3. Arbeta för giftfri miljö 4. Minska avfallet	1. Bevara och utveckla natur-och kulturvärden 2. Alla har tillgång till gröna områden 3. Trygga friskt vatten 4. Bevara frisk luft, god strål- och ljudmiljö

Sjöbo kommuns tre miljösmål med tillhörande etappmål

Vi är klimatkloka

Miljömål 2030

År 2030 är koldioxidutsläppen nära noll, vi är till stor del självförsörjande på förnybar energi och år 2045 är vi klimatneutrala. Målet uppnås så att den biologiska mångfalden bevaras och livsmedelsproduktionen säkerställs. Sjöborna åker kollektivt, cyklar och går när de inte tankar eller laddar förnybara bränslen. Sjöbo kommun är klimatanpassat och vi har god kunskap om klimatförändringarna och dess effekter.

”Solen ger kraft till Sjöbo!”

citat från workshop, se sid. 6 & 12

Vi påverkar klimatet

Vårt klimat blir allt varmare och fortsatta utsläpp av växthusgaser innebär fortsatt ökad temperatur. Sedan början av 1900-talet har medeltemperaturen på jorden stigit med 0,9 grader och det är inte bara luften som blir varmare utan även hav och isar. Människans påverkan ligger bakom merparten av den förändring i temperatur som skett sedan 1900-talets mitt, har FN:s klimatpanel IPCC fastslagit. Under de kommande hundra åren beräknas medeltemperaturen öka med 1,5 – 4,5 grader. Vi ser redan effekterna av ett förändrat klimat över hela världen. Det blir varmare, havsnivån stiger, isar smälter, nederbördsmonster förändras, den biologiska mångfalden påverkas, växtsäsonger förskjuts och sämre livsmedels säkerhet i stora delar av världen. Världens fattiga drabbas värst redan idag och bedömningen är att de kommer drabbas värst även i framtiden, vilket dessutom gör klimatförändringarna till en rättvisefråga. I Sverige kan vi räkna med högre temperatur, höjning av vattennivån, ökad nederbörd, ras, skred, erosion och värmeböljor. Förändringarna kommer att fortsätta. För att skydda samhället mot potentiellt farligare och dyrare effekter senare är det nödvändigt att anpassa samhället till de ändrade förutsättningarna i god tid.

FN, EU och Sverige har alla målet om att inte överstiga en uppvärmning på två grader. Om världen kommer att lyckas nå målet är för tidigt att säga men nuvarande globala utsläppstrend går snarare mot fyra graders ökning. I december 2015 beslutades ett nytt klimatavtal i Paris, målet innebär att den globala temperaturökningen ska hållas långt under 2 grader och vi ska jobba för att den inte ska överstiga 1,5 grader. Sommaren 2017 beslutade riksdagen om att införa ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige med nya klimatmål till år 2030, 2040 och 2045, en klimatlag och ett klimatpolitiskt råd. Senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Utsläppen från verksamheter inom svenskt territorium ska vara minst 85 procent lägre än utsläppen år 1990. De kvarvarande utsläppen ned till noll kan kompenseras genom så kallade kompletterande åtgärder, exempelvis upptag av koldioxid i skog och mark till följd av ytterligare åtgärder samt utsläppsminskningar utanför Sverige. Utsläppen i transportsektorn, som idag är mycket beroende av fossil energi, ska minska med 70 % till 2030

bortsett från flygtrafiken. Länsstyrelsen i Skåne håller i skrivande stund på att ta fram en ny energi- och klimatstrategi för Skåne med nya regionala klimatmål. Konsumtionens roll i klimatpåverkan har blivit tydligare på senare tid, genom konsumtionen exporterar vi stora delar av våra utsläpp. Under de senaste tjugo åren har andelen utsläpp som sker i andra länder som orsakats av vår konsumtion ökat med 50 procent. Mer om hållbar konsumtion finns under i Sjöbo kommuns miljömål: ”Vi bidrar till hållbara kretslopp”.

Växthusgasutsläppen minskar på hemmaplan

Utvecklingen i Skåne har varit positiv och utsläppen av växthusgasutsläpp (koldioxidekvivalenter) minskade med 32 % mellan 1990 – 2014. Motsvarande siffra för Sjöbo är en minskning med 15 % men en Sjöbobo orsakar högre växthusgasutsläpp än snittet i Skåne och Sverige (RUS). Transporterna står för cirka en tredjedel varav personbilarna står för 58 procent av växthusgasutsläppen i Sjöbo kommun. Cirka 60 procent av växthusgaserna kommer från jordbruket varav 45 procent kommer från tarmgaser från djur och olika gödsel. Tittar man istället på koldioxidutsläpp står jordbruket för endast 2,5 procent medan transporterna står för cirka 71 procent. Koldioxidutsläppen har minskar med 25 procent sedan 1990. Generellt kan tilläggas att lantbruken är mycket värdefulla för livsmedelsproduktionen i kommunen och en viss klimatpåverkan är en naturlig följd av verksamheten. Jordbruksmarken har även potential att bidra med energi för ett framtida uthålligt samhälle. Energigrödor från åkermark – bioenergi – är liksom vind-, vatten- eller solenergi, en del av all förnybar energi som finns runt omkring oss. Lantbruket behandlas mer specifikt vidare under miljömålet ”Främja hållbara lantbruk”. För att uppnå klimatneutralitet är skogen av stor betydelse som kolsänka. Läs mer om vår värdefulla skola under ”Vi skapar god och grön livsmiljö”.

Vi kör mycket bil

Skånes största utmaning ligger troligen i de fossilbränsleberoende transporterna, i Skåne står transporterna för nästan hälften av växthusgasutsläppen. I Sjöbo kommun står transporterna för en tredjedel av växthusgasutsläppen och 71 procent av koldioxidutsläppen. Sjöbo kommun är en stor kommun till ytan och vi kör generellt längre sträckor samt har ett högre antal bilar per person jämfört med Sverige och

Globala mål för hållbar utveckling:

7 HÅLLBAR ENERGI
FÖR ALLA

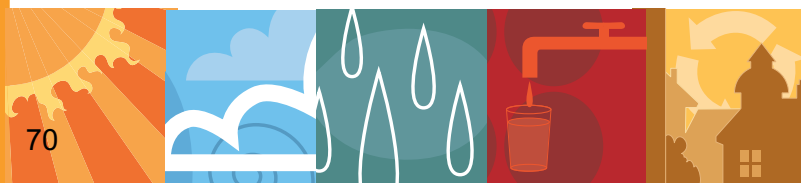
13 BEKÄMPA KLIMAT-
FÖRÄNDRINGEN

11 HÅLLBARA
STÄDER OCH
SAMHÄLLEN

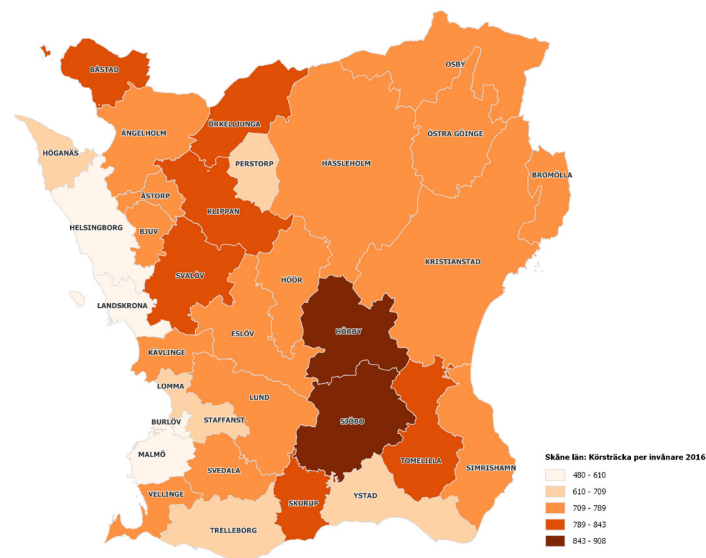
Svenska miljömål:

Övedskloster. Foto: Venus Krantz

Skåne. Skåne har en biltäthet på 477 bilar per 1000 invånare och högst andel bilar per invånare finns i Sjöbo kommun (604). Totalt fanns 11 298 bilar i Sjöbo kommun år 2016. Den genomsnittliga körsträcka per person år 2015 i Skåne är 647 mil, för Sjöbo kommun låg motsvarande siffra på 894 mil vilket ökade år 2016 till 907,8 mil per invånare. Sjöbo kommun har längre körsträcka jämfört med samtliga grannkommuner, vilket delvis har sin förklaring i kommunens relativt stora yta. Ser man istället till antalet bilar per kvadratkilometer har Sjöbo kommun 22,9 bilar per kvadratkilometer vilket är en relativt låg siffra i Skåne. I Resvaneundersökningen från 2013 framgick att cirka 50 procent av Sjöboborna tar bilen vid sträckor kortare än 1 km. Gällande lätta och tunga lastbilar har Sjöbo kommun fler i trafik jämfört med snittet i Sverige. Jämfört med våra grannkommuner har vi hög förbrukning av diesel och bensin. Andelen miljöbilar i Sjöbo kommun har ökat sedan 2013 från 12 procent till 16 procent årsskiftet 2015/2016, i Skåne var

Antal bilar per 1000 personer i Skåne, 2016 Källa: RUS

motsvarande siffra 18 procent. I Sjöbo kommun finns ett antal publika elbilsaddstolpar (av äldre modell) installerade av Sjöbo Elnät AB. Vid busstationen finns sedan hösten 2017 två laddstolpar för destinationsladdning (semi-snabb) som ägs av CLEVER AB samt vid Övedskloster som ägs av InCharge AB. Det finns en tankstation som erbjuder Etanol E 85 i Sjöbo tätort.

Många pendlare

I Sjöbo kommun finns täta bussturer till bl.a. Lund, Malmö, Ystad, Tomelilla och Simrishamn. Vi har många pendlare, de flesta pendlar ut från kommunen och störst pendling sker från Sjöbo till Malmö och Lund, men många pendlar också till Ystad och Tomelilla. Antalet kollektivtrafikresande har ökat under de senaste åren. Sjöbo kommun verkar för att persontågstrafik ska återupptas på Simrishamnsbanan, Malmö-Sjöbo-Simrishamn. Det finns ett etablerat nätverk, bestående av kommunerna Malmö, Staffanstorp, Lund, Sjöbo, Tomelilla och Simrishamn samt Skånetrafiken som arbetar för framtida trafik på banan. Enligt Skånes trafikförsörjningsprogram ska superbussar införas för linjerna 5 till Lund och 8 till Malmö år 2022, respektive år 2023.

Busstrafiken till de mindre orterna är mindre frekventa och kan upplevas som begränsande. Enligt rapporten "Ung i Sjöbo" är det tydligt att bättre kollektivtrafik är den viktigaste frågan för de unga. En bättre kollektivtrafik hade tillgängliggjort ett större utbud, gjort det lättare att umgås och delta i fritidsaktiviteter, samt underlättat de ungas skolgång framöver. Framförallt gäller det kollektivtrafik till byarna. En förbättring av kollektivtrafiken skulle också kunna kopplas samman med de tågstationer som ligger strax utanför kommungränsen, som Skurup och Tomelilla, för att göra

både pendling och tillgång till utbud enklare. För vuxna Sjöbabor är bilen det absolut vanligaste färdmedlet vid resor till eller från Sjöbo kommun (cirka 80 %), enligt Resvaneundersökningen 2013. På pendlingssträckan Sjöbo-Malmö sker 86 % av resorna med bil medan 50 % av resorna mellan Sjöbo – Lund sker med buss. Under 2018 kommer en ny resvaneundersökning genomföras i Skåne och Sjöbo. I Sjöbo kommun är det många av pendlarna som tar bilen till busshållplatsen, när de i praktiken hade kunnat cykla. Pendlare som tar bilen inom en radie av 2,5 kilometer utgör 45 procent av alla parkerade bilar enligt pareringsutredning i Sjöbo tätort från 2012. Samma resa med cykel tar ungefär 8-10 minuter respektive 25 minuters gång. Pendlarparkeringar är viktiga i Sjöbo kommun, dock är cykel det absolut bästa alternativet ur ett klimat- och hälsoperspektiv.

Cykla till bussen

Cykeln är ett transportmedel som har stor potential att ersätta bilen framför allt för kortare sträckor. Cykeln ger inte upphov till buller eller luftutsläpp och ökar fysisk aktivitet hos invånarna. Detta i sin tur ökar folkhälsan och resulterar i stora sjukvårdsbesparingar för samhället. Den totala längden av anlagd cykelväg per invånare har ökat från 2,1 meter år 2012 till 2,6 meter år 2016. I remissversion av cykelvägsplan för Skåne 2018-2029 innefattas följande tre nya cykelvägar: Hemmestorp-Veberöd under 2019 samt Sjöbo-Tolånga, och Sjöbo-Sövde under perioden år 2024-2026.

Ett pågående projekt är ”Cykla i Sjöbo” som syftar till ett ändrat beteende för att få fler att cykla. Projektet utreder förutsättningar för ökat cyklande i Sjöbo samt åtgärder. Utredningen visar i stora drag att det finns ett intresse för utbyggnad av cykelnätet, att belysning är viktig för att öka cyklandet, att det är viktigt att se över antalet busshållplatser i kommunen samt cykelparkeringsmöjligheten vid dessa. Barn som börjar cykla regelbundet i skolåldern kommer med större sannolikhet fortsätta cykla i vuxen ålder, därför är barn viktiga målgrupper. Det är också viktigt att

kommunicera och ständigt aktualisera cyklingen som något positivt för att förändra attityder till cykling. Projektet ”Cykla i Sjöbo” pågår till slutet av 2017 och är en del av gällande trafikplan (TRAST) med vision, mål och åtgärdsförslag för Sjöbo samt tätorterna. Planen syftar till att stödja ett långsiktigt hållbart transportsystem där gång-, cykel-, och kollektivtrafik prioriteras och tydliggör prioriteringar inom trafiken inför de närmaste 10 åren.

Minskad energiförbrukning

Den totala energianvändningen per person i Sverige har varierat mellan 43 MWh per person (år 1990) och 38 MWh per person (år 2015). Energianvändningen i Sjöbo kommun har minskat med cirka tio procent från 2009 till 2015 och låg 2015 på 18,7 MWh per person. Totalt förbrukades 347 GWh under 2015 främst inom hushåll och transporter som tillsammans står för 60 procent av energiförbrukningen. Jord och skogsbruk stod för 20 procent av energiförbrukningen och resterande av offentlig verksamhet, industri och distribution. Hälften av den totala energitillförseln (2015) har sitt ursprung från el, en tredjedel av oljeprodukter och resterande av biobränsle och biodrivmedel. För privatpersoner och företag som vill minska energianvändningen eller installera förnybara och effektiva energilösningar erbjuder Sjöbo kommun kostnadsfri energirådgivning i dagsläget.

Mer solkraft

I Sjöbo finns 33 solcellsanläggningar installerade, med en sammanlagd effekt på 350 kW. Antalet solcellsanläggningar ökade med 74 % under 2016 jämfört med föregående år, och den installerade effekten har ökat med 112 %. Det finns ”Råd och riktlinjer för solenergianläggningar” i Sjöbo kommun för de som vill skaffa egna solceller. Idag finns fyra mindre vindkraftverk inom kommunen, tre vindkraftverk har uppförts i Assmåsa och ett i Vanstad. Under 2015 producerades 17 133 MWh vindenergi i Sjöbo kommun. Kommunen har en positiv grundinställning till vindkraftsutbyggnaden och i skrivande stund finns en vindkraftpolicy och ett tematisk tillägg till översiktsplanen gällande vindkraft där ett antal områden pekats ut som lämpliga för vindkraft. Fjärrvärmens i Sjöbo kommun produceras av Rindi Energi AB och innehåller cirka 98 procent fossilfritt bränsle. Andelen förnybara bränslen i kollektivtrafiken i Sjöbo kommun har ökat från 5 procent till 70 procent mellan 2009 till 2016.

Enligt en sammanställning av Skånes kommuners sammanlagda biogaspotential har Sjöbo kommun en total biogaspotential från restprodukter på 103, 8 GWh/år. Med energigrödor på 5 % av den odlade arealen tillkommer 36 100 MWh/år. Lantbruksrelate-

Läs mer:

[Natuvårdsverket om klimat](#) ⁵

[Sveriges klimatmål](#) ⁶

[Fossilbränslefritt Skåne](#) ⁷

[Klimatsäkrat Skåne](#) ⁸

Trafikplan för Sjöbo kommun (TRAST) ⁹

VA-plan för Sjöbo kommun ¹⁰

rad biogasråvara står för 97 % av biogaspotentialen, där gödsel representerar 44 000 MWh/år, odlingsrester 56 200 MWh/år. Om hela biogaspotentialen används i Sjöbo kan cirka 30 procent av energianvändningen täckas, räknat med förbrukningen 2015. I Sjöbo kommun sker idag biogasproduktion från slam på avloppsreningsverket, vilket delvis används för uppvärmning samt delvis facklas (eldas upp). Under 2010 genomfördes en förstudie för biogasproduktion i Sjöbo kommun av Envirem på uppdrag av Biogas i Färs, nuvarande Biogas Sydöstra Skåne. Sammantaget bedömdes projektet utvecklingsbart och det rekommenderades att arbetet fortskrider för att realisera lantbrukets möjligheter att producera förnybart fordonbränsle. Projektet är inaktivt i dagsläget.

100 % Fossilbränslefritt Skåne 2020

Sjöbo kommun har skrivit under ”100 % Fossilbränslefritt Skåne 2020”, vilket innebär ett aktivt arbete med att fasa ut de fossila bränslena inom uppvärmning, el och transporter i kommunorganisationen. I kommunorganisationen är cirka 86 % av elen och 88 % av uppvärmningen fossilfri. Elen som köps in är märkt med ”Bra miljöval”. Energivändningen i Sjöbo kommun behöver utredas vidare, men preliminärt framtagna statistik indikerar att energiförbrukningen är hög i kommunens lokaler. Av kommunens fordon var cirka 24 procent miljöbilar 2016, enligt Miljöfordonsanalys. I kommunens fordonsflotta finns cirka 70 bilar varav fyra är elhybrider och resterande drivs till största delen av diesel och resterande bensin. Successivt byts maskiner på tekniska förvaltningen ut till fossilfria alternativ, exempelvis går gräsklippare på biodiesel och mindre maskiner på akrylat. Det finns uppskattningsvis cirka 25-30 cyklar och sex elcyklar i kommunorganisationen, dock finns behov av att tillgängliggöra dessa för kommunens anställda på vissa förvaltningar. För tekniska och stadsbyggnadsförvaltningen finns gällande ”riktlinjer för hållbara resor”. I avfallsplanen finns mål

för att avfallstransporterna bör vara fossilbränslefria till 2020. Av övriga resor (tåg, flyg och bil i tjänsten) är cirka 22 procent fossilbränslefria. Under 2016 flög Sjöbo kommunorganisation cirka 13 139 mil och åkte tåg motsvarande 7 225 mil, det finns ett behov av att se över dessa resor och förenkla möjligheten att resa kollektivt med hjälp av exempelvis jojo-kort.

Anpassning till ett förändrat klimat

Vid nästa sekelskifte har det sannolikt blivit varmare i Skåne (jämfört med förhållandena i slutet av 1900-talet). Årsmedeltemperaturen har höjts med ca 2 grader och det kommer också mer nederbörd, framförallt under vinter och vår. Årsnederbörden kommer ha ökat med ca 15 %, men avdunstningen under sommaren ger risk för förvärrad sommartorka. Risken för starka vindar bedöms öka marginellt. Prognosen baseras på det klimatscenario som kallas RCP 4,5. Det utgår från en kraftfull klimatpolitik där utsläppen av koldioxid ökar något fram till omkring år 2040 då de kulminerar. I rapporten ”Klimatsäkrat Skåne” belyses att effekterna av klimatförändringarna i Skåne är många och komplexa men pekar bland annat på: ekosystemen och den biologiska mångfalden påverkas, förlängd växtsäsong, intensifiering av jordbruket med ökad belastning på miljö och risk för skador, sjukdomar, insektsangrepp samt att dricksvattnet påverkas. Länsstyrelsen Skåne har i ”Regional handlingsplan för klimatanpassning” definierat fyra prioriterade sakområden som är särskilt märkbara för Skåne; översvämning (stigande hav), erosion, avlopp och markavvattnings samt dricksvattenförsörjning. En rapport från IVL visar att 98 procent av kommunerna tror att de kommer påverkas av klimatförändringen men arbetet med klimatanpassning har kommit olika långt, cirka 20 procent har inte börjat. Kommunerna spelar en viktig roll för att klimatanpassa Sverige då de har ett stort ansvar för att genomföra konkreta åtgärder och implementera klimatanpassningsarbetet. Översiktsplanen fungerar vägledande för bebyggelse och

Hur kan jag bidra?

- Ställ bilen varannan gång, du kanske kan cykla eller samåka istället?
- Upptäck semestersverige istället för att resa utomlands
- Ta tåget istället för att flyga
- Minska din köttkonsumtion – och välj svenskt kött av god kvalitet när du väl äter kött
- Byt alla lampor till effektiva och bra LED-lampor
- Byt från fossil värme och el till förnybar från vind, sol, vatten och geotermisk energi (som ytjordvärme)
- Producera egen förnybar energi genom exempelvis solceller

infrastruktur och är därmed ett viktigt verktyg för såväl minskad klimatpåverkan som för anpassning till ett förändrat klimat. Detaljplanen är bindande och styr bland annat bebyggelsens utformning, placering och exploateringsgrad. Enligt Plan- och bygglagen har kommunen ansvar att ta hänsyn till klimatrisker vid ny bebyggelse.

I VA-planen för Sjöbo kommun konstateras att Sjöbo kommun i dagsläget är relativt skonad ur ett klimat-anpassningsperspektiv trots att Sjöbo är en vattenrik kommun. Sövdeområdet med (Sövdesjöns) utlopp till Klingavälsån är det mest utsatta. Viss översvämningsproblematik har även drabbat Lövestad, Klasaröd och Vollsjo. Det finns inga planerade bostäder nära sjö eller vattendrag i Sjöbo kommun idag. En jämförelse i Sjöbo kommun mellan dagsläget och ett extremläge av obegränsade växthusgasutsläpp till åren 2050-2098 kan bland annat följande utläsas: en medeltemparturökning på 3,4 grader, en ökning av vegetationspe-

riodens längd med cirka 85 dagar och förändring av säsongsmedelflödet som förskjuts från vår till sommar/höst. Detta kommer bland annat påverka vatten- och avlopp, jordbruket och riskera översvämningar. I Sjöbo kommun finns i dagsläget många enskilda avlopp, mycket jordbruksmark och det kommunala dricksvattnet är från grundvattentäkter. Dricksvattnet påverkas av föroreningar från avlopp, ytvatten och urlakning av både bekämpningsmedel och gödsel från jordbruk. Därför är klimatets påverkan på grundvattentillgången en viktig fråga för kommunen. Dagvattensystem och dagvattenkvaliteten kan påverkas av ett förändrat klimat vilket sannolikt kan medföra ett behov av klimatanpassning av dagvattenhanteringen. I Sjöbo kommun genomfördes en "Översiktlig översvämningskartering av de större vattendragen i Sjöbo kommun" av SWECO under 2015. Klimatanpassning behandlas, utöver dessa dokument, i översiktsplanen för Sjöbo kommun. Behov kan finnas att genomföra en fördjupad översvämningskartering, analys samt åtgärdsplan.

Mål till 2030 är att:

1. ÖKA FOSSILBRÄNSLEFRIA & SMARTA TRANSPORTER

Målet innebär ökat antal tankställen för att tanka och ladda förnybara bränslen runtom i kommunen och att samknytning samt samordning av transporter främjas till år 2030. Målet uppnås bl.a. genom att kommunorganisationen arbetar för 100 procent fossilbränslefri fordonsflotta samt upphandlade transporter, ruttplanerar i kommunorganisationen och tar fram plan för ladd-infrastruktur för elbilar.

2. ÖKAT KOLLEKTIVTRAFIKRESANDE, GÅNG OCH CYKLING

Målet innebär att alla invånare säkerställs tillgång till trygga, tillgängliga och miljösmarta transportsystem och kollektivtrafikens attraktivitet stärkts till år 2030. Målet uppnås bl.a. genom att rese- och mötespolicy antas, gång- och cykelnät förbättras samt kollektivtrafik med god tillgänglighet, framkomlighet, turtäthet, restider och hållplatsutformning för alla säkerställs.

3. ÖKA SJÄLVFÖRSÖRJNINGSGRADEN AV FÖRNYBAR ENERGI

Målet innebär att andelen biobränslen, vattenkraft, solkraft och/eller vindkraft ökar samtidigt som energianvändningen minskar till år 2030. Målet uppnås bland annat genom att en energiplan tas fram för kommunorganisationen, energikrav ställs i samband med exploatering, kommunen bistår med energirådgivning och driver på utvecklingen av förnybar energi i kommunen. Att lyfta och vidare utreda skogs- och jordbrukets potential att förse kommunen med förnybar energi och bindning av koldioxid är viktigt.

4. ÖKA KLIMATKUNSKAP & KLIMATANPASSA

Målet innebär att vi stärker kunskapen om, motståndskraften mot och förmågan till anpassning till dagens och framtidens klimatutmaningar till år 2030. Målet uppnås bland annat genom att utveckla underlag, analysera samt öka kunskap om klimatfrågan och klimatanpassning i kommunen. Genom att skydda värdefulla grundvattenresurser och prioritera klimatsmart dagvattenhantering i samhällsplaneringen uppnås också målet.

Vi bidrar till hållbar

Miljömål 2030

År 2030 är kretsloppen hållbart förvaltade, resurseffektiva och så långt som möjligt fria från miljögifter. Sjöborna, gamla som unga, lever i en giftfri och ren miljö. Det stora utbudet av lokala varor och tjänster gör det lätt att göra medvetna val. Vi är samtidigt resurssmarta, vilket minskar de ekologiska fotavtrycken globalt.

”Sjöbo kommun försörjer hela Skåne!”

citat från workshop, se sid. 6 & 12

a kretslopp

Konsumerar vi hållbart?

Svenskarna är ett av de mest miljömedvetna folken i Europa, enligt oss själva, särskilt när det gäller att välja miljöanpassade transportmedel och miljömärkta varor och tjänster. Vi väljer i ökad omfattning att odla vår egen mat, köpa second-hand och dela på saker. Men om alla hade levt som en svensk hade det behövts över fyra jordklot räknat i ekologiska fotavtryck. För varje år tar också resurserna slut i allt högre tempo, 2017 hade vi gjort av med årets budget av förnybara resurser redan 2 augusti. Överbelastningen av ekosystemen leder till avskogning, torka, vattenbrist, jorderosion, minskad biologisk mångfald och ökad koldioxidhalt. Sedan 1990 har utsläppen av växthusgaser i Sverige minskat med 25 procent. Samtidigt har de konsumtionsbaserade utsläppen, som sker i andra länder men som orsakats av vår svenska konsumtion ökat med drygt 50 procent. Vi har alltså flyttat en stor del av vår miljöpåverkan till andra länder. Varor och tjänster påverkar miljön under hela livscykeln, vid tillverkning, användning, återbruk, materialåtervinning, omhändertagande av avfall och transporter i alla led. En omställning till mer hållbara alternativ är positivt inte bara för miljön utan även för vår hälsa. Svenskens konsumtion av livsmedel är varken hållbart ur ett hälso- eller miljöperspektiv. Ohälsosamma matvanor utgör tillsammans med otillräcklig fysisk aktivitet två av de största riskfaktorerna för ohälsa och för tidig död i Sverige. Livsmedel står för en stor del av de konsumtionsbaserade utsläppen, särskilt den ökande köttkonsumtionen, och en stor mängd mat kastas även bort.

Miljögifter sprids som en följd av vår konsumtion och förekomsten av farliga ämnen i kemiska produkter och varor ökar globalt. Ökad konsumtion leder till ökad produktion av kemikalier och varor och då ökar spridningen av farliga ämnen. För alltför många kemikalier saknas fortfarande kunskap om hur de påverkar människors hälsa och miljön, särskilt hur kemiska ämnen kan samverka och vilka effekter den sammanlagda exponeringen kan leda till. Studier visar att vi människor har många olika kemikalier i våra kroppar som inte borde finnas där. PCB, bromerade

flamskyddsmedel, högfluorerade ämnen och andra kemiska ämnen uppmäts i bröstmjölk, blod och urin. Några av de ämnen som vi får i oss är hormonstörande och misstänks kunna bidra till uppkomsten av några vanliga folksjukdomar. Barn är särskilt känsliga för påverkan eftersom deras kroppar utvecklas. Därför är det nödvändigt att sträva efter en mer hållbar konsumtion, inte bara för miljöns skull utan även för människors hälsa - både i och utanför Sverige. För att vi ska nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen behöver våra konsumtionsmönster och produktion av varor och tjänster förändras. Det innebär att vi måste utnyttja våra resurser cirkulärt och effektivt, minska resursutarmningen och skapa giftfria kretslopp.

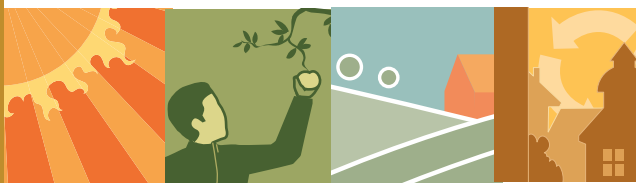
Hållbar offentlig upphandling

Den offentliga konsumtionen (sjukvård, skolor, transporter, försvar etc.) utgör en stor del av den svenska ekonomin och bidrar till 34 procent av den totala konsumtionens utsläpp av växthusgaser. Genom att ställa miljökrav i upphandlingen stimuleras marknaden att utveckla mer miljöanpassade produkter och tjänster. Det kan handla om krav på klimatpåverkan, kemikalieanvändning och resursförbrukning. Innovationsupphandling är ett viktigt verktyg för att premiera nytankande, utveckling och för att åstadkomma en sådan långsiktig utveckling. I Sjöbo kommuns upphandlingspolicy står under rubriken ”Hållbar upphandling” att ”Sociala krav och miljöhänsyn ska vägas in som krav eller kriterier bland andra och vara relevanta och rimliga i förhållande till den vara eller tjänst som upphandlas. Kraven ska baseras på gällande lagstiftning, mål, åtgärdsprogram samt tillgänglig vetenskaplig forskning och information”. Upphandling sker centralt i Sjöbo kommun men det är förvaltningarna själva som ställer kraven och gör förfrågningsunderlaget till stor del. I Sjöbo kommun ställs i dagsläget inte rutinmässigt miljömässiga eller sociala krav i upphandlingen. Upphandlingsmyndigheten har hållbarhetskriterier anpassade för olika produktgrupper som direkt går att applicera på kommunens anskaffningsprocess.

Globala mål för hållbar utveckling:

Svenska miljömål:

Miljöpåverkan från investeringar

Ansvarsfulla placeringar handlar om att göra bedömningar av hur de företag som ingår i fonden tar ansvar för exempelvis miljö och mänskliga rättigheter och av hur långsiktigt hållbara deras produkter och tjänster är. Att sluta investera i något kallas divestera och används framför allt om fossil energi som är dåligt ur ett klimatperspektiv. Enligt de finansiella riktlinjerna i Sjöbo kommun ska vissa aspekter beaktas i placeringsverksamheten. Härmed avses att placeringar inte ska ske i företag som kan förknippas med oacceptabla arbetsförhållanden, barnarbete, våld, narkotika, prostitution, eller kriminell verksamhet. Därefter är utgångspunkten att prioritera fonder, som arbetar med aktiv påverkan utifrån socialt ansvarsfulla kriterier och långsiktig hållbarhet. Som grundregel ska hänsyn tas till principerna i FN:s Global Compact som innefattar mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och korruption. Företag ombeds att stödja försiktighetsprincipen vad gäller miljörisker, initiativ tas för att främja större miljömässigt ansvarstagande och uppmuntra utveckling och spridning av miljövänlig teknik. Sjöbo kommun har gjort placeringar under 2017 vilka ska genomlysas årskiftet 2017/2018. En kommun kan också ta Gröna lån eller gröna obligationer för att bidra till övergång till ett mer hållbart samhälle.

Hållbara måltider i kommunens kök

Miljönyttan av att vi återanvänder eller återvinner matavfall kan inte uppväga den miljöbelastning som uppstår när maten producerades. Därför är det bäst att arbeta för att svinnet inte uppstår. Cirka 19 kilo

Läs mer:

[Sveriges strategi för hållbar konsumtion](#)¹¹

[Livsmedelsstrategi för Sverige](#)¹²

[Giftfri vardag](#)¹³

[Ta fram information med vattenatlas](#)¹⁴

[Svensk strategi för hållbar konsumtion](#)¹⁵

Avfallsplan för Sjöbo kommun¹⁶

Finansiella riktlinjer för Sjöbo kommun¹⁷

Ägardirektiv för kommunala bolagen¹⁸

Inköp och upphandlingspolicy för Sjöbo kommun¹⁹

ätbar mat slängs i soporna och 26 kilo mat och dryck hålls bort i slasken per person och år. Kött, fisk och mejerikonsumtion bidrar med 75 procent av växthusgasutsläppen från en svensks livsmedelskonsumtion trots att dessa matkategorier bara utgör 35 procent av vårt kaloriintag. Köttkonsumtionen har ökat i Sverige och globalt sett är vi storkonsumenter av kött samtidigt har andelen svenskt kött minskat sedan 1995.

I Sjöbo kommun väljs livsmedel med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt genom grönsaker efter säsong, ökad andel vegetabilier samt minskat matsvinn. Alla skolor och förskolor serverar klimatsmarta måltider samtliga dagar i veckan och det finns alltid vegetariska alternativ. Skolornas salladsbuffé innehåller rotgrönsaker, kålsorter, bulgur, bönor, linser etc. Inom livsmedelsupphandlingen eftersträvas också rena råvaror med så lite halvfabrikat som möjligt för att ha möjlighet att kontrollera tillsatser, antibiotikaresistens och rests substanser av bekämpningsmedel. Kött ersätts till viss del med bönor och linser vilket minskar köttmängderna i recepten. Av inköpta livsmedel såsom torrvaror, grönsaker, kött, fisk, bröd, mejeri, frukt och fryst var 67 procent svenskproducerat och 89 procent av alla inköp av färskt och fryst kött var svenskt eller lokalproducerat år 2016. Under 2016 var 9 procent av varorna som upphandlades ekologiska och 3 procent etiska, medelvärdet för kommuner i Sverige är 26 procent ekologisk. All fisk är MSC-märkt. I dagsläget finns inte E-handel eller samordnad varudistribution i kommunorganisationen, vilket kan underlätta för att upphandla inom ramavtal, lokalt och minska transporterna vid leverans av varor. Under 2017 påbörjades ett dialogarbete för att förbättra möjligheten till upphandling med lokala livsmedelsproducenter samt arbetet med att ta fram ”Policyn för hållbar mat och måltider” för Sjöbo kommun.

Tack för maten - lantbruket!

Den svenska självförsörjningsgraden av livsmedel har minskat kraftigt de senaste decennierna och är idag under 50 procent. Livsmedelsproduktionen kommer att påverkas av klimatförändringarna i framtiden, både i Sjöbo, Sverige men också globalt. I ett osäkrare klimat med negativ påverkan på den globala livsmedelsproduktionen är ett lokalt hållbart lantbruk en värdefull resurs idag och i framtiden. I Sjöbo kommun finns stor andel åkermark med olika åkermarksklass, i norra delen hittas generellt högre klasser av jordbruksmark. Det finns fanns 2016 541 jordbruks-

541 st

jordbruksföretag i Sjöbo kommun 2016

Foto: Venus Krantz

företag i Sjöbo kommun av varierande storlek och med varierande inriktning och det produceras stora mängder kött och mjölk. Hälften av kommunens yta består av åkermark, cirka 18 procent slätter/betesvall och 8 procent betesmark. Produktiv åkermark är en värdefull resurs för livsmedel- och energiproduktion som inte kan återställas när den väl bebyggd. I expansiva områden kan intressekonflikter uppstå om hur marken ska användas för ny bostadsbebyggelse eller livsmedelsproduktion.

Den biologiska mångfalden och kulturmiljöerna är beroende av ett fortsatt jordbruk, men också av vilka metoder som används. Bland annat är betande djur en förutsättning för att bevara artrika betesmarker. Den svenska livsmedelsproduktionen har hög standard inom djurskydd och djurhälsa samt är i ett internationellt perspektiv mer miljö- och klimateffektiv. Inom jordbruket i Sverige produceras cirka 400 000 ton mat per år som sen inte lämnar gården. Svinnet leder till stora negativa miljöeffekter och resurser försvinner till ingen nytta. För en hållbar utveckling det viktigt att öka resurseffektivitet inom svenska lantbruk, enligt Sveriges livsmedelsstrategi. Det innebär minsk-

ning av svinn från producent till konsument samt att restprodukter utnyttjas genom nya lösningar som säkerställer kretsloppen i en cirkulär och biobaserad ekonomi. Användning av jordbruksråvaror för produktion av biodrivmedel kan ge betydande minskning av växthusgasutsläppen.

Livsmedelsproduktionen i Sverige har negativa miljöeffekter som till exempel växtnärläckage, spridning av miljögifter som bekämpningsmedel och klimatpåverkan från metangas. Det ekologiska jordbruket strävar efter en hög självförsörjningsgrad och omfattar både djurhållning och odling av växter där exempelvis kemiska bekämpningsmedel samt konstgödsel inte är tillåtet. Andelen ekologiskt odlad åkermark är 17 procent (2016), andelen har ökat under de senare åren i Sjöbo kommun och är högre än i våra grannkommuner. Snittet för kommunerna i Skåne är cirka 7 procent medan kommunerna i Sverige ligger runt 19 procent. För att uppnå ett hållbart lantbruk i Sjöbo kommun krävs samverkan och delad kunskap mellan ekologiska och konventionella lantbruk, vilket framgick under förstudien för Biosfärområdet.

Giftfri miljö

I Sjöbo kommun innehåller grundvattenförekomsterna miljögifter och sjöar och vattendrag uppnår ej god kemisk status. Det ska tilläggas att inga vattenförekomster uppnår god kemisk status om "överallt överskridande ämnen" som bromerad difenyleter och kvicksilver inkluderas. Om de utesluts så är endast tre vattenförekomster klassade och de uppnår då god kemisk status. Räknas de "överallt överskridande ämnen" med så är det i princip omöjligt att nå god kemisk status. Enligt Länsstyrelsens rapport "Bekämpningsmedel i skånska grundvatten" fanns spår av ämnet BAM (nedbrytningsprodukt) respektive ämnet Bentazon (ogräsmedel) i två av Sjöbo kommuns vattentäkter. BAM, bentazon och atrazindesetyl var de mest förekommande och av de tre substanserna används bara bentazon idag inom jordbruket. Kunskapen om situationen i Skåne är inte tillräcklig för att se en tydlig riktning för utvecklingen i miljön. För att uppnå en giftfri miljö krävs internationella och nationella överenskommelser, användningen av särskilt farliga ämnen kan förväntas minska framöver tack vare skärpare lagstiftning. På kommunal nivå kan exponering av kemikalier i skolor/förskolor samt att ta fram en kemikalieplan vara exempel på åtgärder. De viktigaste åtgärderna för att nå målet om en giftfri miljö i Skåne är att minska utsläppen, införa integrerat växtskydd, öka antalet vattenskyddsområden och se till att de har tillräckliga skyddsföreskrifter, minska spridningen av slam från avloppsreningsverk, öka areal ekologiskt odlad

mark och efterbehandla fler förorenade områden. I Skåne har 6000 förorenade områden identifierats och i Sjöbo kommun finns 140 identifierade förorenade områden idag. Av de 140 förorenade områdena har 38 undersökts/inventerats (MIFO fas 1/fas2) och 13 åtgärdats. Exempel på verksamheter är deponier, olika industrier, drivmedelshantering, plantskolor och skjutbanor. Inventering har hittills fokuserat på nedlagda verksamheter.

För att sluta kretsloppen är återföring av näringsämnen en viktig men också omdebatterad fråga, ofta innehåller slam exempelvis oönskade metaller som kadmium och oorganiska miljögifter. REVAQ är ett certifieringssystem som arbetar för att minska flödet av farliga ämnen i reningsverk, att skapa hållbar återföring av växtnäring samt hantera risker på vägen dit. Avloppsreningsverket i Sjöbo påbörjade under 2010 ett arbete för att certifierats men eftersom kopparhalten var för hög har arbetet pauserats i dagsläget. För att få ta emot och sprida slam på åkermark i Sjöbo kommun önskar miljöenheten i Sjöbo kommun att få in vissa uppgifter, besök kommunens hemsida för mer information. För att minska mängderna farligt avfall erbjuder Sjöbo kommun, tillsammans med Sysav, alla kommuninvånare en mobil insamling av farligt avfall från hushållen. Farligt avfall-bilen stannar i Vollsjö, Lövestad, Blentarp och Sjöbo och det är möjligt att lämna farligt avfall samt mindre el- och elektronikprodukter från hushållen.

598 kg/person

hushållsavfall slängde en sjöbobo under 2016

Västergatan och Sjöbo gästis. Foto: Sjöbo kommun

Hållbart byggande

Med hållbart byggande menas ett byggande som i alla led minimerar byggnadens miljöpåverkan, från tillverkning av byggmaterial till rivningsskedet. Miljöpåverkan kan minskas genom exempelvis att återanvända och återvinna material, minska energiförbrukning vid byggande men också under drift, smarta och miljöanpassade transporter, minska och miljöanpassa kemikalieförbrukningen samt hållbara materialval. Det finns ett antal certifieringssystem för hållbara byggnader, exempelvis GreenBuilding, BREEAM, LEED, Svanen eller miljöbyggnad. Sjöbo Simanläggning har klassningen miljöbyggnad silver vilket betyder att den överträffar lagar och myndighetskrav för de miljöaspekter som bedöms. Fastighetsägare, entreprenörer, arkitekter, byggkonstruktörer eller privatpersoner kan använda BASTA för att göra medvetna materialval i syftet att fasa ut ämnen med farliga egenskaper.

Nedskräpning och mikroplaster

Skräpiga miljöer upplevs som otrygga och otrevliga av många människor. En redan nedskräpad yta bidrar ofta till ännu mer nedskräpning och skadegörelse. Städning medför kostnader för kommunen som kan användas till annat. Sjöbo kommun deltar årligen i Håll Sverige rent kampanj "Vi håller rent" och är en Håll Sverige rent kommun. Sjöbo kommun har sedan 2015 klättrat rejält i rankningen Håll Sverige Rent –

kommun 2016, från plats 136 till plats 19. Skräp som hamnar i hav, sjöar och vattendrag skadar fåglar och marina däggdjur. Mikroskräp, eller mikroplaster, i sjöar och hav, ökar ständigt. Hur mikroplaster påverkar växter och djur är ännu inte helt klart men man misstänker att djuren äter plasten som kan fungera som "magneter" för miljögifter, vilket djuren då får i sig. Troligtvis kommer en stor del av mikroplasten i havet från större plastföremål som under sin nedbrytningsprocess finfördelats till mikrostorlek. Plastpartiklarna kan dock vara mikroskåpiska redan innan de kommer ut i naturen från däckslitage eller granulat från konstgräsplaner. Många textilier samt skönhetsprodukter som tandkrämer och kroppsskrubb innehåller mikroplaster. Naturvårdsverket har fått i uppdrag att identifiera mikroplasters ursprung och åtgärder för att minska dem, kemikalieinspektioner utreder förbud i skönhetsprodukter.

Höga avfallsmängder

Totala mängden hushållsavfall i Sverige minskade från 2015 till 2016 med 0,8 procent trots en viss folkökning. I Sjöbo kommun minskade avfallsmängden minskade drastiskt med 100 kg mellan 2015 och 2016, vilket berodde på minskad mängd konstruktionsmaterial samt minskning av övrig materialåtervinning. Sjöbo kommun har höga avfallsmängder jämfört med Sveri-

ge och Skåne, 2016 var den totala avfallsmängden 598 kg per person. Cirka hälften av hushållsavfallet går till energiåtervinning, en fjärdedel till biologisk behandling och en fjärdedel till materialåtervinning i Sjöbo kommun.

Kommunerna ansvarar för att hushållsavfallet transporteras till en behandlingsanläggning för återvinning eller bortskaffande/deponering. Det gäller avfall från hushåll men också "liknande avfall" från exempelvis restauranger, butiker, kontor etc. Kommunerna har också ansvar för att hushållsavfallet tas om hand på ett miljömässigt riktigt sätt. Kommunen ska informera invånarna om hur de ska hantera förpackningar och tidningar och miljönyttan med att återvinna dessa material. Hushållen, det vill säga alla invånare, har skyldighet att sortera ut returpapper, förpackningar, elavfall, batterier och grovsopor för att lämna till de insamlingssystem som finns. Ägare till flerbostadshus måste se till att hyresgästerna kan lämna sina sopor

ifrån sig nära sin bostad. En- och tvåfamiljshus erbjuds insamling i fyrfackskärl och tvåfackskärl (om du hellre lämnar dina förpackningar på återvinningscentral eller återvinningsstation) samt även ett plusabonnemang där ett kärl för restavfall tillkommer. Det som läggs i sopkärlen transporteras sedan vidare till olika återvinningsaktörer till exempel Svenskt glas AB, svenskt trä, El-kretsen och matavfallet blir till biogas och biogödsel. En omlastningscentral med återbruk är under utveckling i kommunen. Det finns totalt elva återvinningsstationer och en återvinningscentral i kommunen. På återvinningsstationen kan du lämna förpackningar som glas-, metall- och pappersförpackningar vilka hanteras av Svensk Förpackningsindustri (FTI). På återvinningscentralen tar SYSAV hand om allt slags avfall - här kan du lämna det mesta avfallet.

Varje kommun ska ha en renhållningsordning och en avfallsplan. Renhållningsordningen innehåller de föreskrifter för avfallshantering som gäller för kom-

Hur kan jag bidra?

- Lämna in gamla saker till second-handbutik, passa på att kolla om du kan köpa något begagnat du behöver samtidigt!
- Planera dina inköp, försök att inte impulshandla och köp inte mer än du gör av med
- Släng inte mat bara för att den passerat bäst före-datum – ofta håller den mycket längre. Titta, lukta och smaka först och våga lita på dina sinnen
- Använd inte skönhetsprodukter eller andra produkter som innehåller mikroplaster
- Kasta inte skräp, varken i stadsmiljö eller naturen

munen. Det finns en gällande avfallsplan för Sjöbo kommun 2016-2020 som arbetats fram tillsammans med SYSAV och dess 13 medlemskommuner. I planen anges tre gemensamma fokusområden samt nio tillhörande kommunala mål. Åtta av målen berör hela regionen medan ett mål rörande grovavfall är specifikt för kommunen. De flesta kommuner i Skåne arbetar avfallsförebyggande genom att exempelvis minska matsvinn och öka återanvändning av möbler. Kommunens kök arbetar för att minska matsvinnet

kontinuerligt genom mätningar. Det finns ingen översyn av återvinning, återbruk eller källsorteringsgrad i kommunorganisationen eller de kommunala bolagen. I kommunorganisationen används olika entreprenörer för omhändertagande av avfall vilket gör processen svåröversiktlig och onödigt komplicerad. Återbruk eller möjlighet till reparation av möbler, inventarier, IT-produkter eller bygg/rivning sker inte i organiserad form i dagsläget i kommunorganisationen eller bolagen.

Mål till 2030 är att:

1. HANDLA HÅLLBART

Målet innebär att Sjöboborna stimuleras till hållbar konsumtion, vi uppnår 100 % lokalproducerade, svenska, ekologiska och/eller etiska livsmedel och miljöanpassad upphandling till 2030. Målet uppnås genom att bl.a. ställa relevanta miljökrav i upphandling gällande förpackningar, kemikalier och transporter. Även genom att öka andelen vegetabilier, minska matsvinnet och upphandla säsonganpassade livsmedel nås målet. Sjöbo kommun ska inte investera i verksamheter med stor miljö- och klimatpåverkan. Skolan ska genom undervisningen öka kunskaperna om konsumtion, miljö, klimat och hållbarhet hos barn och unga.

2. FRÄMJA HÅLLBARA LANTBRUK

Målet innebär att lantbruket uppnår lokalt hållbar livsmedelsproduktion som bidrar till att upprätthålla balans i ekosystemen. Målet uppnås bland annat genom att jordbruksmark endast exploateras i undantagsfall. Kommunen för en aktiv dialog med lantbruket för att bidra till ett hållbart lantbruk som är klimatsmart och resurseffektivt. Genom samverkan mellan ekologiska och konventionella lantbruk samt kommunens medverkan i relevanta vattenråd kan övergödning och belastningen av miljögifter från lantbruk minskas.

3. ARBETA FÖR EN GIFTFRI MILJÖ

Målet innebär att miljöfarliga ämnen, kemikalier och material ska minska och inte hota den biologiska mångfalden eller vår hälsa, med särskild hänsyn till barn. Målet uppnås bland annat genom att ta fram en kemikalieplan, arbeta med giftfri förskola, åtgärder inom miljötillsynen och fortsatt arbete med REVAQ. Även genom att ställa krav på giftfria varor och material samt ta fram checklista för hållbart byggande vid exploatering och kommunala byggnader uppnås målet.

4. MINSKA AVFALLET

Målet innebär minskade avfallsmängder med cirkulärt förhållningssätt där vi värnar våra resurser och håller rent år 2030. Målet uppnås bl.a. genom att säkerställa fungerande avfallssortering och förebygga avfall (IT, möbler, bygg) i kommunens verksamheter och bolag. Målet uppnås även genom att möjliggöra och uppmåna till att dela, återanvända, återtillverka och återvinna genom exempelvis återbrukscentral och fritidsbank. Skolan har en viktig roll, vi deltar årligen i kampanjen "Vi håller rent" riktad till skola och förskola, driver arbetet med Grön flagg samt erbjuder Natur- och miljöboken till skolorna i kommunen.

Vi skapar god och Miljömål 2030

År 2030 har den långsiktiga förmågan att generera ekosystemtjänster säkrats och en långsiktigt god hushållning med mark och vatten säkerställts. Sjöboborna har frisk luft, tysta miljöer, gott vatten och god tillgång till gröna områden vilket ger ökad livskvalitet och god hälsa. Alla får på ett intresseväckande sätt kunskap om natur- och kulturvärden.

*"Naturexpressen –
direktbiljett till livskvalitet!"*

citat från workshop, se sid. 6 & 12

grön livsmiljö

Naturen ger oss mycket – helt gratis

Människan har genom alla tider alltid fått varor och tjänster från naturen, vilket i moderna termer kallas ekosystemtjänster. Detta är de gratistjänster naturen gör som är till nytta för oss människor, direkt eller indirekt. Ekosystemtjänsterna är grunden till människans överlevnad och finns överallt – skogen, åkern, vattnet, våtmarker, både i och utanför städer. Ett modernt samhälle använder olika naturresurser men allt är inte ekosystemtjänster. Ekosystemtjänster särskiljer sig genom att vara beroende av levande organismer. Alltså är förnybara naturresurser som sol, vind och vatten för kraftproduktion inte ekosystemtjänster. Ett ekosystem kan vara en skog, stadspark, insjö men också hela planeten. En tjänst kan vara luftrening, vattenrening, bullerdämpning, biobränsle, svamp eller pollinering av växter. Den biologiska mångfalden är en grundförutsättning för ekosystemens förmåga att leverera dessa ekosystemtjänster ur ett längre perspektiv. Även möjligheten till rekreation och hälsosam närmiljö är en tjänst som ekosystemen ger oss. Genom en hög biologisk mångfald ökar ekosystemens möjligheter till anpassning till förändringar samtidigt som möjligheten ökar att ekosystemen har arter som kan bidra till ekosystemtjänster vid tillfälliga störningar, det vill säga resiliensen i systemet ökas.

De kulturella ekosystemtjänsterna omfattar rekreation, friluftsliv och estetiska värden, kunskaps- och vetenskapliga värden. Förenklat sett är kulturella ekosystemtjänster de värden som människan får eller kan erhålla i kontakt med naturen. Vattenlandskapets ekosystemtjänster är svåra att klara sig utan och vatten är vårt absolut viktigaste livsmedel. Det kan handla om produktion av fisk, vattenrening, flödesutjämning och rekreativ miljö. Utan vatten av tillräcklig kvalitet eller kvantitet är det omöjligt att bygga social eller ekonomisk välfärd. Genom att värdera ekosystemtjänsterna synliggörs hur människans välfärd och livskvalitet är beroende av fungerande natur och vi kan öppna upp för ett beslutsfattande som inte bara reflekteras i marknadspriser.

Klimatförändringar och främmande invasiva arter tillsammans med negativ påverkan från markanvändning minskar naturens möjligheter att leverera viktiga ekosystemtjänster. Ekosystem ur balans och biologisk mångfald står tillsammans med klimatfrågan högst på FN:s lista över miljöproblem som mänskligheten behöver arbeta med mest intensivt för att förändra. Det innebär att vi måste öka den biologiska mångfalden, skydda natur- och kulturmiljöer samt våra vatten och på så sätt skapa en god och grön livsmiljö för alla våra invånare – växter, djur och människor.

Närhet till naturen lockar till inflyttning

En av de största anledningarna till inflyttningen i Sjöbo kommun är närheten till natur och skog i kommunen, enligt attitydsundersökning från 2012. Naturvärden, friluftslivet, fysisk aktivitet och hälsa hör nära samman och insikten om dess betydelse för livskvaliteten växer i takt med att stress, utmattningssyndrom och övervikt ökar. Barn har särskilda vinster av en god miljö, t ex genom den högre känsligheten för luftföroreningar och bättre förutsättningar för att klara skolan genom bullerfria miljöer och genom miljöer som främjar rörelse. I sydvästra Skåne råder det brist på allemansrättslig mark och tillgängliga grönområden av god kvalitet. I Sjöbo kommun finns stor tillgång till allemansrättslig mark som är viktigt för ett rikt friluftsliv. Vi har generellt god tillgång till grönområden med stora rekreativ- och naturvärden i Sjöbo kommun. Närheten till grönområden är god jämfört med resten av Skåne (se karta). Tillgång till grönområden ger förbättrad livskvalitet, gör att vi rör på oss mer och en minskad sjukfrånvaro.

I Sjöbo kommuns fördjupade översiktsplan förklaras att förtätningen av bebyggelsen i centrum ökar behovet av att utveckla befintliga parker och grönområden i tätortskärnan. Det finns goda möjligheter att bland annat utveckla stråk längs med Åsumsån norr om Sjöbo tätort. Vidare ökar behovet av att skapa bra kontakter mot omgivande rekreativområden som t

Globala mål för hållbar utveckling:

3 HÄLSA OCH
VÄLBEFINNANDE

6 RENT VATTEN
OCH SANITET

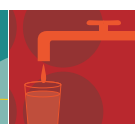
15 EKOSYSTEM OCH
BIOLOGISK
MÅNGFALD

Svenska miljömål:

84

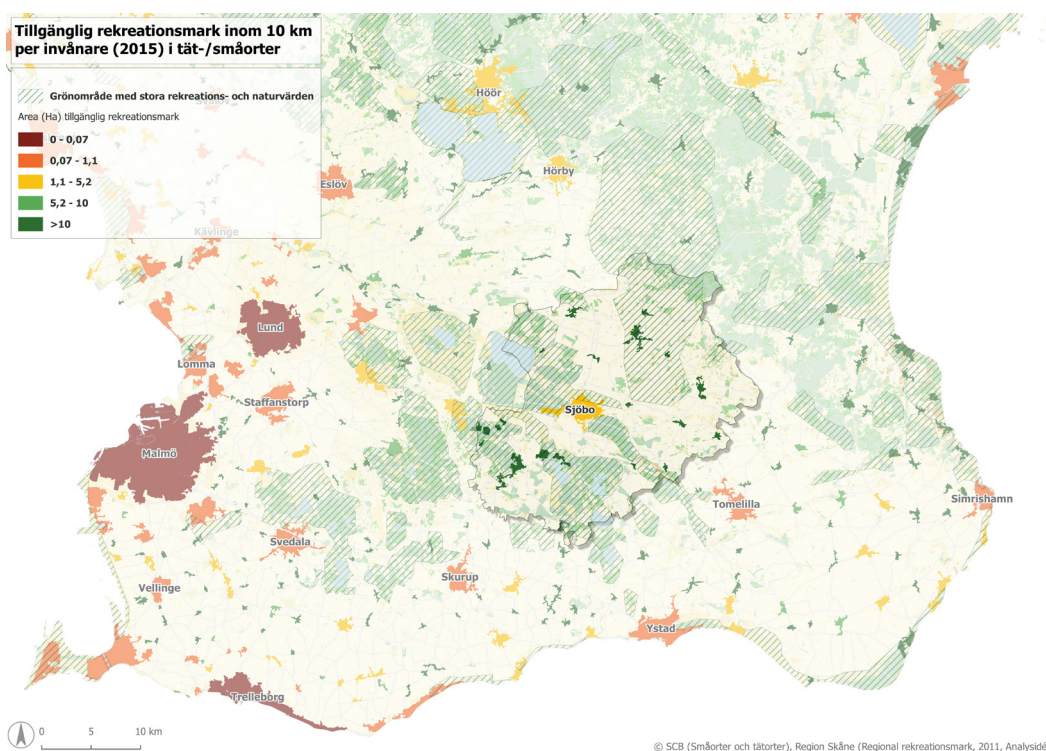
ex Sjöbo Ora och Åsumsån. Det finns stora rekrea-
tions- och naturvärden och många andra utvecklings-
bara stråk som förbinder olika grönområden, t.ex.
Nybroån i Fyledalens dalgång och Lövestadsstråket.
Nybroåns vatten sträcker sig in i Sjöbo kommun och
samverkan med Nybroåns, Kabusaåns och Tygeåns
vattenråd är därför av vikt för att utveckla intelligen-
de gröna stråk. Översiktsplanen är ett bra redskap för
att redovisa hur kommunen vill utveckla gröonstruktu-
ren.

Den unika naturen och viktiga naturområden måste
göras tillgängliga för alla invånare i Sjöbo kommun.
Folkhälsomyndigheten poängterar att personer från
socioekonomiska utsatta områden, äldre och perso-
ner med funktionsnedsättning har störst vinst av att
komma ut och börja vistas i grönområden. Enligt
rapporten "Ung i Sjöbo" är det viktigt att vårda den
största kvaliteten de unga beskriver i Sjöbo, nämligen
den sociala sammanhållningen. Bristen på platser att
umgås på skulle möjligtvis kunna åtgärdas med med-
veten koordinering mellan exempelvis fritidsgårdar,
bibliotek och föreningsliv. Natur- och friluftsliv skulle
kunna göras mer attraktivt för unga. Evenemang för
unga skulle också kunna anordnas. För barn är grön-
områden viktigt för utveckling av motorik, inlärning
och koncentrationsförmåga. Ett sätt att arbeta med

dessas frågor i förskola och skola är genom Grön
flagg, en certifiering från Håll Sverige rent. Av kom-
munens skolor har totalt 6 procent Grön flagg, det är
Bombi Bitts förskola och Tallbackens förskola.

Våra värdefulla skogar

Skogen är värdefull för friluftsliv och rekreation.
Den är också en viktig källa till förnybara råvaror och
erbjuder unika livsmiljöer för olika djur- och växtar-
ter. Avverkningen av skog påverkar atmosfärens halt
av koldioxid eftersom växande skog normalt tar upp
koldioxid. För att bevara viktiga skogsmiljöer behövs
naturreservat och andra former av skydd, liksom att
skogägare gör frivilliga markavsättningar. Skogsmil-
jöer kan också behöva restaureras eller skötas på ett
sätt som utvecklar deras värden. Tätortsnära skogar
eller andra skogar där många människor vistas kan
behöva skötas med anpassade metoder för att bli
mer attraktiva och tillgängliga. Cirka en fjärdedel av
kommunen består av skogsmark, som i sin tur består
av hälften barrskog och andra hälften lövskog. Av
kommunens totala skogsmark var 65 procent FSC
(Forest stewardship council) -certifierade år 2011.
Sjöbo kommun äger cirka 300 hektar skogsmark
där 100 procent är FSC-certifierad. I Sjöbo kom-
muns skogsbruksplan ges en samlad beskrivning
över skogstillgångarna, förslag till handlingsplan till

*I Sjöbo har vi god tillgång till rekreationsmark och stora områden med
stora rekrea- och naturvärden. Källa: Sjöbo kommun*

3%

av Sjöbo kommuns yta består av skyddad natur

Snogeholm strövområde. Foto: Venus Krantz

2018 och planen ska ge vägledning för beslut. Av kommunens skog har 1,5 procent höga naturvärden, 3,5 procent delvis höga naturvärden och resterande låga naturvärden. Av kommunens skogsbestånd har cirka 12 procent Naturvårdsmål – orört (NO), cirka 12 procent naturvårdsmål – skötsel (NS), cirka sex procent produktionsmål – förstärkt natursyn (PF) och resterande produktionskog – generell naturhänsyn (PG). Målklassning är ett system baserat på dessa fyra klasser för avvägning på fastighetsnivå mellan produktion och andra värden i skogen. Även om N:et i NO och NS står för naturvård kan det vara andra värden, t ex rekreation, som gör att man undantar områden från produktion. Under 2014 påbörjade Sjöbo kommun ett projekt, tillsammans med Skogsstyrelsen, där unika skötselplaner för tätortsnära skog tas fram för fem olika områden. Områdena är Bokskogen, Linnéskogen, Björkhagen (även kallad Rallyskogen), Folkets Park och Törnedal (även kallad Slarva slott). I skötselplanen bestäms hur skogen ska skötas och hur den ska gallras. Skötselplanerna ska ingå i den framtida skogsbruksplanen för Sjöbo kommun som ersätter nuvarande skogsbruksplan. Under 2018 tas en ny skogsbruksplan fram.

Unik natur- och kulturmiljö

Sverige har inom FN:s konvention för biologisk mångfald åtagit sig att bevara och nyttja den biolo-

giska mångfalden på ett hållbart sätt. Värdefull natur skyddas och åtgärdsprogram tas fram för att bevara våra mest hotade arter. För att lyckas behövs också större hänsyn och bättre planering när olika naturresurser nyttjas för att främja en grön infrastruktur. Att övervaka och bekämpa främmande arter och bevara den genetiska variationen hos växter och djur är mycket viktigt. Skåne hyser flest antal växt- och djurarter och här har också artantalet gått starkast tillbaka. I Skåne är 3,8 procent av landytan strikt naturskyddad i form av naturreservat eller nationalparker. Cirka 10 procent ytterligare mark har visst skydd från exploatering genom Natura 2000, strandskydd, generella biotopskyddet, naturvårdsavtal, landskapskydds- och områdesbestämmelser. Sjöbo kommun består av ett varierande landskap rikt på biologisk mångfald. Arealen skyddad natur i Sjöbo kommun uppgår till cirka 3 procent av kommunens totala yta (SCB). I Sjöbo kommun finns totalt 16 naturreservat, tre naturminnen, fem utpekade nationellt värdefulla vatten, 18 Natura 2000 – områden, nio områden är riksintresse för naturvården, två områden är av riksintresse för friluftsliv och 33 områden som faller under kategorin skogligt biotopskyddsområde samt ett övrigt biotopskyddsområde. En inventering över skyddsvärda områden utfördes i Sjöbo kommun under våren 2014. Totalt 158 områden undersöktes och arealmässigt utgör dessa skyddsvärda områden 13,9 %

av kommunens yta, totalt 6 840,9 hektar. Enligt inventeringen hade 96 % av inventerade områden särskilt höga naturvärden (klass 1). Antalet rödlistade arter i Sjöbo kommun har ökat med 40 procent sedan 2001. Idag är det totala antalet rödlistade arter 389 varav 156 arter hotade i Sjöbo kommun. Grönstruktur- och naturvårdsprogrammet beskriver mer ingående naturen i Sjöbo kommun och anger övergripande mål och satsningar för att bevara och utveckla naturmiljö- och grönstrukturvärden i Sjöbo kommun.

Naturskyddade områden innehåller ofta även kulturmiljövärden, vilka lockar besökare och bidrar till kunskap. I Sjöbo kommun finns fem områden utpekade som riksintressen för kulturmiljövård. Riksintresseområdena för kulturmiljövård ska avspegla Sveriges historia och utgörs bland annat av jordbruksbyar, stadskärnor, arbetarbostäder, 1900-talets förorter, gruvor, förhistoriska gravfält och moderna kyrkor. I Länsstyrelsens kulturmiljöprogram lyfts 18 kulturmiljöer fram i Sjöbo kommun som särskilt värdefulla kulturmiljöer, varav två ingår i olika kulturmiljöstråk. Kulturmiljöstråken är Malmö-Simrishamns järnväg och Ystad-Eslövs järnväg. Omsorg om kulturmiljön innebär också att säkra god boendemiljö, men många värdefulla byggnader och kulturmiljöer saknar skydd idag. Den fysiska planeringen är ett viktigt styrmedel för att kunna uppnå miljömålet om en god bebyggd miljö, inom vilket en väsentlig beståndsdel är att bevara kulturmiljön. Befintligt kulturmiljöprogram för Sjöbo tätort är ett strategiskt dokument för kulturmiljöfrågorna där delar av tätorten behandlas. Det ska användas som planeringsunderlag för kommunens tjänstemän men också vara generellt kunskapshöjande om Sjöbo kulturmiljö.

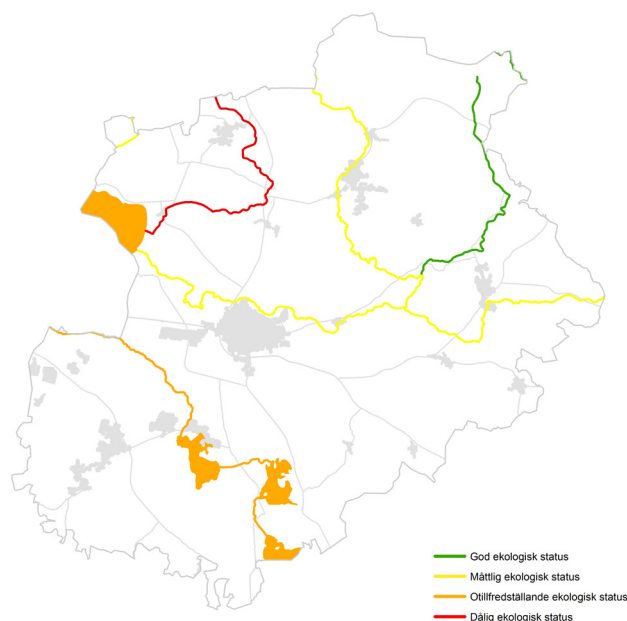
Ett stort antal växter och djur är beroende av olika våtmarker. Många hotade eller missgynnade arter är kopplade till dessa naturmiljöer. Många insatser görs i form av skydd, restaureringar och skötsel av våtmarker men trots detta så påverkas Skånes våtmarker negativt till följd av dikesrensningar, utebliven hävd eller övergödning. Landsbygdsprogrammet är den viktigaste faktorn för att våtmarker anläggs och restaureras. Miljö, hållbar utveckling och innovation är prioriterat

för 2014-2020 i landsbygdsprogrammet. I Sjöbo kommun anlades mellan 1995 – 2012 cirka 30 våtmarker inom Kävlingeåprojektet, det är näst högsta siffran jämfört med övriga deltagande kommuner. I slutet av projektet har också förberetts för en stor våtmarksanläggning på cirka 60 hektar som ska återgå till att vara översilningsområde vid Björka i Sjöbo kommun.

Utan vatten – inget liv!

Av våra ytvatten bedöms 47 procent ha otillfredsställande ekologisk status, 33 procent måttlig ekologisk status, 7 procent dålig ekologisk status och endast 13 procent god status. I Sjöbo kommun har 93 procent av vattenförekomsterna god status gällande försurning. Trenden mot ökad försurning av skogsmark i Skåne har brutits genom att nedfall av försurande svavelföreningar har minskat. Stora delar av utsläppen förs hit med vindar från andra länder och utmaningen ligger i att begränsa utsläppen från transportsektorn, både i Sverige och utanför. Försurning påverkar växter och djur, men även vårt dricksvatten och brunnar påverkas. Dessa nedfall kommer främst av utsläpp från väg och sjötrafik, värme och elkraftverk, jordbruk och industrier. Skogsbruk bidrar också till försurning, både genom tillväxt och skörd.

I Sjöbo kommun lider 87 procent av vattenförekomsterna av övergödning. Nedfallen av kväveoxider är något högre i Sjöbo kommun än snittet i Skåne. I Skåne är övergödningen ett allvarligt problem vilket får växtligheten att förändras successivt och arter som

Ekologisk status i Sjöbo kommuns ytvatten. Källa: VISS, 2017

Läs mer:

[Ekosystemtjänster](#) ²⁰

[Biologisk mångfald](#) ²¹

[Hur mår vattnet? Kolla på VISS](#) ²²

[Skånes luftvårdsförbund](#) ²³

[Svensk strategi för biologisk mångfald](#) ²⁴

Grönstruktur- och naturvårds-
program för Sjöbo kommun ²⁵

Kulturmiljöprogram för Sjöbo kommun ²⁶

är anpassade till näringsfattiga miljöer trängs undan. Övergödning orsakas av allt för höga halter av kväve och fosfor i mark eller vatten. Dessa näringsämnen kan hamna i miljön via utsläpp till luft av exempelvis kväveoxider från biltrafik, sjöfart och kraftverk. Andra orsaker till övergödning är läckage från jordbruket samt utsläpp från avloppsreningsverk och industrier. Merparten av det luftburna nedfallet av övergödande ämnen kommer från andra länder och från internationell sjöfart.

I Sjöbo kommun får vi det kommunala dricksvatten från grundvattnet vilka bedöms ha god kemisk och kvantitativ status i dagsläget, enligt VISS. Det finns elva kommunala vattentäkter, varav tre har fastställda vattenskyddsområden. Det finns även ett vattenskyddsområde kring Vombsjön som utgör vattentäkt för Sydsvatten. I åtgärdsprogrammet (2016-2021) för Södra Östersjöns vattendistrikt pekas elva grundvattenförekomster ut där vattenskyddsområden behöver upprättas eller revideras för att uppnå säker produktion av dricksvatten i Sjöbo kommun. De stora grundvattentillgångarna i kommunen är sårbara vad gäller risken för att förorenande ämnen ska kunna infiltrera till grundvattnet och ett förändrat klimat kommer ändra de nuvarande förutsättningarna. I dagsläget arbetas två av de kommunala vattenskyddsområdena, Grimstofta och Gröndal, om vilka tillsammans kommer bilda ett stort vattenskyddsområde. Under 2017 antogs VA-plan för Sjöbo kommun där riktlinjer för arbetet med vatten och avlopp presenteras. Planen är uppbyggd enligt Havs- och vattenmyndighetens riktlinjer med nulägesbeskrivning, va-policy och åtgärdsplan för hela kommunen.

I Sjöbo kommun finns cirka 4000 enskilda avlopp. Miljöenheten på Sjöbo kommun arbetar ständigt med att minska antalet icke godkända avlopp eftersom de är en källa till övergödning och andra föroreningar. I dagsläget är cirka 54 % av de enskilda avloppen icke godkända, vilket är en minskning sedan föregående år. Kommunen ligger långt upp i Kävlingeåns avrin-

ningsområde så vi har även ett ansvar att minimera påverkan på vattenkvaliteten hos grannkommuner nedströms. Kävlingeåns vattenråd bildades i syfte att samla arbetet med vattenvård och vattenkontroll i en organisation, där medlemmarna i vattenrådet kan samverka i olika frågor. Medlemmarna består bland annat av kommunerna Sjöbo, Eslöv, Hörby, Höör, Kävlinge, Lomma, Lund och Tomelilla, Sydsvatten, olika representanter från areella näringar och markägare. Några av vattenrådets arbetsuppgifter är att säkerställa och förbättra vattenkvaliteten i de olika vattendragen, initiera olika åtgärder för Kävlingeån vid behov och verka som remissorgan i vattenfrågor gentemot kommuner och andra myndigheter. Nybroån-, Kabusaån- och Tygeåns vattenråd är också av intresse för kommunen. Sjöbo kommun tillhör Södra Östersjöns vattendistrikt.

Vi har frisk luft

Frisk luft är en viktig grundpelare för ett hälsosamt liv. Luftföroreningar är i första hand ett tätortsproblem och utsläpp från trafiken är en viktig orsak. Andra bidragande källor är bland annat småskalig vedeldning och allmänna utsläpp av luftföroreningar. Därutöver sker en omfattande inströmning av luftföroreningar från andra områden och länder. Skåne har förhållandevis höga halter av luftföroreningar jämfört med andra delar av landet, delvis på grund av transporter från kontinenten men också intensiv trafik eftersom vi är ett transitlän med många transporter upp i landet. Halterna och utsläppen av luftföroreningar i Skåne är relativt oförändrade, trots renare teknik och utveckling ger befolkningstillväxt ökade utsläpp från transporter och verksamheter. I Skåne orsakas tusen fall per år av för tidig död av luftföroreningar – framförallt av partiklar och ozon. Luftföroreningar orsakar också skador på kulturvärden som sand- och kalksten i fasader och kulturföremål.

Luftkvaliteten är överlag bedömd som god i Sjöbo kommun. Viss olägenhet kan föreligga i sommarbyarna på grund av vedeldning med uppgifter baserade på klagomålsärenden. I Sjöbo kommun har utsläpp av luftföroreningar såsom partiklar (PM 2.5) varit oförändrat, partiklar (PM 10) har ökat och kväveoxider har varit oförändrat sedan 1990. Varje kommun är skyldig att kontrollera att miljökvalitetsnormerna för utomhusluft uppfylls enligt luftkvalitetsförordningen samt att informera om luftkvalitet. Sjöbo kommun är med i samordnad kontroll av luftkvalitet inom Skåne vilket gör att kommunen uppfyller samtliga krav enligt miljöbalken kopplade till kontroll av utomhusluften.

Här finns god ljudmiljö

Större ostörda och bullerfria områden utomhus är en bristvara i Skåne och de som finns behöver värnas. Buller har betydelse för möjligheten till god livskvalitet och många skåningar upplever sig störda av vägtrafikbuller. Kommuner med en befolkning på under 100 000 har inga krav på åtgärdsprogram enligt miljö-kvalitetsnormerna för utomhusbuller. I mindre kommuner ska strävan vara att begränsa buller vilket styrs av allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken och reglerna om egenkontroll, tillsyn och provning. Ökad trafik och bebyggelse nära vägar kan riskera att människor störs av buller och att andelen tysta områden minskar.

Länsstyrelsen har i en studie om bullerfria områden i Skåne från 2003 visat att Sjöbo kommun har relativt stor tillgång på tysta områden. Landsbygden är relativt oexploaterad i Sjöbo, varför bilden bör vara relativt rättvisande även om enbart trafikbuller ingår i analysen. Dessa tysta områden utgör en stor potential ur ett regionalt perspektiv och kan utgöra en stor tillgång ur turism- och rekreationssynvinkel. Det finns få tysta områden med stora natur- och kulturvärden på närmare håll för Malmö- Lundregionens invånare. Det är därför viktigt att värna om dessa områden och så långt möjligt lokalisera ny infrastruktur och bullerande verksamheter i andra områden. Sjöbo kommun har 2012 genomfört en orienterande bullerinventering av fastigheter längs trafikerade gator i tätorten. Av bullerkartläggningen framgår att det endast är ett

mindre antal fastigheter som utsätts för nivåer över riktvärdena. Framför allt är det maxnivåerna som är problematiska, vilket är vanligt i täta gatumiljöer och med begränsade trafikflöden. De gator där bullernivåerna är högst är Västergatan, väster om Bussgatan och Södergatan söder om Silogatan. Det finns bullerpolicy (2008) för de vägar där kommunen är väghållare. Trafikbuller bedöms därför generellt inte vara ett problem i kommunen. Du som äger en fastighet och som störs av buller från en kommunal väg kan söka bidrag för åtgärder som minskar vägtrafikbullret. Du kan få bidrag för att byta eller förbättra fastighetens fönster, eller för att sätta upp ett bullerskyddsplank. Kontakta tekniska förvaltningen på Sjöbo kommun för mer information.

Sola försiktigt

Antalet årliga fall av hudcancer fortsätter öka och den främsta orsaken är exponering av UV-strålning från sol eller solarier. Det krävs en förändring i livsstil och attityder till utseende och solning. I människans naturliga miljö har det alltid funnits strålning. Strålningen kommer från rymden, från solen, vår egen kropp och från naturligt radioaktiva ämnen i marken som radon. Radon avgår från marken eller byggnadsmaterial och även hushållsvatten kan innehålla radon som i så fall tillförs inomhusluften, till exempel när man duschar. Radon ger generellt ökad risk för lungcancer. I Sjöbo kommun mättes under 2006-2007 radonhalten i 18

Hur kan jag bidra?

- Naturens skafferier bjuder på mycket mer än kantareller och blåbär. Köp en bok och lär dig mer om vad naturen har att erbjuda.
- Allemansrätten är en unik möjlighet för alla att röra sig fritt i naturen. Men vi behöver också ta ansvar för natur och djurliv och visa hänsyn mot markägare och andra besökare
- När du är i naturen, kom ihåg: inte störa – inte förstöra
- I Sjöbo kommun finns många fina områden bl.a. Snogeholms strövområde, Klingavälsåns dalgång, Fyledalen med naturreservatet Vitabäckshällorna, Övedskloster och Frualid
- Kolla med dina/ditt barns skola om det finns möjlighet till utomhusundervisning!
- Kolla om din skola eller förskola är märkt med Grön flagg, om inte – ta upp frågan!

förskolor och skolor varav en skola visade strax över riktvärdet 215 Bq/m³ i gymnastiksalen. Skolan är inte längre i bruk. I Sjöbo har markförhållandena kartlagts avseende radonavgång, och ett område har tagits ut där risken för förhöjda värden anses föreligga. Området sträcker sig från Tolånga och upp i den nordöstra delen av kommunen. Kommuninvånare som bor inom detta s.k. riskområde erhåller gratis radonmätning. I kommunen finns ett radonprogram som antogs 2006 som innehåller rutiner för hantering av

radon vid t.ex. planering och bygglovshantering. Boende i Sjöbo kommun kan hör av sig till miljöenheten i Sjöbo kommun om en vill utföra radonmätning. I dagsläget är det svårt att bedöma risken för elinstallationer och apparater som mobilmaster, mobiltelefoner och Wi-fi. Området behöver utvecklas i takt med att forskningen går framåt. Bakgrundsstrålningen mäts på två platser i kommunen var 7:e månad av Sjöbo kommun.

Mål till 2030 är att:

1. BEVARA OCH UTVECKLA NATUR - OCH KULTURMILJÖVÄRDEN

Målet innebär att områden med hög biologisk mångfald, värdefulla skogar och höga natur- och kulturvärden ska skyddas, skötas och utvecklas så att värdena bibehålls eller ökar till år 2030. Genom att bl.a. skapa naturreservat, följa skötselplaner för att bevara hotade arter och naturvårdsanpassad skötsel av kommunens ytor uppnås målet. Även genom att värdera våra ekosystemtjänster, ta fram naturvårdsanpassad skogsbruksplan och bevarandeprogram för den byggda miljön uppnås målet.

2. ALLA HAR TILLGÅNG TILL GRÖNA OMRÅDEN

Målet innebär att tillgången till säkra, inkluderande och tillgängliga grönområden med hög kvalitet för rekreation är fortsatt god år 2030. Miljömålet uppnås bl.a. genom att skapa gröna stråk samt tillgängliggöra tätortsnära natur och skogar för alla med speciellt fokus på barn. Vi ska erbjuda barn deltagande i skötsel av grönområden samt erbjuda skolor "Natur-och miljöboken" samt utbildning och stöd i certifieringen Grön flagg.

3. TRYGGA FRISKT VATTEN

Målet innebär att säkerställa god kemisk och ekologisk status i alla vattenförekomster, ingen övergödning eller försurning samt att alla invånare säkerställs god dricksvattenkvalitet år 2030. Miljömålet uppnås bl.a. genom att övervaka miljö kvalitetsnormerna för vatten och arbeta i enlighet med Vattendirektivets åtgärdsprogram. Även att skydda och förvalta särskilt värdefulla sjöar och vattendrag samt anlägga nya våtmarker genom att aktivt delta i relevanta vattenråd bidrar till målet. Genom att bl.a. upprätta vattenskyddsområden samt uppmärksamma vårt goda dricksvatten genom kranmärkning och minska vattenanvändningen i kommunorganisationen uppnås god dricksvattenkvalitet.

4. BEVARA FRISK LUFT, GOD STRÅL- OCH LJUDMILJÖ

Målet innebär en fortsatt god livsmiljö som skyddar människor, djur och växter från skadlig påverkan från luftföroreningar, buller och strålning år 2030. Målet uppnås genom att delta i samordnad luftkvalitetskontroll Skåne och minska luftföroreningar vid småskalig vedeldning. Målet uppnås även genom att minska störningar av trafikbuller i befintliga boendemiljöer samt lokalisera och utforma boendemiljöer med hänsyn till bullerstörningar.

GENOMFÖRANDE

Målperioder

Eftersom miljömålen sträcker sig till 2030 delas aktiviteterna in i följande målperioder:

- 1. 2018 – 2020:** Uppstartsperiod för miljöstrategiskt arbete
- 2. 2020 – 2022:** Miljöstrategiskt arbete blir hållbarhetsstrategiskt arbete
- 3. 2022 – 2026:** Vi arbetar strategiskt, långsiktigt och samlat med hållbarhetsfrågor
- 4. 2026 – 2030:** Sjöbo kommun är föregångare inom hållbar utveckling

Organisation för miljömålsarbetet

Kommunfullmäktige

Sjöbo kommuns miljömål, etappmål och organisation för det miljöstrategiska arbetet fastställs av kommunfullmäktige. Den årliga redovisningen av miljömålen ska godkännas av kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige ska besluta, efter beredning av styrgrupp, om större revideringar i miljömålen. De tillhörande handlingsplanerna antas i respektive nämnd efter antagandet av målen i kommunfullmäktige.

Styrgrupp

Kommunstyrelsens arbetsutskott utgör styrgrupp för miljömålen. Styrgruppen antar förvaltningsövergripande åtgärder löpande kopplade till miljömålen samt beslutar om mindre revideringar.

Referensgrupp

Miljömålen referensgrupp består av kommunledningsgruppen och ska hållas uppdaterad och bistå med information och kompetens.

Samordning

Övergripande samordning av miljömålen sköts av miljöstrateg eller liknande. Samordning innebär den årliga uppföljningen i form av hållbarhetsmagasin samt utvärdering och presentation av miljöstrategiska arbetet. Miljöstrategen samordnar även hållbarhetsambassadörerna. Miljöstrategen presenterar förslag på prioriteringar och tillhörande indikatorer för styrgrupp, referensgrupp och kommunfullmäktige. Minst två gånger per år träffar miljöstrategen styrgruppen och referensgruppen för att berätta om miljömålsarbetet.

Intern kommunikation och utbildning

På varje förvaltning och bolag utses en hållbarhetsambassadör som ansvarar för att hjälpa till med implementering av aktiviteter kopplade till miljömålen samt uppföljning och informationsspridning. Årligen anordnas ”kick-off” för gruppen där även utbildning inom prioriterad miljöfråga inkluderas. Hållbarhetsambassadörerna kommunicerar via en digital plattform, där inspiration och information delas och sprids i organisationen.

Årligen anordnas även minst en inspirationsföreläsning för anställda och invånare i Sjöbo kommun med fokus på miljö/hållbarhet ur olika perspektiv. I utbildning för nyanställda behandlas miljöfrågan, våra prioriterade områden för tillfället samt utgångspunkter för miljöarbetet.

Internt

- Arbetar efter prioriterade områden
- Styrgrupp och referensgrupp centralt
- Hållbarhetsambassadörer på förvaltningar
- Hållbarhetsutbildning till nyanställda
- Löpande hållbarhetsutbildning av personal
- Årligt hållbarhetsmagasin

Intern organisation för miljöarbete i Sjöbo kommun

Kommunala bolag

De kommunala bolagen omfattas av miljömålen och har egna handlingsplaner. I ägardirektiven står att bolagen ska vara pådrivande i utvecklingen av det långsiktiga hållbara samhället socialt, ekologiskt och ekonomiskt. Bolagen ska vara ett föredöme i miljöfrågor och bidra till hållbar utveckling för att möta klimatutvecklingen. De båda bolagen, AB Sjöbohem och Sjöbo Elnät AB, har även egna inriktningsmål/indikatorer för miljöarbete.

Externt engagemang

Externa aktörer bidrar till miljömålen

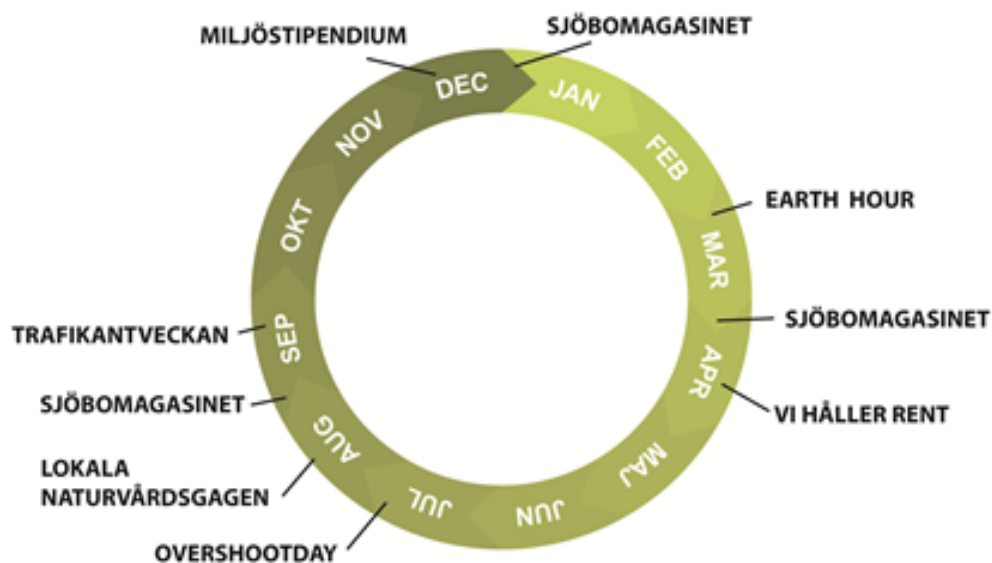
Medborgare, näringsliv, ideella föreningar och andra aktörer bidrar till miljömålen genom samverkan med kommunen eller genom egna initiativ. För att implementera miljömålen i kommunen som geografiskt område ska bland annat en näringslivsgrupp startas, ungdomsrådet engageras och en nära kontakt med övriga råd och LRF upprätthållas. Det kan vara en god ide att samordna de olika råden så att hållbarhet kan diskuteras i sin fulla mening.

Extern kommunikation

Alla digitala kommunikationsverktyg såsom hemsidan ska vara uppdaterade och levande i sin form. För en tydlig och kontinuerlig extern kommunikation kopplat till miljömålen deltar Sjöbo kommun årligen i följande aktiviteter enligt årshjulet (bild nedan). De evenemang som finns med i årshjulet deltar Sjöbo kommun i med olika aktiviteter där flera förvaltningar deltar tillsammans. Följande dagar föreslås Sjöbo kommun uppmärksamma årligen: Earth hour, Skräpplockardagarna, Trafikantveckan, Overshootsday samt lokala naturvårdens dag. Arbetet med att förbereda deltagandet bör påbörjas senast tre månader innan eventet genomförs. Eventen kan bytas ut under miljömålens tid. Kommunens egen tidning Sjöbomagasinet ska innehålla minst en artikel som behandlar miljöfrågor i varje nummer. Sjöbomagasinet ges ut tre gånger per år, ungefärlig tidpunkt i vecka 13, 25 och 50. Den distribueras via Tidningsbärarna till samtliga hushåll och företag i Sjöbo kommun. I dagsläget delas miljöstipendiet ut årligen under kommunfullmäktige i december.

Externt

- Näringslivsgrupp, råd och intressentgrupper
- Levande digital kommunikation
- Kommuniaktionshjul för event
- Minst en artikel i Sjöbomagasinet
- Årligt hållbarhetsmagasin

Årshjul för extern kommunikation

KÄLLOR TILL "LÄS MER"

1. De globala målen: <http://www.globalamalen.se/>
2. Svenska regeringen om de globala målen: <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/>
3. De nationella miljömålen: <http://www.miljomal.se/>
4. Skånska åtgärder för miljömålen: <http://www.lansstyrelsen.se/skane/Sv/publikationer/2016/Pages/skanska-atgarder-for-miljomalen-2016-2020.aspx>
5. Natuvårdsverket om klimat: <http://www.naturvardsverket.se/Amnen/Klimat/>
6. Sveriges Klimatmål: <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Klimat/Sveriges-klimatlag-och-klimatpolitiska-ramverk>
7. Fossilbränslefritt Skåne: <http://www.klimatsamverkanskane.se/projekt/100-fossilbranslefritt-skane-2020>
8. Klimatsäkrat Skåne: <https://utveckling.skane.se/publikationer/rapporter-analyser-och-prognoser/klimatsaerat-skane/>
9. Trafikplan för Sjöbo kommun, TRAST (2015)*
10. VA-plan för Sjöbo kommun (2017)*
11. Sveriges strategi för hållbar konsumtion: <http://www.regeringen.se/artiklar/2016/10/strategi-for-hallbar-konsumtion/>
12. Livsmedelsstrategi för Sverige: http://www.regeringen.se/4908a0/contentassets/89c5b3e5d23f473d843d12f12379d07b/livsmedelsstrategin_kortversion_170130.pdf
13. Giftfri vardag: <http://www.regeringen.se/artiklar/2016/05/regeringen-satsar-pa-en-giftfri-miljo-for-barnen-och-var-halsa/>
14. Vattenatlas: <http://kartor.lund.se/vspu/>
15. Strategi för hållbar konsumtion (2017): <http://www.regeringen.se/artiklar/2016/10/strategi-for-hallbar-konsumtion/>
16. Avfallsplan för Sjöbo kommun (2016)*
17. Finansiella riktlinjer för Sjöbo kommun (2015)*
18. Ägardirektiv för kommunala bolag (2015)
19. Inköp och upphandlingspolicy för Sjöbo kommun (2015)*
20. Ekosystemtjänster: <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Ekosystemtjanster/Vad-ar-ekosystemtjanster/>
21. Biologiskt mångfald: <http://www.naturvardsverket.se/Amnen/Biologisk-mangfald/>
22. Hur mår vattnet? Kolla på VISS: <http://viss.lansstyrelsen.se/>
23. Skånes luftvårdsförbund: <https://www.xn--skneluft-b0a.se/>
24. Svensk strategi för biologisk mångfald (2014): <http://www.regeringen.se/rattsdokument/proposition/2014/03/prop-201314141/>
25. Grönstruktur- och naturvårdsprogrammet för Sjöbo kommun (2016) *
26. Kulturmiljöprogram för Sjöbo kommun (2014)*

* Kommunala styrdokument, finns på sjobo.se eller kontakta Sjöbo kommun

Övriga källor finns i bilaga 2.

Foto: Sjöbo kommun

www.sjobo.se

BILAGOR

Innehåller bilagorna:

1. Förslag på prioriteringar 2018-2020
2. Källor
3. Förslag på indikatorer

Bilaga 1.

Förslag på prioriteringar perioden 2018-2020

Under målperioden "uppstartsperiod för strategiskt miljöarbete" föreslås ett antal miljöstrategiska insatser som är nödvändiga för att vi ska föregå med gott exempel och ta vara på de lokala förutsättningar som finns idag. Prioriteringarna är där vi ska lägga extra miljöstrategiskt fokus, givetvis fortgår arbetet för att uppnå samtliga miljömål parallellt. De föreslagna prioriteringarna består av många "low hanging fruits", alltså åtgärder som är relativt enkla att genomföra resursmässigt, på sikt även ekonomiskt fördelaktiga och de ligger i "pipeline". Aktiviteterna under varje prioriterat område är exempel och kan kompletteras och utvecklas i och med antagandet av handlingsplanerna. Efter 2020 görs nya prioriteringar. Följande fyra prioriteringar föreslås:

1. Arbeta aktivt för 100 % fossilbränslefritt (med fokus på transporter i kommunens verksamheter)

Exempel: För att arbeta aktivt mot fossilbränslefri organisation enligt "100 % Fossilbränslefritt Skåne 2020" genomförs resvaneundersökning i kommunorganisationen, kriterier för hållbara resor antas för hela kommunorganisationen samt förutsättningar för implementering av riktlinjerna undersöks. Ruttplanering i hemtjänsten. Relevanta miljökrav och krav på fossilbränslefrihet ställs på fordon och transporter. Stöd i inspirationsnätverket 100 % Fossilbränslefritt Skåne 2020, genom länsstyrelsen. Laddinfrastrukturplan för elbilar tas fram för kommunorganisationen, som sedan utvecklas till kommunen som geografiskt område. Stöd söks genom klimatklivet för genomförande. Kartläggning av energianvändningen i kommunens lokaler genomförs med intentionen att minska energianvändningen. Fortsatt aktiv dialog med Skånetrafiken för att utveckla kollektivtrafiken samt fortsatt arbete med cykelfrämjande åtgärder.

2. Hållbara kretslopp (med fokus på miljöanpassad upphandling och avfallshantering i kommunens verksamhet)

Exempel: Se över upphandlingskriterier (ex. kemikalier, förpackningar och mikroplaster) samt utbilda verksamheterna inom hållbar upphandling. Ta fram strategi för hållbara livsmedel. Kartlägga avfallshanteringen med specifikt fokus på skola samt förebygga avfall (engångsartiklar, IT, möbler) genom projekt: Översta steget. Erbjuder invånarna återbrukscentral och/eller fritidsbank. Utveckla de finansiella riktlinjerna så att hållbara placeringar möjliggörs i högre grad.

3. Engagera invånare i natur, miljö och hållbarhetsfrågor (fokus barn och unga)

Exempel: Fokusera på barn och unga i det kommunikationsarbetet genom att arbeta med hållbarhetskalendern kombinerat med film i kommunens skolor och engagera barn i årliga event som har med hållbarhet att göra. Ett arbete med att driva certifieringen grön flagg påbörjas, utomhuspedagogik främjas och möjligheter för naturskola utreds. Anpassa kommunikationsmaterial för grönstruktur- och naturvårdsprogrammet för barn och till undervisning. LONA-medel kan sökas för kunskapsspridning och information kopplat till naturvård.

4. Organisera och utveckla

Exempel: Organisera miljöarbetet inom kommunen genom att implementera miljömålen enligt "organisation för miljömålen". Miljömålen integreras således i målstyrningssystemet. Arbetet med att komplettera miljömålen med mål för social och ekonomisk hållbarhet påbörjas för att bilda en hållbarhetsstrategi för Sjöbo kommun. Miljöstipendiet utvecklas för att utgå från De globala målen för hållbar utveckling. Se över Sjöbo kommuns olika samverkansråd och utred möjligheterna till utveckling. Samordna information på hemsida för hållbarhet, miljö och natur med övriga strategiska frågor som folkhälsa, vatten, buller och avfall.

Bilaga 2.

Källor

Inledning/övergripande:

Sjöbo kommun (2012). *Attitydsundersökning, analys av in- och utflyttning i Sjöbo kommun*. Tillgänglig via Sjöbo kommun.

SCB (2016). *Medborgarundersökning i Sjöbo kommun*. Tillgänglig via Sjöbo kommun.

Länsstyrelserna (2014). *Guide till lokalt arbete med miljömål*. Tillgängligt: <http://www.lansstyrelsen.se/vasternorrland/SiteCollectionDocuments/Sv/miljo-och-klimat/miljomal/lokalt-arbete-med-miljomal.pdf> [2017-11-09]

Regeringskansliet (2017). *Globala målen och Agenda 2030*. Tillgängligt: <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/> [2017-11-09]

Agenda 2030 Delegationen (2017). *I riktning mot en hållbar välfärd*. Tillgängligt: <http://www.regeringen.se/49ba4d/contentassets/1a2de8e7c90747a9b2c96081ceed7c58/i-riktning-mot-en-hallbar-valfard.pdf> [2017-11-09]

Naturvårdsverket (2017). *Svenska miljökvalitetsmålen*. Tillgängligt: <http://www.miljomal.se/> [2017-11-09]

Länsstyrelsen Skåne (2017). *Fakta om Skånsk miljö*. Tillgänglig: <http://www.lansstyrelsen.se/skane/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2017/Miljotillstandet-Skane-2017.pdf> [2017-11-09]

Länsstyrelsen Skåne (2016). *Skånska åtgärder för miljömålen 2016-2020*. Tillgänglig: http://www.lansstyrelsen.se/skane/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2016/Skanska_atgarder_for_miljomalen_2016-2020.pdf [2017-11-09]

Persson, Daniel (2017). *Ung i Sjöbo - samtal med 9:or om deras liv, framtidsplaner, förutsättningar och möjligheter i Sjöbo kommun*. Tillgänglig via Sjöbo kommun.

SCB (2017). *Kommunen i siffror*. Tillgänglig: <http://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/kommuner-i-siffror/> [2017-11-09]

Vi är klimatkloka

Naturvårdsverket (2017). *Klimat och luft*. Tillgänglig: <http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Klimat/> [2017-11-09]

Naturvårdsverket (2017). *Sveriges klimatlag och klimatpolitiska ramverk*. Tillgängligt: <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Klimat/Sveriges-klimatlag-och-klimatpolitiska-ramverk/> [2017-11-09]

Naturvårdsverket (2017). *Begränsad klimatpåverkan*. Tillgänglig: <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Sveriges->

[miljomal/Miljokvalitetsmalen/Begransad-klimatpaverkan/](#) [2017-11-09]

Naturvårdsverket (2013). *Ett koldioxidneutralt Sverige, 2050*. Tillgängligt: <https://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/klimat/fardplan-2050/2050-ett-koldioxidneutralt-sverige.pdf> [2017-11-09]

Länsstyrelsen Skåne (2014). *Begränsad klimatpåverkan*. Tillgänglig: <http://www.lansstyrelsen.se/skane/Sv/miljo-och-klimat/miljomal/om-miljomalen/Pages/Begransad-klimatpaverkan.aspx> [2017-11-09]

Naturvårdsverket (2017). *Följ utvecklingen av det långsiktiga klimatarbetet*. Tillgänglig: <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Klimat/Klimatneutralt-Sverige/> [2017-11-09]

SLU (2013). *Cykeln som en del av hållbar stadsutveckling*. Tillgänglig: https://stud.epsilon.slu.se/5770/7/nilsson_j_130704.pdf [2017-11-09]

Regeringskansliet (2017). *Den största investeringen någonsin för ett grönt samhällsbygge*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/4a4f13/contentassets/d3fa7729edc0423e846b953d26518477/fakta-pm-den-storsta-investeringen-nagonsin-for-ett-gront-samhallsbygge> [2017-11-09]

Region Skåne (2016). *Trafikförsörjningsprogram för Skåne*. Tillgänglig: <https://utveckling.skane.se/publikationer/strategier-och-planer/trafikforsorjningsprogram-for-skane-2016/> [2017-11-09]

Region Skåne (2017). *Cykelstrategi för Skåne*. Tillgänglig: <https://utveckling.skane.se/publikationer/strategier-och-planer/cykelstrategi-for-skane/> [2017-11-09]

Region Skåne (2017). *Cykelvägsplan för Skåne*. Tillgänglig: <https://utveckling.skane.se/utvecklingsomraden/samhallsplanering/infrastrukturplanering/cykelvagsplan/> [2017-11-09]

Region Skåne. *Resvaneundersökning i Skåne 2013*. Tillgänglig: <https://utveckling.skane.se/publikationer/rapporter-analyser-och-prognoser/resvaneundersokning-i-skane-2013/> [2017-11-09]

SVT (2017). *Hur biltät är din kommun?* Tillgänglig: <https://www.svt.se/nyheter/hur-biltatt-ar-det-i-din-kommun> [2017-11-09]

Sjöbo kommun (2013). *Utredning av parkeringsbehovet i Sjöbo. En inventering av parkeringsbehovet i Sjöbo kommun*. Tillgänglig via Sjöbo kommun

Sjöbo kommun (2016). *Cykla i Sjöbo 1.0*. Tillgänglig via Sjöbo kommun

Sjöbo kommun (2015). *Trafikplan Sjöbo, TRAST*. Tillgänglig via Sjöbo kommun

Sjöbo kommun (2015). *Trafikplan för Sjöbo kommuns tätorter, TRAST*. Tillgänglig via Sjöbo kommun

SWECO (2010). *Tematiskt tillägg till översiktsplanen*. Tillgänglig: http://www.sjobo.se/PageFiles/1060/Sj%C3%B6bo%20vind_antagande2010-10-07%20del1.pdf [2017-11-09]

Sjöbo kommun (2008). *Vindkraftpolicy för Sjöbo kommun*. Tillgänglig: http://www.sjobo.se/files/Bygga,%20bo%20och%20milj%C3%B6/Milj%C3%B6%20och%20h%C3%A4lsoskydd/Energik%C3%A4llor/Forslag_till_vindkraftspolicy_bilder.pdf [2017-11-09]

Länsstyrelsen Skåne (2010). *Biogaspotential i Skåne*. Tillgänglig: http://www.lansstyrelsen.se/skane/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2011/Biogaspotential_i_Skane_111114.pdf [2017-11-09]

Envirum (2010). *Biogas i färs, Förstudie*. Tillgänglig via Sjöbo kommun

Klimatsamverkan Skåne (2017). *Fossilbränslefritt Skåne 2020*. Tillgängligt: <http://www.klimatsamverkanskane.se/projekt/100-fossilbranslefritt-skane-2020> [2017-11-09]

SKL (2017). *Klimatanpassning i den fysiska planeringen*. Tillgänglig: <https://skl.se/samhallsplaneringinfrastruktur/planerabyggabo/klimatanpassning.1665.html> [2017-11-09]

IVL (2016). *Klimatanpassning, så långt har Sveriges kommuner kommit*. Tillgänglig: <http://www.ivl.se/download/18.7e136029152c7d48c202b1a/1465563467675/Klimatanpassning+2016+-+S%C3%A5+l%C3%A5ngt+har+Sveriges+kommuner+kommit.pdf> [2017-11-09]

Skogsstyrelsen (2017). *Skogens klimatråd*. Tillgänglig: <http://skogensklimatrad.skogsstyrelsen.se/> [2017-11-09]

Lunds universitet (2015). *Klimatsäkrat Skåne*. Tillgänglig: http://www.cec.lu.se/sites/cec.prodwebb.lu.se/files/klimatsakrat_skane_65mb.pdf [2017-11-09]

Länsstyrelsen Skåne (2014). *Regional handlingsplan för klimatanpassning*. Tillgänglig: http://www.lansstyrelsen.se/skane/SiteCollectionDocuments/Sv/miljo-och-klimat/klimat-och-energi/klimatanpassning/Regional%20handlingsplan%202014/Slutrapportering/2_Regional%20handlingsplan_klimatanpassning_Huvudrapport.pdf [2017-11-09]

Sjöbo kommun (2017). *VA-plan*. Tillgänglig via Sjöbo kommun

Vattenatlas (2017). *Kartfunktion*. Tillgänglig: <http://kartor.lund.se/vspu/> [2017-11-09]

Vi bidrar till hållbara kretslopp

Regeringen (2017). *Strategi för hållbar konsumtion*. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/artiklar/2016/10/strategi-for-hallbar-konsumtion/> [2017-11-09]

Naturvårdsverket (2017). *Hållbar konsumtion och produktion*. Tillgänglig: Konsumtion och produktion <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Konsumtion-och-produktion/> [2017-11-09]

Naturvårdsverket (2010) *Den svenska konsumtionens globala miljöpåverkan*. Tillgänglig: <http://www.lansstyrelsen.se/varmland/SiteCollectionDocuments/Sv/miljo-och-klimat/klimat-och-energi/Konsumtionens%20klimatp%C3%A5verkan/Den%20svenska%20konsumtionens%20globala%20milj%C3%B6p%C3%A5verkan.pdf> [2017-11-09]

Fondbolagens förening (2017). *Ansvarsfulla investeringar*. Tillgänglig:
<http://fondkollen.se/temainlagg/ansvarsfulla-investeringar-vad-betyder-det/> [2017-11-09]

Kommuninvest (2017). *Gröna lån*. Tillgänglig: <http://kommuninvest.se/for-kunder/vara-produkter/grona-lan/> [2017-11-09]

United nation global compact (2017). *United nation global compact*. Tillgänglig:
<https://www.unglobalcompact.org/> [2017-11-09]

Naturvårdsverket (2017). *Matsvinn*. Tillgängligt:
<http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Avfall/Avfallsforebyggande-program/Matsvinn/> [2017-11-09]

Naturvårdsverket (2017). *Hållbar mat*. Tillgängligt:
<http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Konsumtion-och-produktion/Hallbar-mat/> [2017-11-09]

Regeringen (2016) *En livsmedelsstrategi för Sverige*. Tillgängligt:
http://www.regeringen.se/4908a0/contentassets/89c5b3e5d23f473d843d12f12379d07b/livsmedelsstrategi_kortversion_170130.pdf [2017-11-09]

Naturvårdsverket (2017). *Ett rikt odlingslandskap*. Tillgänglig:
<https://www.miljomal.se/Miljomalen/13-Ett-rikt-odlingslandskap/> [2017-11-09]

Länsstyrelsen Skåne (2016). *Bekämpningsmedel i grundvatten*. Tillgängligt:
<http://www.lansstyrelsen.se/skane/Sv/publikationer/2017/Documents/Bek%C3%A4mpningsmedel%20grundvatten%20Sk%C3%A5ne%202016.pdf> [2017-11-09]

Naturskyddsföreningen (2012). *En rapport om miljögifter*. Tillgänglig:
http://www.naturskyddsforeningen.se/sites/default/files/dokument-media/avlopp_pa_vara_akrar_-_en_rapport_om_miljogifter.pdf [2017-11-09]

Naturvårdsverket (2017). *Giftfri miljö*. Tillgängligt: Giftfri miljö:
<http://sverigesmiljomal.se/miljomalen/giftfri-miljo/> [2017-11-09]

Naturvårdsverket (2017). *Förorenade områden*. Tillgänglig:
<http://www.miljomal.se/Miljomalen/Alla-indikatorer/Indikatorsida/?iid=56&pl=1> [2017-11-09]

Regeringskansliet (2017). *Giftfri vardag*. Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/artiklar/2016/05/regeringen-satsar-pa-en-giftfri-miljo-for-barnen-och-var-halsa/> [2017-11-09]

Kemikalieinspektionen (2017). *Kommunnätverket för Giftfri vardag*. Tillgängligt:
<http://www.kemi.se/om-kemikalieinspektionen/verksamhet/handlingsplan-for-en-giftfri-vardag/kommunnatverk-for-giftfri-vardag> [2017-11-09]

Svenskt Vatten (2017). *Om REVAQ*. Tillgängligt:
<http://wwwold.svensktvatten.se/Vattentjanster/Avlopp-och-Miljo/REVAQ/om-REVAQ/> [2017-11-09]

Boverket (2014). *Miljöpåverkan bygg och fastighetsbranschen*. Tillgängligt: <https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2014/miljopaverkan--bygg-och-fastighetsbranschen-2014.pdf> [2017-11-09]

Svensk byggtjänst (2017). *En introduktion till miljöcertifiering av byggnader*. Tillgängligt: <https://byggtjanst.se/acdmy/en-introduktion-till-miljocertifiering/> [2017-11-09]

BASTA (2017). *Så fungerar BASTA*. Tillgängligt: <http://www.bastaonline.se/sa-fungerar-det/produkter-i-basta/> [2017-11-09]

Naturvårdsverket (2017). *Mikroplaster, källor och förslag på åtgärder*. Tillgängligt: <https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Regeringsuppdrag/Redovisade-2017/Mikroplaster--kallor-och-forslag-pa-atgarder-/> [2017-11-09]

Havs- och vattenmyndigheten (2017). *Mikroplaster*. Tillgängligt: <https://www.havochvatten.se/hav/fiske--fritid/miljopaverkan/marint-skrap/mikroplaster.html> [2017-11-09]

Avfall Sverige (2017). *Avfallsmängderna minskar*. Tillgängligt: <http://www.avfallsverige.se/nyhetsarkiv/nyhetsvisning/artikel/minskade-avfallsmaengder-biologisk-aatervinning-oekar/> [2017-11-09]

Sjöbo kommun (2016). *Avfallsplan 2016-2020*. Tillgänglig: <http://www.sjobo.se/files/Kommun%20och%20politik/Protokoll/Kommunstyrelsen%202016/04/Avfallsplan.pdf> [2017-11-09]

Vi skapar god och grön livsmiljö

Naturvårdsverket (2017). *Ekosystemtjänster*. Tillgänglig: <http://www.naturvardsverket.se/ekosystemtjanster> [2017-11-09]

Naturvårdsverket (2017). *Synen på ekosystemtjänst-begreppet*. Tillgänglig: <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-8725-8.pdf?pid=14438> [2017-11-09]

Riksantikvarieämbetet (2017). *Ekosystemtjänster och grön infrastruktur*. Tillgänglig: <https://www.raa.se/kulturarvet/landskap/ekosystemtjanster-och-gron-infrastruktur/> [2017-11-09]

Naturvårdsverket (2006). *Naturen som kraftkälla*. Tillgängligt: <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/620-8252-3.pdf?pid=3961> [2017-11-09]

Sjöbo kommun (2017). *Tätortsnära skogar*. Tillgängligt: <http://www.mynewsdesk.com/se/sjobo/news/skoetselplan-foer-taetortsnaera-skogar-206698> [2017-11-09]

Sjöbo kommun (2014) *Kulturmiljöprogram för Sjöbo tätort*. Tillgängligt:
<http://www.sjobo.se/PageFiles/39864/Kulturmilj%C3%B6program%20Sj%C3%B6bo%20t%C3%A4rt%20-%20webb%20140226.pdf> [2017-11-09]

Sjöbo kommun (2016) *Grönstruktur och – naturvårdsprogram*. Tillgängligt:
http://www.sjobo.se/PageFiles/48917/GNP_DEL1_HEMSIDA.pdf [2017-11-09]

Länsstyrelsen Skåne (2017). *Särskilt värdefulla kulturmiljöer i Sjöbo*. Tillgängligt:
<http://www.lansstyrelsen.se/skane/Sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/landskapsvard/kulturmiljoprogram/sarskilt-vardefulla-kulturmiljoer-i-skane/sjobo/Pages/index.aspx> [2017-11-09]

Vattenmyndigheten (2014). *Förvaltningsplan Södra Östersjöns vattendistrikt. Åtgärdsprogram 2016-2021*. Tillgänglig: <http://www.vattenmyndigheterna.se/SiteCollectionDocuments/sv/sodra-ostersjon/publikationer/so-forslag-ap-2014.pdf> [2017-11-09]

Länsstyrelsen Skåne(2017). *Vattenskyddsområde*. Tillgängligt:
<http://www.lansstyrelsen.se/VastraGotaland/Sv/miljo-och-klimat/vatten-och-vattenanvandning/vattenskyddsomrade/Pages/vattenskyddsomrade.aspx> [2017-11-09]

Havs- och vattenmyndigheten (2017). *Ramdirektiv för vatten*. Tillgängligt:
<https://www.havochvatten.se/hav/samordning--fakta/miljomal--direktiv/vattendirektivet.html> [2017-11-09]

Skånes luftvårdsförbund (2012) *Tillståndet i skogsmiljö*. Tillgänglig:
http://krondroppsnatet.ivl.se/download/18.488d9cec137bbdeb94800056784/1350483724755/B2035_Sk%C3%A5ne_2010-11.pdf [2017-11-09]

Naturvårdsverket (2017). *Bara naturlig försurning*. Tillgänglig:
<https://www.miljomal.se/Miljomalen/3-Bara-naturlig-forsurning/> [2017-11-09]

Jordbruksverket (2017). *Jordbruket och övergödningen*. Tillgängligt:
<https://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/miljoklimat/ingenovergodning/jordbruketochovergodningen.4.4b00b7db11efe58e66b80001608.html> [2017-11-09]

Naturvårdsverket (2017). *Ingen övergödning*. Tillgänglig:
<http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Sveriges-miljomal/Miljokvalitetsmalen/Ingen-overgodning/> [2017-11-09]

Kävlingeåns vattenråd (2017). Tillgängligt: <http://www.kavlingeans.se/index.html> [2017-11-09]

Skånes Luftvårdsförbund (2009) . *Emissioner och luftkvalitet i Skånes kommuner*. Tillgängligt:
<https://www.ystad.se/globalassets/dokument/lou/avd-f-strat-miljoarb/emissioner-och-luftkvalitet-i-skanes-kommuner-2009.pdf> [2017-11-09]

Länsstyrelsen Skåne (2013). *Gemensam kontroll av luftkvalitet*. Tillgänglig:
http://www.lansstyrelsen.se/skane/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2013/Gemensam_kontroll%20luftkvalitet.pdf [2017-11-09]

Länsstyrelsen Skåne (2017). *Förslag på samverkansområden i Skåne för gemensam kontroll av luftkvalitet*. Tillgängligt:
<http://www.lansstyrelsen.se/skane/Sv/nyheter/2013/Pages/kommunsamarbete-kan-ge-bättre-luft-i-skane.aspx> [2017-11-09]

Naturvårdsverket (2017). *Miljökvalitetsnormer för Luft*. Tillgängligt:
<http://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/miljokvalitetsnormer/mkn-luft/sammanst-miljokvalitetsnormer.pdf> [2017-11-09]

Naturvårdsverket (2014). *Luftguiden*. Tillgängligt:
<https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-0178-0.pdf?pid=13069> [2017-11-09]

Naturvårdsverket (2017). *Miljömålet frisk luft*. Tillgängligt:
<https://www.miljomal.se/Miljomalen/2-Frisk-luft/> [2017-11-09]

Skånes luftvårdsförbund (2012) *Partiklar PM 2.5*. Tillgängligt:
<http://www.lansstyrelsen.se/skane/SiteCollectionDocuments/Sv/miljo-och-klimat/tillstandet-i-miljon/luft/Partiklar%20PM2,5%20Emissionskartering%20och%20haltber%C3%A4kning%20f%C3%B6r%20Sk%C3%A5nes%20kommuner%202012.pdf> [2017-11-09]

Miljösamverkan Skåne (2010). *Vägtrafikbuller*. Tillgängligt:
<http://www.miljosamverkan.se/SiteCollectionDocuments/Publikationer/2010/2010-vagtrafikbuller-miljosamverkan-skane.pdf> [2017-11-09]

Naturvårdsverket (2017). *Besvär av trafikbuller*. Tillgängligt:
<http://www.miljomal.se/Miljomalen/Alla-indikatorer/Indikatorsida/?iid=26&pl=1> [2017-11-09]

Naturvårdsverket (2017). *Miljökvalitetsnormer för buller*. Tillgängligt:
<http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Buller/Miljokvalitetsnorm-for-buller/> [2017-11-09]

Boverket (2008). *Buller i planeringen*. Tillgängligt:
http://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2008/buller_i_planeringen_allmannarad_2008_1.pdf [2017-11-09]

Länsstyrelsen (2003). *Bullerfria områden i Skåne*. Tillgängligt:
<http://www.lansstyrelsen.se/skane/SiteCollectionDocuments/sv/publikationer/2003/rapporten031128.pdf> [2017-11-09]

Sjöbo kommun (2009). *Skogsbruksplan*. Tillgängligt via Sjöbo kommun.

Sjöbo kommun (2015). *Trafikplan Sjöbo, TRAST*. Tillgängligt via Sjöbo kommun.

Sjöbo kommun (2015). *Trafikplan för Sjöbo kommuns tätorter, TRAST*. Tillgängligt via Sjöbo kommun.

Sjöbo kommun (2012) *Förstudie till bullerutredning för Sjöbo kommun*. Tillgängligt via Sjöbo kommun.

Naturvårdsverket (2017). *Säker strålmiljö*. Tillgänglig:
<http://www.miljomal.se/sv/Miljomalen/6-Saker-stralmiljo/> [2017-11-09]

Sjöbo kommun (2006). *Radonprogram för Sjöbo kommun*. Tillgängligt:
http://www.sjobo.se/files/Bygga,%20bo%20och%20milj%C3%B6/Milj%C3%B6%20och%20h%C3%A4lsoskydd/Bostad/Radonprogram_for_Sjobo_kommun.pdf [2017-11-09]

Statistikkällor

RUS (2017). *Körsträckedata*. Tillgänglig: <http://extra.lansstyrelsen.se/rus/Sv/statistik-och-data/korstrackor-och-bransleforbrukning/Pages/default.aspx> [2017-11-09]

RUS (2017). *Nationella emissionsdatabasen*. Tillgänglig: <http://extra.lansstyrelsen.se/rus/Sv/statistik-och-data/nationell-emissionsdatabas/Pages/default.aspx> [2017-11-09]

SCB (2017). *Energi*. Tillgänglig:
http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_EN_EN0203/SlutAnvSektor/?rxid=9853bd7f-3fdf-4dc2-bd7f-388895690901 [2017-11-09]

SCB (2017). *Skyddad natur*. Tillgänglig:
http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_MI_MI0603/Skyddadnatur/?rxid=047909ed-e66a-424b-bd23-84970402bf59 [2017-11-09]

KOLADA (2017). Tillgänglig:
https://www.kolada.se/index.php?p=jamforelse&unit_id=16641&tab_id=74560 [2017-11-09]

Miljöfordonsdiagnos (2017). Tillgänglig: <http://www.miljofordonsdiagnos.se/html/start.aspx> [2017-11-09]

Gröna bilister (2017). *Resesträcka/bränsle kollektivtrafik*. Tillgänglig:
<http://2030.miljobarometern.se/kommun/> [2017-11-09]

Forest stewardship council (2017). *FSC-certifiering*. Tillgänglig: <https://se.fsc.org/se-se/fscs-betydelse/statistik-och-fakta> [2017-11-09]

Länsstyrelsen (2017). *Vatten informations system Sverige (VISS)*. Tillgänglig:
<http://viss.lansstyrelsen.se/> [2017-11-09]

Håll Sverige rent (2017). *Grön flagg*. Tillgänglig: <http://www.hsr.se/valkommen-till-gron-flagg/vi-ar-med> [2017-11-09]

Solar region Skåne (2017). *Effekt solceller*. Tillgänglig: <https://solisyd.se/material/statistik-solceller-i-skane/sjobo/> [2017-11-09]

Sandra Johanne Selander, energi – och klimatstrateg, Länsstyrelsen Skåne. Via mail den 2017-11-01

Bilaga 3.

Förslag på indikatorer

I dokumentet presenteras förslag till indikatorer för Sjöbo kommuns miljömål, vilka fastställs vid handlingsplanernas antagande. De föreslagna omställningsindikatorerna ska integreras i kommunens målstyrningssystem, under nuvarande målområde Hållbar utveckling. Därefter presenteras ett trettiotal diagram för varje miljömål som finns tillgänglig på lokal nivå, vilka kan fungera som underlag vid utveckling av de utvalda indikatorerna samt berätta vidare om miljöläget i Sjöbo kommun. Antingen är statistiken hämtad från nationella databaser eller framtagna i kommunorganisationen, källan framgår vid diagrammet och källor finns längst bak i dokumentet.

Indikatorerna ska:

- Följa upp resultatet av miljömålsarbetet per miljömål
- Visa om miljöarbetet går i rätt riktning och i rätt takt
- Visa hur miljön mår
- Ge underlag för åtgärder och beslut

Indikatorerna är indelade i två olika kategorier enligt nedan.

Omställningsindikatorerna (O) visar på hur långt kommunen kommit i sitt arbete och kopplas med fördel ihop med de strategiska frågorna om rutiner för kommunen som organisation/brukare/konsument.

Geografiska tillståndsindikatorer (G) består av indikatorer som visar på tillståndet i miljön i den geografiska kommunen, men där kommunen inte har full rådighet. Indikatorerna kan i flera fall kopplas till de strategiska indikatorerna.

Nuvarande indikatorer i budget år 2018 (med koppling till miljömål):

Under målområde Infrastruktur:

- Antalet sammanhängande cykelstråk ska öka.
- Antalet cykelstråk i kombination med ridvägar ska öka.
- Antalet resor med kollektivtrafik ska öka.
- Antalet turer med kollektivtrafik mellan kommunens tätorter ska öka.

Under målområde Hållbar utveckling (de kursiva är med i förslaget nedan):

- *Total mängd hushållsavfall ska minska (kg/invånare)*
- Andelen hushåll anslutna till kommunalt avlopp och vatten ska öka
- Andelen icke godkända enskilda avlopp ska minska
- *Andelen förnybar och återvunnen energi per kvm i de kommunala lokalerna ska öka*
- *Energiförbrukningen per kvm i de kommunala lokalerna ska minska.*
- *Andelen miljöbilar i den kommunala verksamheten ska öka.*

Förslag till miljömålsindikatorer, Sjöbo kommun

Nedan presenteras förslag på 15 indikatorer som kan följa upp de tre miljömålen och hamnar under målområdet (miljömässigt) hållbar utveckling i målstyrningen. Utbyggnad av cykelvägar och kollektivtrafik behandlas under målområdet infrastruktur, enligt nuvarande styrmodell. Indikatorerna består av tio omställningsindikatorer (O) där kommunen ofta har mer rådgighet och är enklare att följa upp. Fem av indikatorerna är geografiska tillståndsiaktorer (G) vilka är mer långsiktiga, har ett eftersläp och beskriver statusen på miljön i kommunen. Samtliga indikatorer utgår från SKLs miljöindikatorer, ekokommunernas indikatorer samt på Sjöbo kommuns utmaningar till år 2030.

MILJÖMÅL: Vi är klimatkloka

1. Andel miljöbilar respektive fossilbränslefria transporter i kommunens verksamhet (%) ¹ (O)
2. Energianvändning (MWh/m2) och andel förnybar energi i kommunens lokaler, inkl. bolag (O)
3. Antalet "fossilbränslefria ladd/tankstationer"¹ för allmänheten (st) (O/G)
4. Antal bilar per tusen personer (G)
5. Växthusgasutsläpp och koldioxidutsläpp per invånare (CO2-ekv/invånare) (G)

MILJÖMÅL: Vi bidrar till hållbara kretslopp

6. Mängd hushållsavfall (kg/person) (O/G)
7. Andel lokala, svenska, ekologiska och/eller etiska ekologiska livsmedel (%) (O)
8. Andel ställda miljökrav utifrån miljömål (%) (O)
9. Andel ekologiskt odlad åkermark (G)
10. Andel giftfri skola/förskola (O)

MILJÖMÅL: Vi skapar god och grön livsmiljö

11. Andel skyddad natur varav kommunala reservat (G)
12. Andel miljöcertifierade skolor/förskolor (%) (O)
13. Status i vattendrag enligt VISS (G)
14. Andel skyddade kommunala vattentäkter (O)
15. Vattenförbrukning i kommunorganisationen (O)

¹ Avser etanol E85, ren biodiesel (RME/FAME), El (snabb/normalladdning) eller vätgas

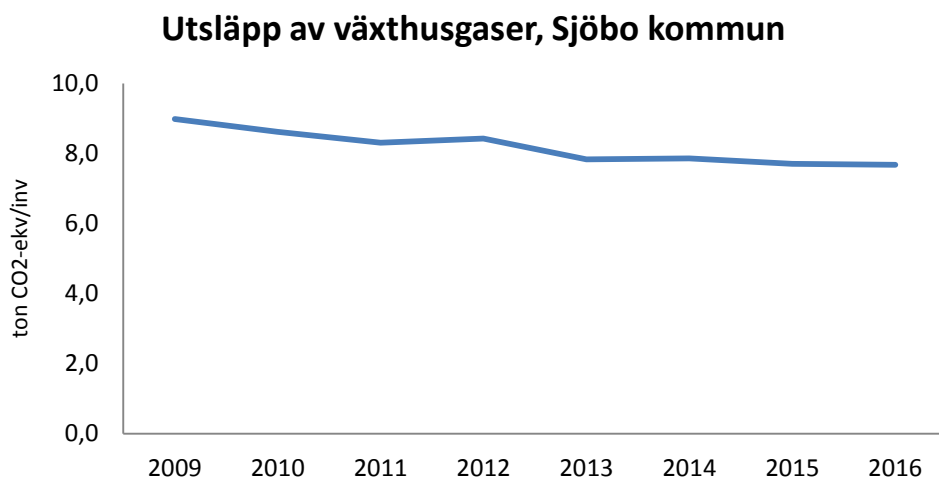
Innehåll

Bilaga 3. Underlagsmaterial: Förslag på indikatorer	1
Indikatorer i Sjöbo kommuns budget år 2018:.....	1
Förslag till miljömålsindikatorer, Sjöbo kommun	2
Miljömål: Vi är klimatkloka.....	5
a. Utsläpp av växthusgaser per person (G)	5
b. Totala växthusgasutsläpp (koldioxidekvivalenter) per sektor (G).....	5
c. Totala koldioxidutsläpp per sektor (G)	6
1. FOSSILBRÄNSLEFRIA OCH SMARTA TRANSPORTER.....	6
a. Fordonsbränslen i Sjöbo kommun (G).....	6
b. Förnybara bränslen i kollektivtrafiken (G).....	7
d. Andel miljöbilar, Sjöbo kommunorganisation (O).....	8
e. Fossilfritt fordonsbränsle i Sjöbo kommunorganisation (O)	8
f. Fossilfritt fordonsbränsle övriga resor i Sjöbo kommunorganisation (O).....	9
g. Drivmedel i tjänstefordon i kommunorganisationen (O)	9
2. ÖKAT KOLLEKTIVTRAFIKRESANDE, GÅNG OCH CYKLING.....	10
a. Körsträcka per invånare (G).....	10
b. Antalet bilar per 1000 personer, Sjöbo kommun (G).....	10
c. Anlagd cykelväg per invånare (G).....	11
d. Resesträcka i kollektivtrafiken per invånare (G)	11
3. ÖKA SJÄLVFÖRSÖRJANDEGRADEN AV FÖRNYBAR ENERGI.....	12
a. Energianvändning per person (G)	12
b. Installerad effekt solceller (G)	12
c. Fossilbränslefri el och uppvärmning Sjöbo kommunorganisation (O)	13
4. KLIMATANPASSA	13
Miljömål: Vi bidrar till hållbara kretslopp.....	14
1. HANDLA HÅLLBART.....	14
a. Inköpta livsmedel 2016, Sjöbo kommunorganisation (O)	14
2. FRÄMJA HÅLLBARA LANTBRUK	14
a. Ekologiskt odlad åkermark (G).....	14
3. SKAPA GIFTFRI MILJÖ	15
a. Förorenade områden fördelat på status (O).....	15
b. Koppar i avloppsslam, Sjöbo avloppsreningsverk (O)	15
4. MINSKA AVFALLET	16

a. Totala avfallsmängder per person (G).....	16
b. Totala avfallsmängder per behandlingsmetod (G).....	16
Miljömål: Vi skapar god och grön livsmiljö.....	17
1. BEVARA OCH UTVECKLA NATUR - OCH KULTURMILJÖVÄRDEN.....	17
a. Andel skyddad natur (G).....	17
b. Skogsbestånd med FSC-certifiering (G)	17
c. Naturhänsyn i kommunens skogsinnehav (O).....	18
2. TILLGÅNG TILL GRÖNA OMRÅDEN	18
a. Andel skolor med grön flagg (O).....	18
3. TRYGGA FRISKT VATTEN	19
a. Status på vattendrag (G)	19
b. Andel skyddade dricksvattentäkter (O).....	20
c. Andelen icke-godkända enskilda avlopp (O)	20
d. Vattenförbrukning i kommunorganisationen (O)	21
4. FRISK LUFT OCH GOD STRÅL- OCH LJUDMILJÖ	21
a. Utsläpp av partiklar, PM 10 och PM 2,5 (G)	21
b. Utsläpp av kväveoxider (G).....	22
c. Vägtrafikbuller (G)	22
Källa, indikatorer:	23

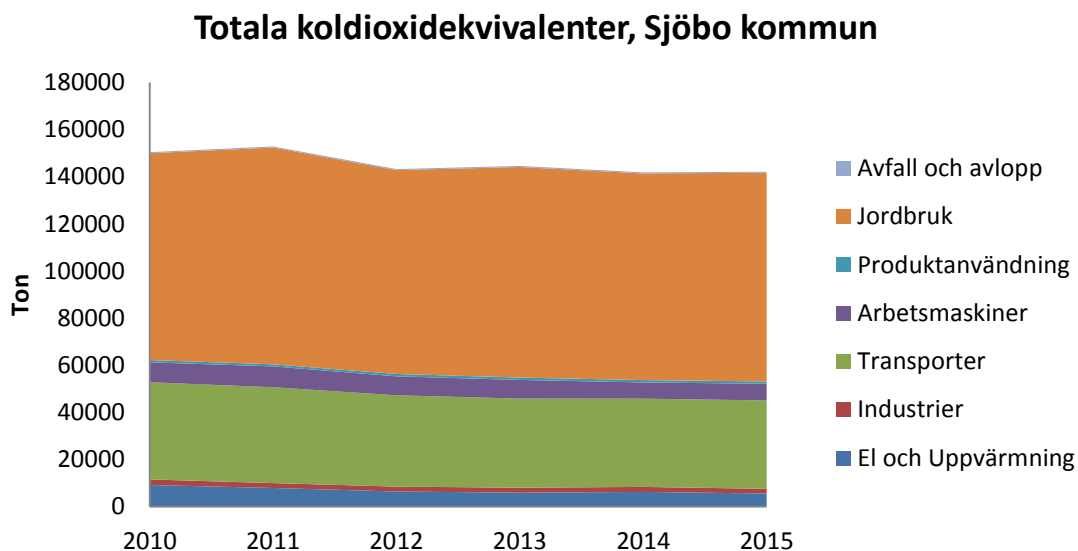
Miljömål: Vi är klimatkloka

a. Utsläpp av växthusgaser per person (G)

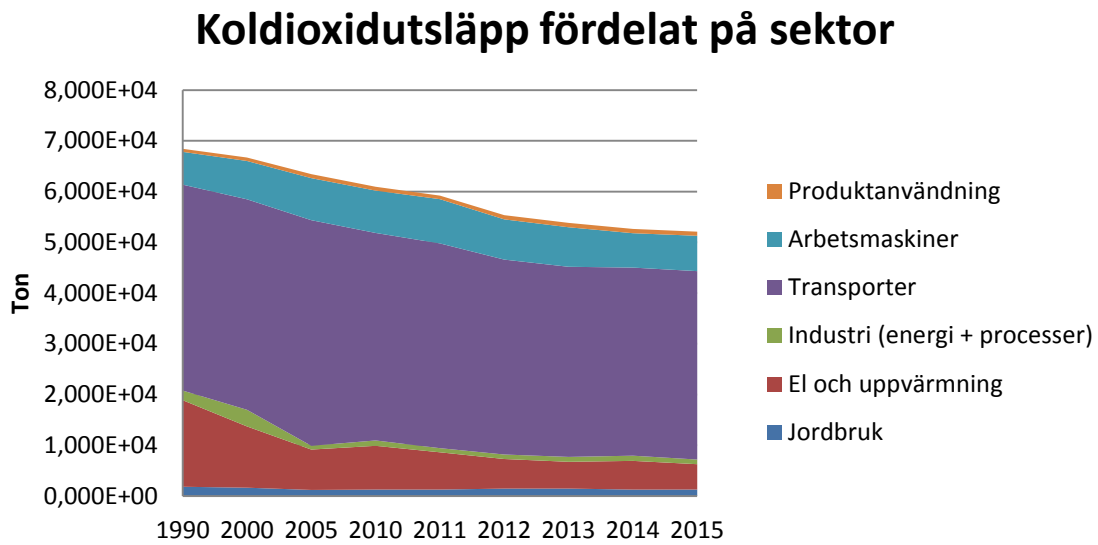
Källa: KOLADA, 2017

b. Totala växthusgasutsläpp (koldioxidekvivalenter) per sektor (G)

Källa: RUS, 2017

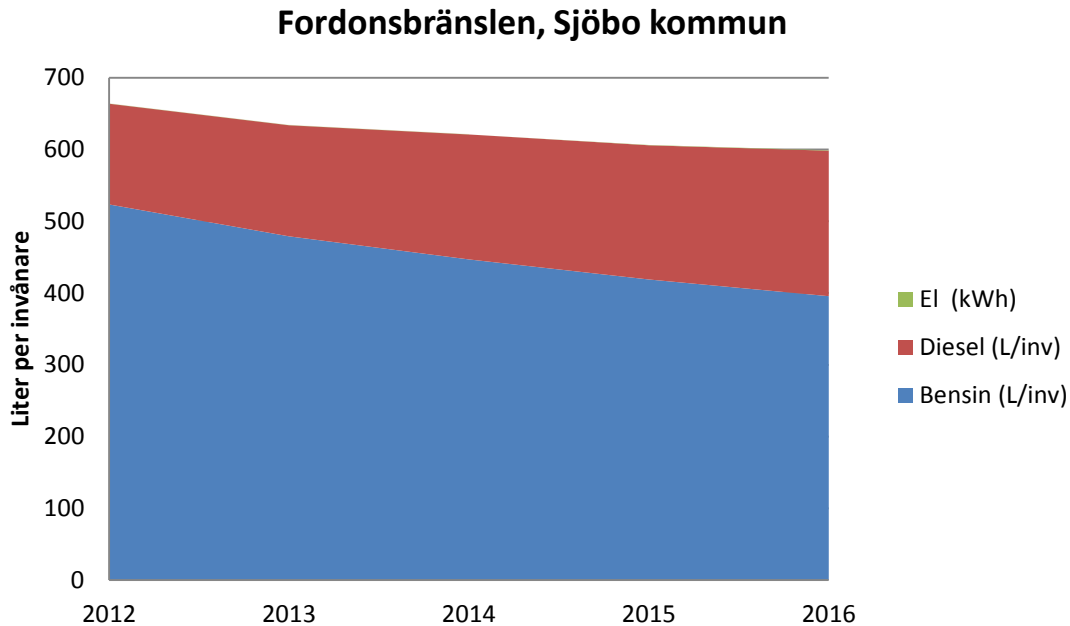
c. Totala koldioxidutsläpp per sektor (G)

Källa: RUS, 2017

1. FOSSILBRÄNSLEFRIA OCH SMARTA TRANSPORTER

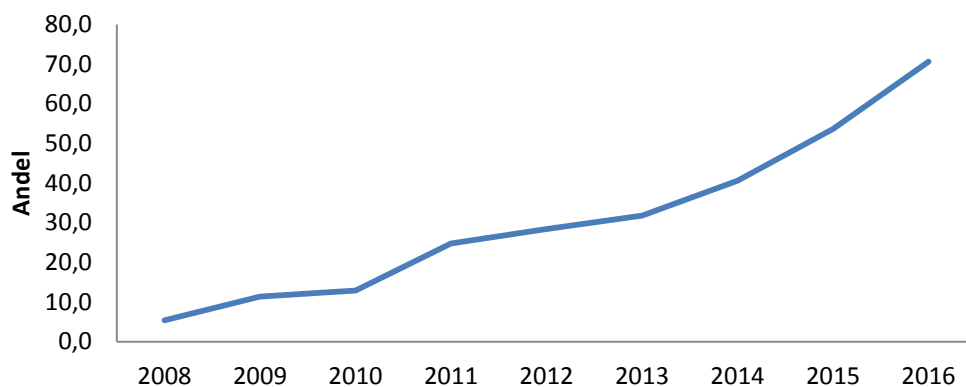
a. Fordonsbränslen i Sjöbo kommun (G)

Källa: RUS

b. Förnybara bränslen i kollektivtrafiken (G)

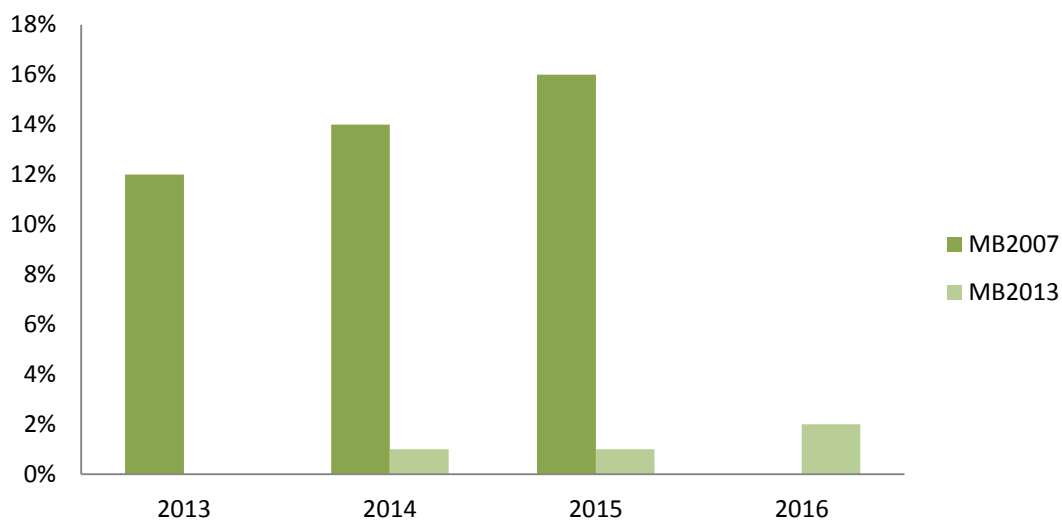
Förnybara drivmedel i kollektivtrafiken, Sjöbo kommun

Källa: Gröna bilister, 2017 (Trafikanalys: Transportarbete 2000-2016, Trafikanalys: Lokal och regional kollektivtrafik, Regional linjetrafik, SCB: Befolkningsstatistik)

c. Andel miljöbilar, Sjöbo kommun (G)

Andel miljöbilar, Sjöbo kommun

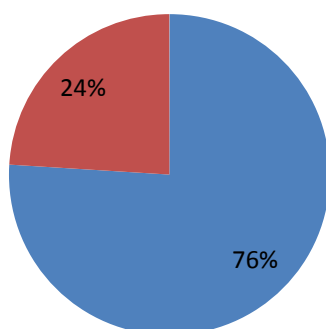

Källa: RUS, 2017

d. Andel miljöbilar, Sjöbo kommunorganisation (O)

Miljöbilar 2016, Sjöbo kommunorg.

- Antal fordon i kommunorganisationen
- Antal miljöfordon i kommunorganisationen

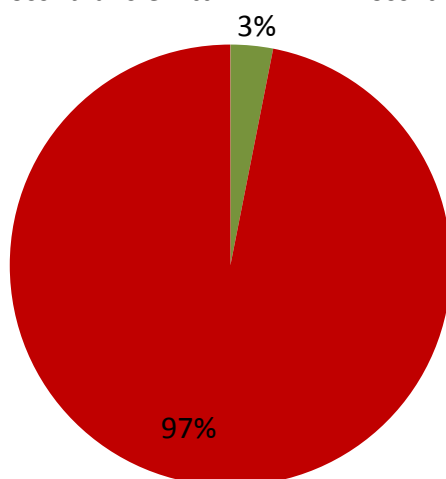
Källa: Miljöfordonsanalys, 2017

e. Fossilfritt fordonsbränsle i Sjöbo kommunorganisation (O)

Andel fossilfritt fordonsbränsle, 2016

köpta bränslen till egna fordon och arbetsmaskiner

- Fossilbränslefritt
- Fossilt

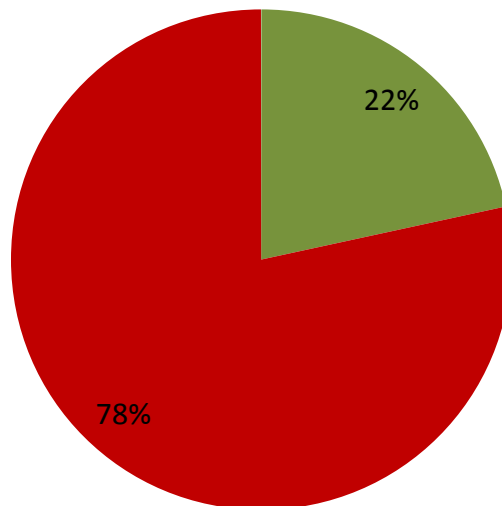

Beräknad på totala bränslekostnader. Källa: Ekonomikontoret, Sjöbo kommun.

f. Fossilfritt fordonsbränsle övriga resor i Sjöbo kommunorganisation (O)

Övriga resor, 2016
- andel resta kilometer efter typ av färdstätt

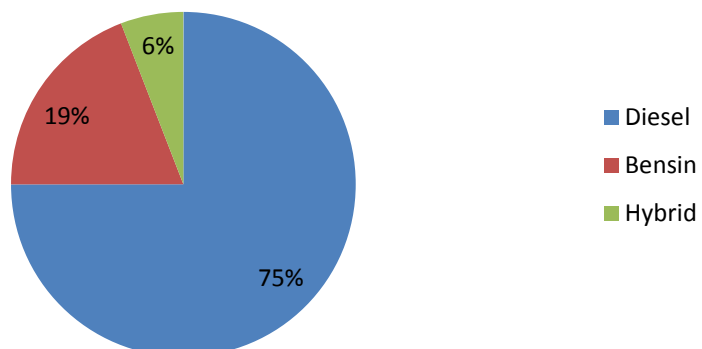
■ Fossilbränslefritt ■ Fossilt

I siffrorna ingår tåg, flyg och privatbil i tjänsten. Källa: Ekonomikontoret, Sjöbo kommun, Lingmerths Resebyrå AB

g. Drivmedel i tjänstefordon i kommunorganisationen (O)

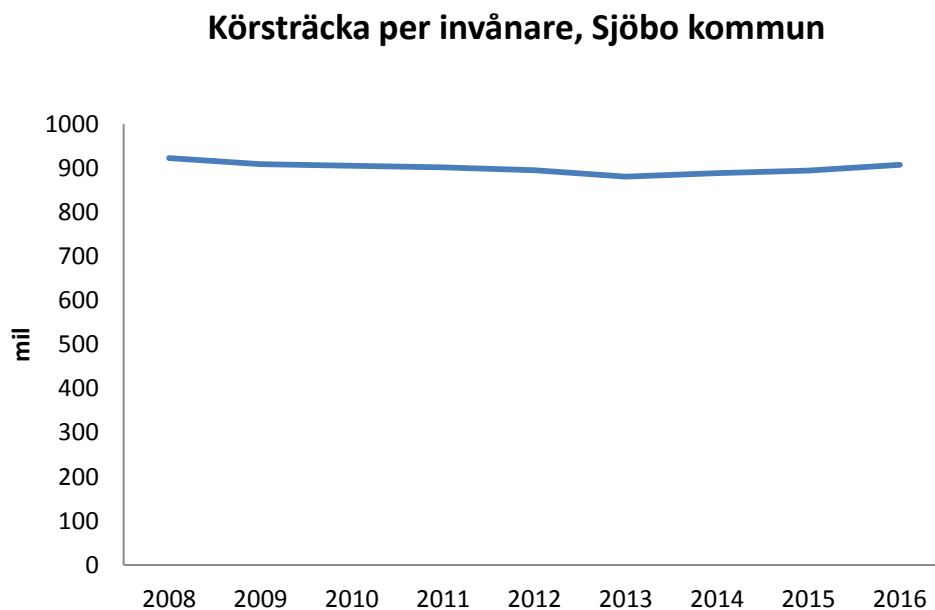
Drivmedel i tjänstefordon i kommunorganisationen, 2017

Totalt antal bilar är 68. Källa: Tekniska förvaltningen, Sjöbo kommun

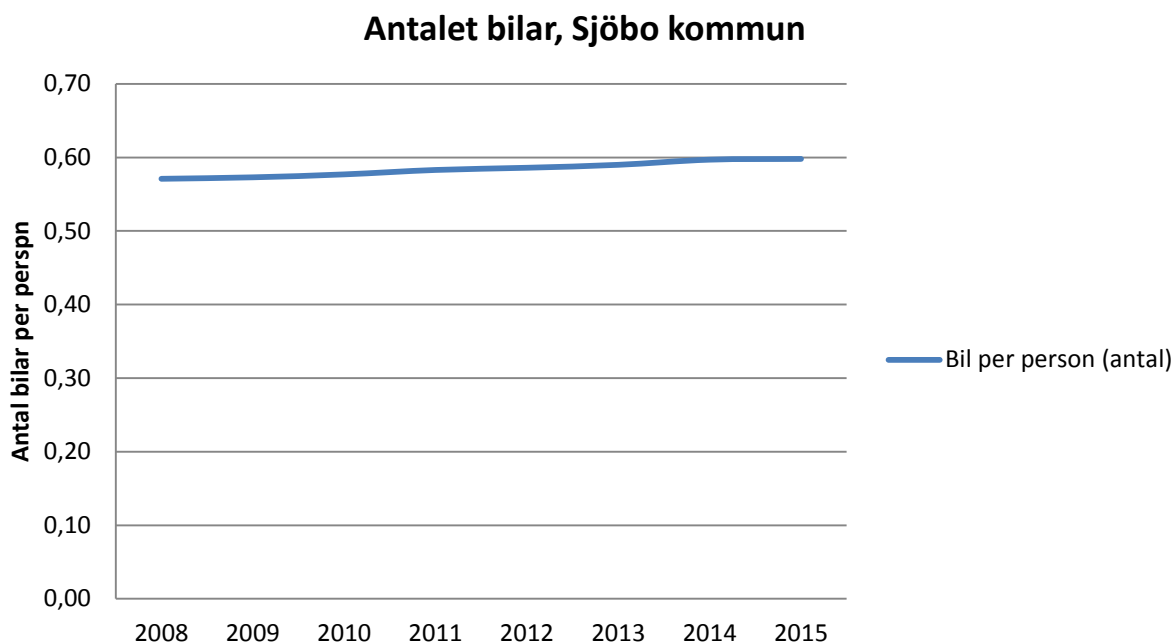
2. ÖKAT KOLLEKTIVTRAFIKRESANDE, GÅNG OCH CYKLING

a. Körsträcka per invånare (G)

Källa: RUS, 2017

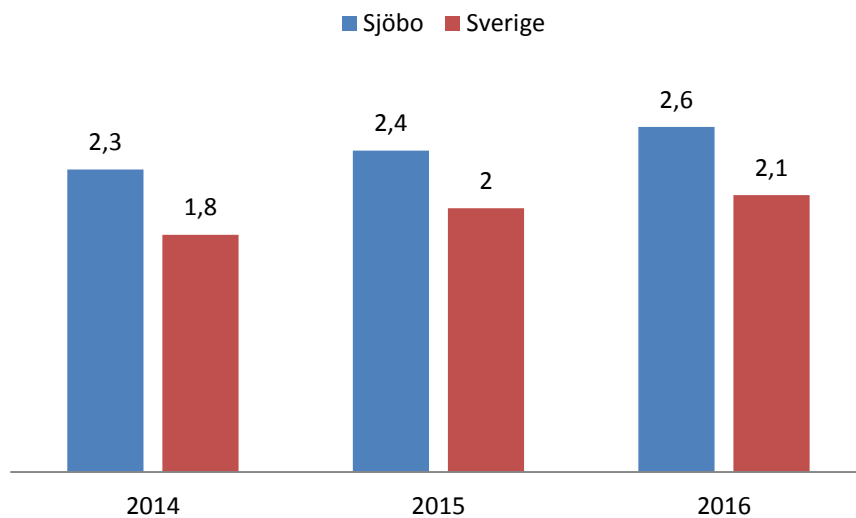
b. Antalet bilar per 1000 personer, Sjöbo kommun (G)

Källa: RUS, 2017

c. Anlagd cykelväg per invånare (G)

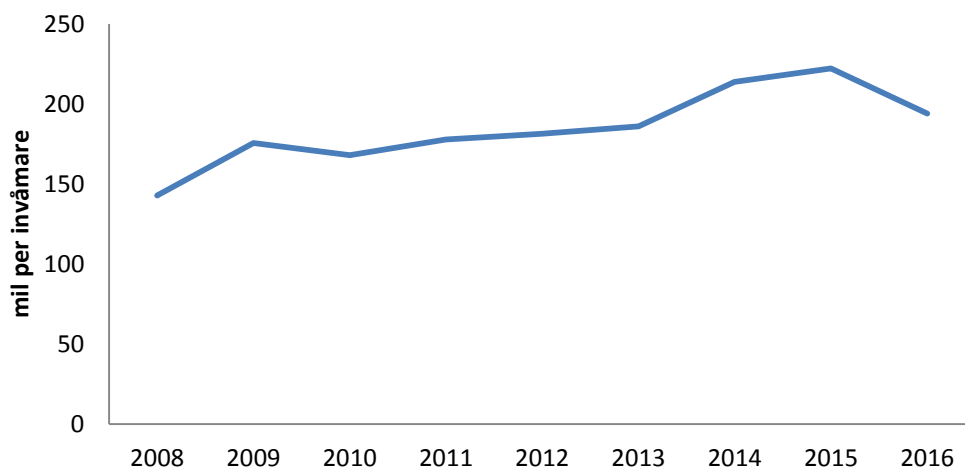
Sammanlagd längd cykelvägar per invånare (km/inv.)

Källa: KOLADA, 2017.

d. Resesträcka i kollektivtrafiken per invånare (G)

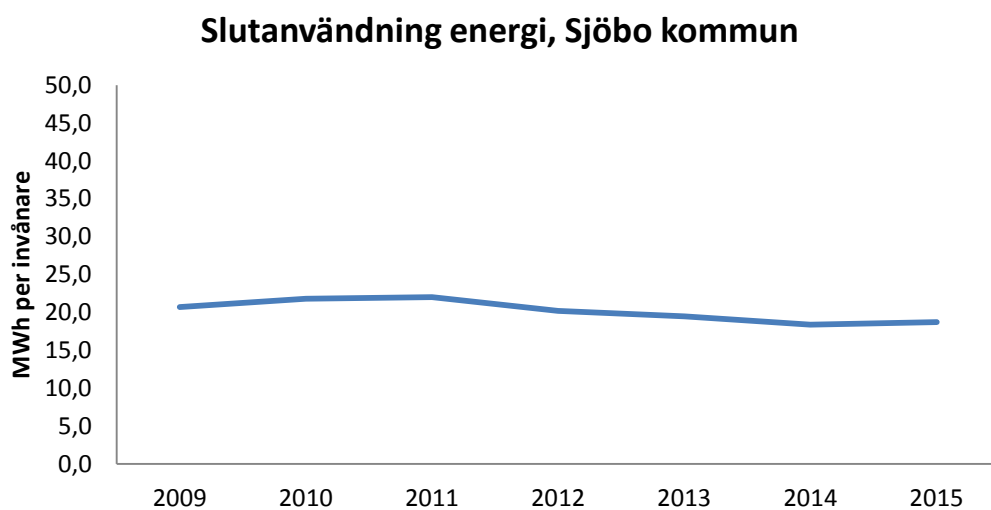
Resesträcka i kollektivtrafiken, Sjöbo kommun

Källa: Gröna bilister, 2017 (Trafikanalys: Transportarbete 2000-2016, Trafikanalys: Lokal och regional kollektivtrafik, Regional linjetrafik, SCB: Befolkningsstatistik)

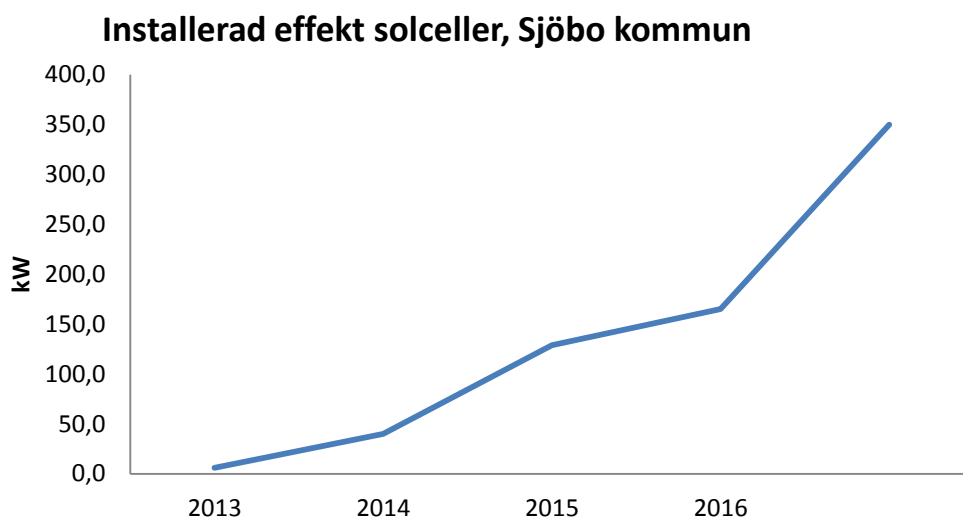
3. ÖKA SJÄLVFÖRSÖRJANDEGRADEN AV FÖRNYBAR ENERGI

a. Energianvändning per person (G)

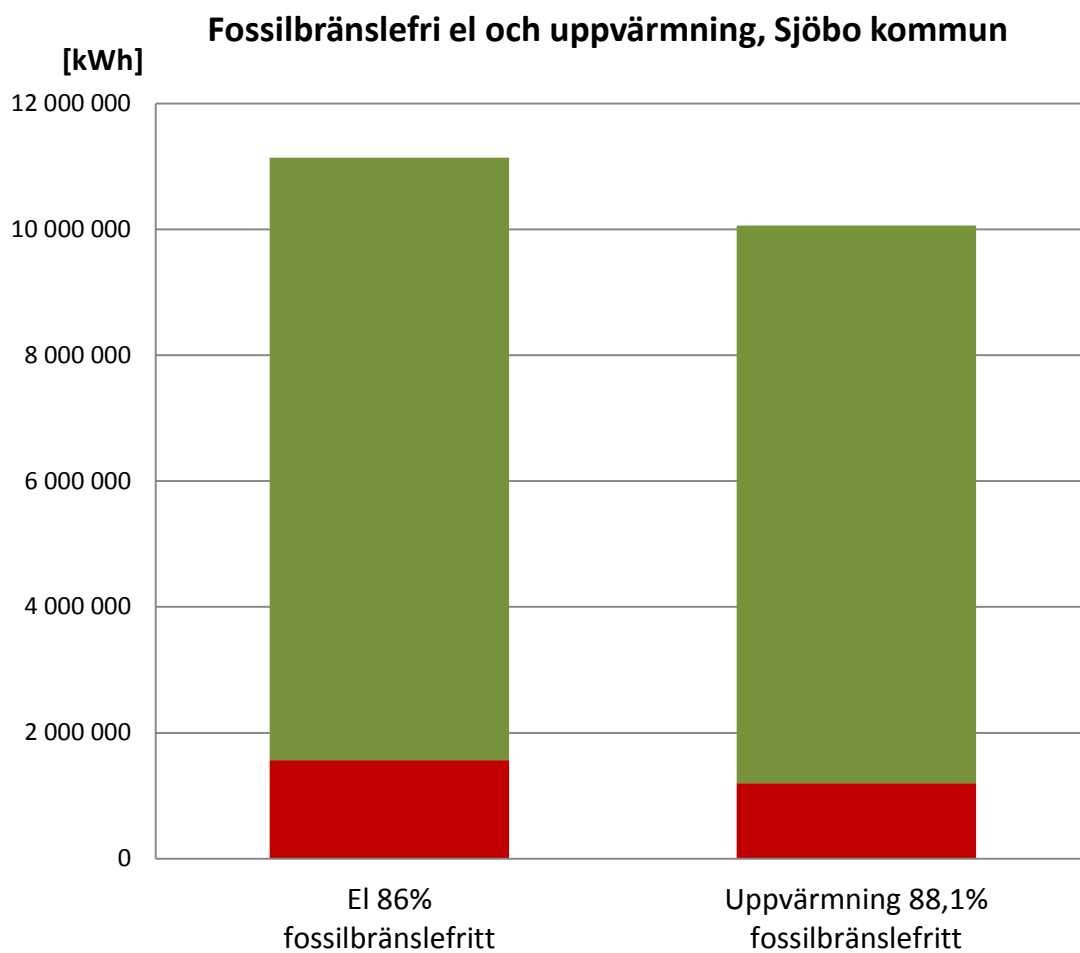
Källa: KOLADA, 2017

b. Installerad effekt solceller (G)

Källa: Solar region Skåne, 2017

c. Fossilbränslefri el och uppvärmning Sjöbo kommunorganisation (O)

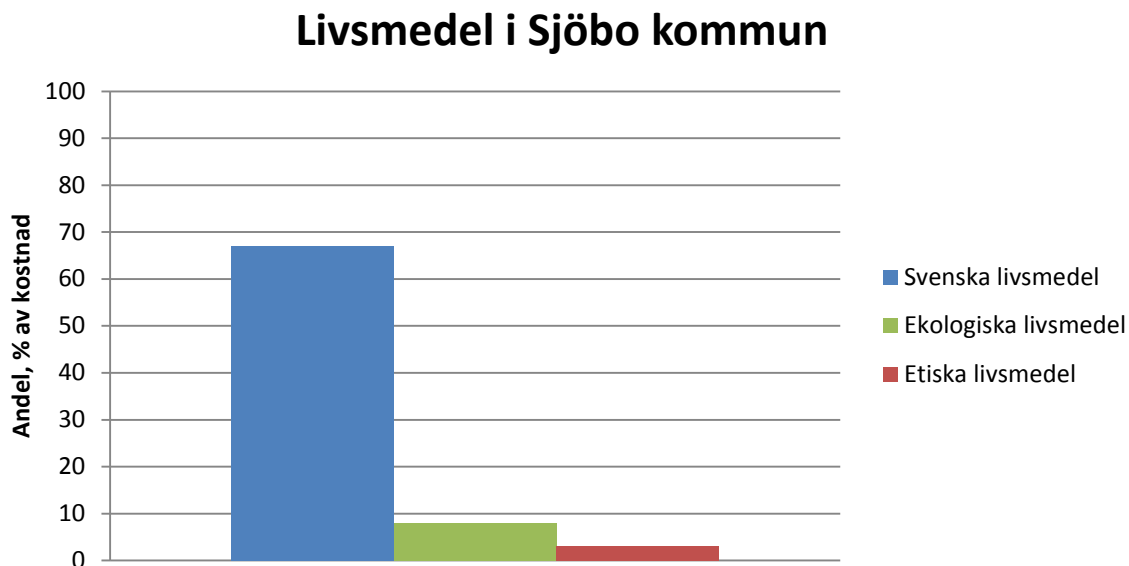
4. KLIMATANPASSA

På <http://kartor.lund.se/vspu/> finns klimatprognoser att hämta

Miljömål: Vi bidrar till hållbara kretslopp

1. HANDLA HÅLLBART

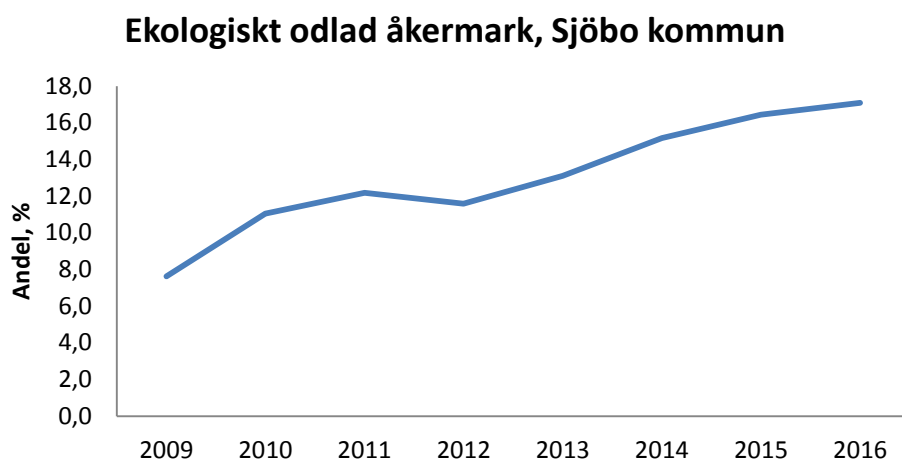
a. Inköpta livsmedel 2016, Sjöbo kommunorganisation (O)

Källa: Kostenheten Sjöbo kommun, 2017

2. FRÄMJA HÅLLBARA LANTBRUK

a. Ekologiskt odlad åkermark (G)

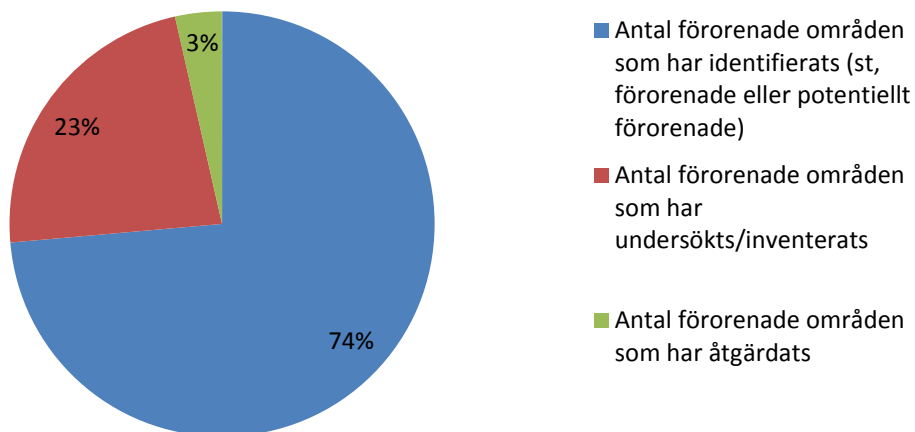

Källa: KOLADA, 2017

3. SKAPA GIFTFRI MILJÖ

a. Förorenade områden fördelat på status (O)

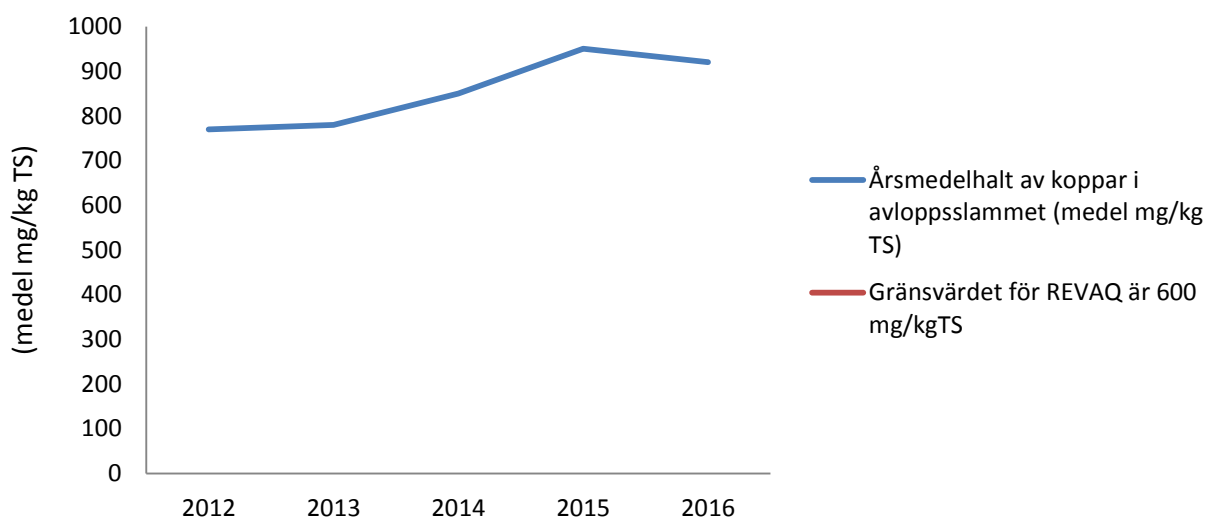
Förorenade områden 2016, Sjöbo kommun

Källa: Miljöenheten Sjöbo kommun, 2017

b. Koppar i avloppsslam, Sjöbo avloppsreningsverk (O)

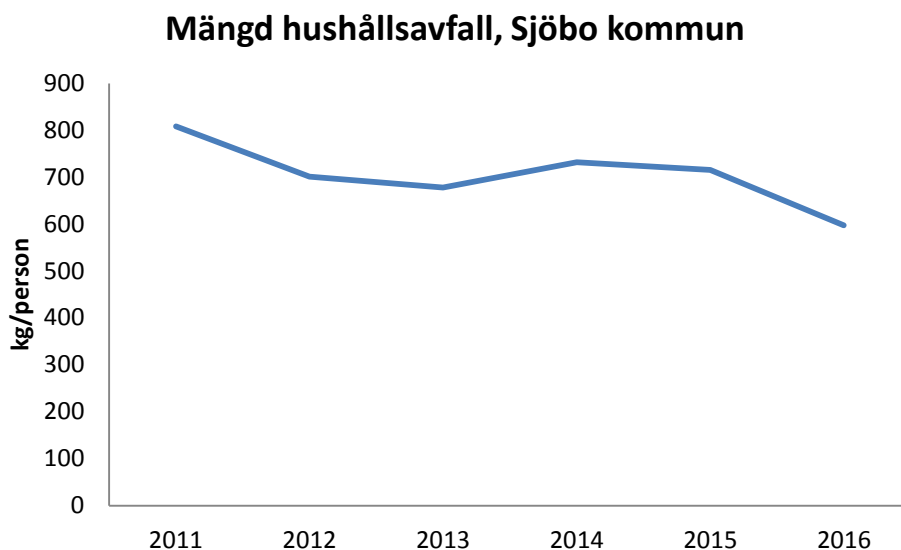
Koppar i avloppsslam

Källa: AVR Sjöbo kommun, 2017

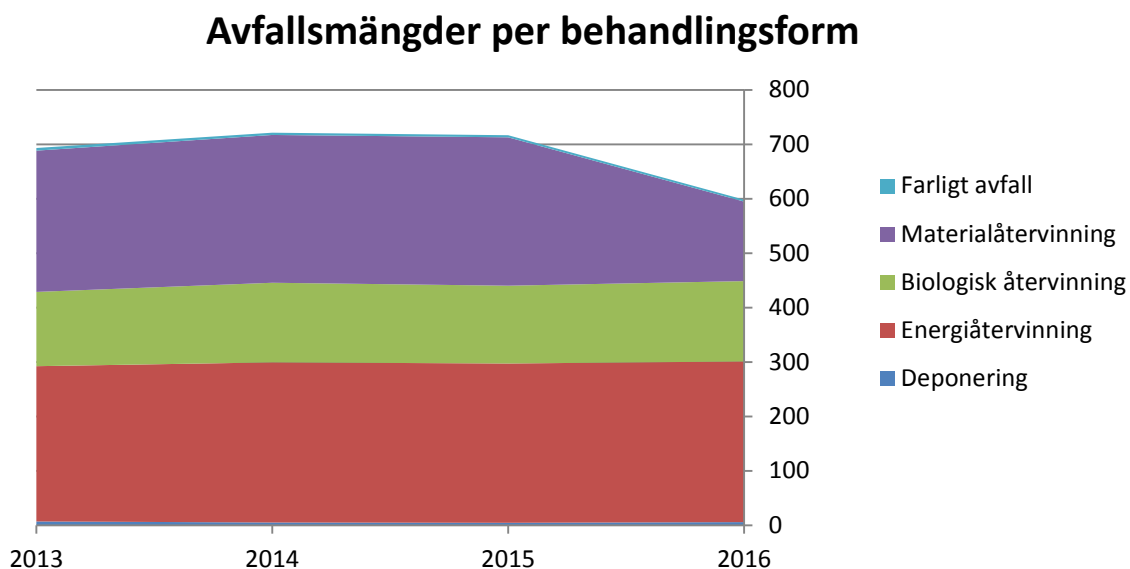
4. MINSKA AVFALLET

a. Totala avfallsmängder per person (G)

Källa: KOLADA, 2017

b. Totala avfallsmängder per behandlingsmetod (G)

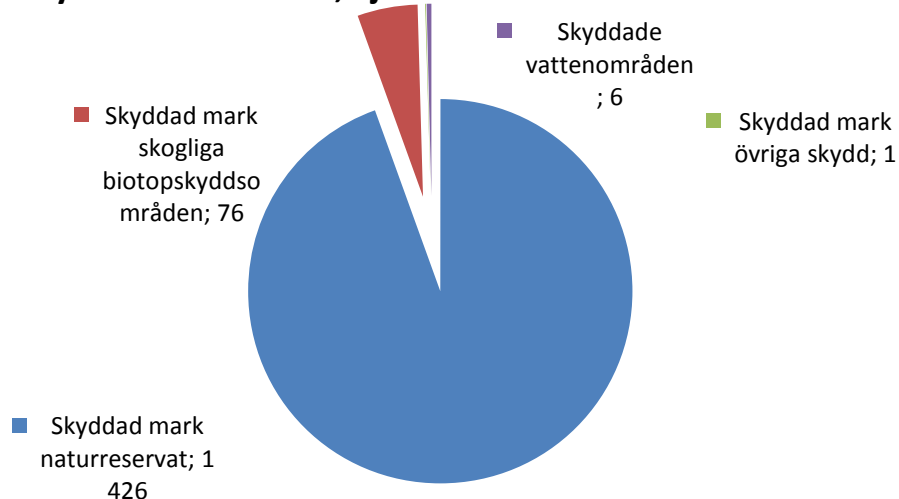
Källa: Avfallweb Sverige/Avfall Sverige, 2017

Miljömål: Vi skapar god och grön livsmiljö

1. BEVARA OCH UTVECKLA NATUR - OCH KULTURMILJÖVÄRDEN

a. Andel skyddad natur (G)

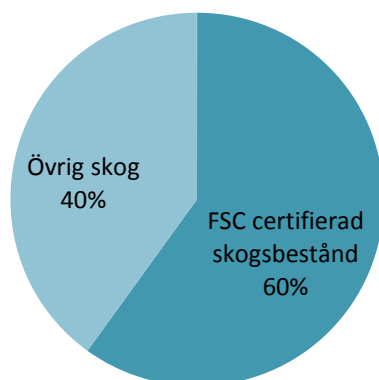
Skyddad natur 2016 , Sjöbo kommun

Källa: SCB

b. Skogsbestånd med FSC-certifiering (G)

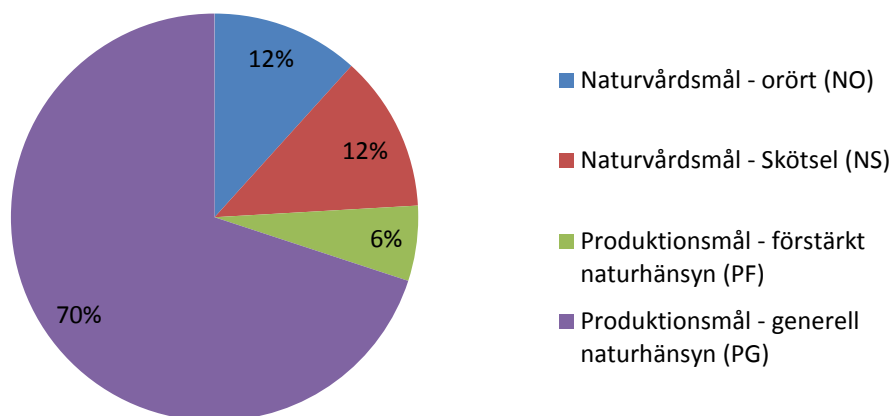
Skogbestånd 2011, Sjöbo kommun

Källa: FSC, 2017

c. Naturhänsyn i kommunens skogsinnehav (O)

Andel naturhänsyn i kommunens skogsinnehav

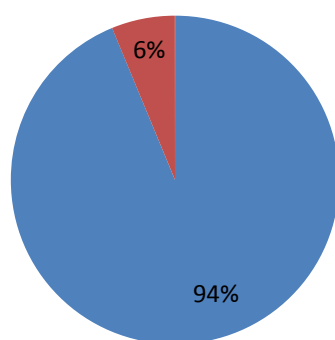
Källa: Skogsvårdsplan, 2009

2. TILLGÅNG TILL GRÖNA OMRÅDEN

a. Andel skolor med grön flagg (O)

Andel skolor grön flagg 2016, Sjöbo kommun

■ Övriga skolor ■ Grön flagg/Hållbar skola

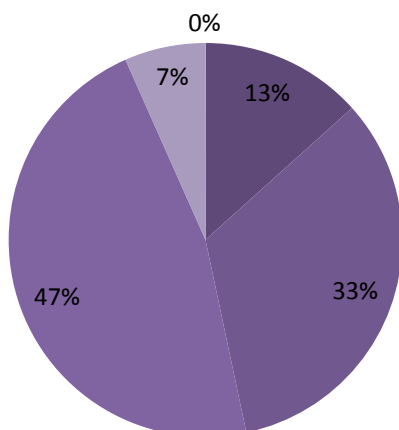
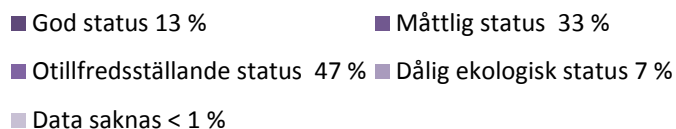

Källa: HSR, skolverket, familjeförvaltningen

3. TRYGGA FRISKT VATTEN

a. Status på vattendrag (G)

Ekologisk status 2009, Sjöbo kommun

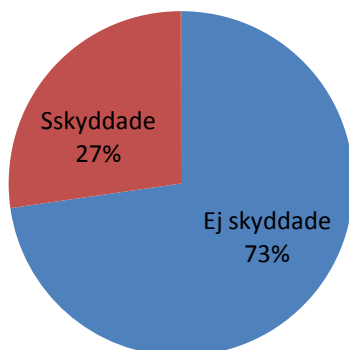
Källa: VISS, 2017

Vattenförekomst	Nuvarande status	Fastställt Kvalitetskrav och tidpunkt
Tranåsbäcken	Måttlig ekologisk status (R)	God ekologisk status 2015 (F)
Djurrödsbäcken	God ekologisk status (R)	God ekologisk status 2015 (F)
Verkaån	God ekologisk status (R)	God ekologisk status 2015 (F)
KÄVLINGEÅN:Djurrödsbäcken-Källa (Vollsjöån)	Måttlig ekologisk status (R)	God ekologisk status 2027 (F)
KÄVLINGEÅN:Tranåsbäcken-Djurrödsbäcken	Måttlig ekologisk status (R)	God ekologisk status 2015 (F)
KÄVLINGEÅN:Vombsjön-Tranåsbäcken (Björkaån/Åsumsån/Tolångaån)	Måttlig ekologisk status (R)	God ekologisk status 2021 (F)
Borstbäcken	Måttlig ekologisk status (R)	God ekologisk status 2021 (F)
Torpsbäcken	Dålig ekologisk status (R)	God ekologisk status 2027 (F)
KLINGAVÄLSÅN: Sövdesjön-Snogeholmssjön	Otillfredsställande ekologisk status (R)	God ekologisk status 2027 (F)
KLINGAVÄLSÅN: Kävlingeån-Sövdesjön	Otillfredsställande ekologisk status (R)	God ekologisk status 2027 (F)
KLINGAVÄLSÅN: Snogeholmssjön-Ellestadssjön	Otillfredsställande ekologisk status (R)	God ekologisk status 2027 (F)

Källa: VISS, 2017

b. Andel skyddade dricksvattentäkter (O)

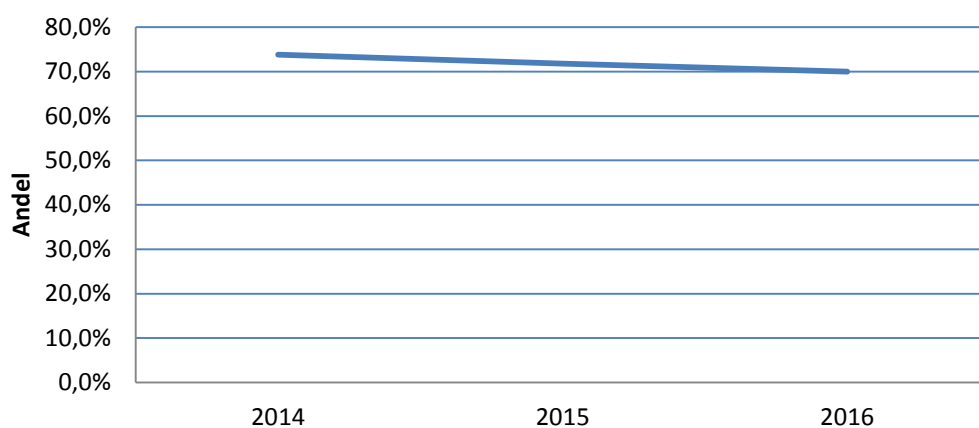
**Andel skyddade dricksvattentäkter,
Sjöbo kommun**

Källa: Tekniska förvaltningen, Sjöbo kommun

c. Andelen icke-godkända enskilda avlopp (O)

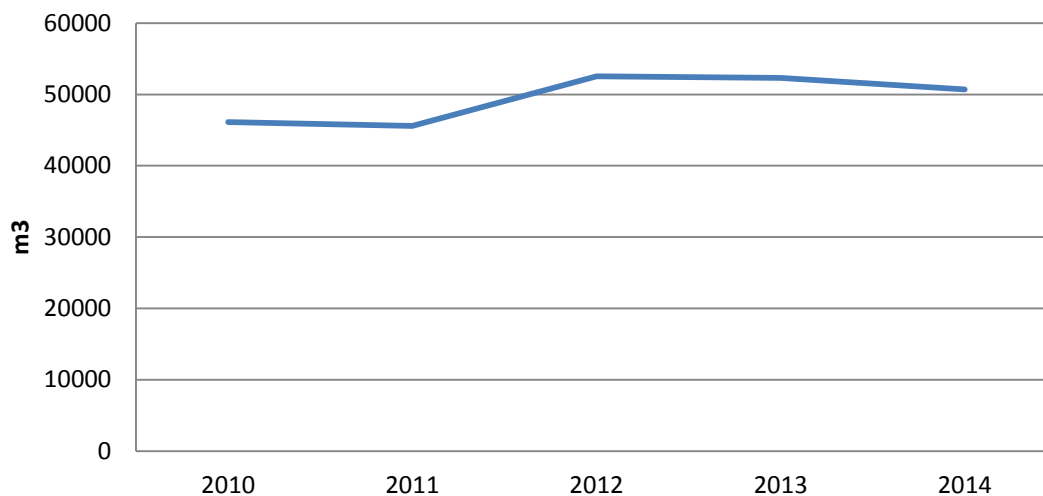
**Andelen icke godkända enskilda avlopp,
Sjöbo kommun**

Källa: Miljöenheten Sjöbo kommun, 2017

d. Vattenförbrukning i kommunorganisationen (O)

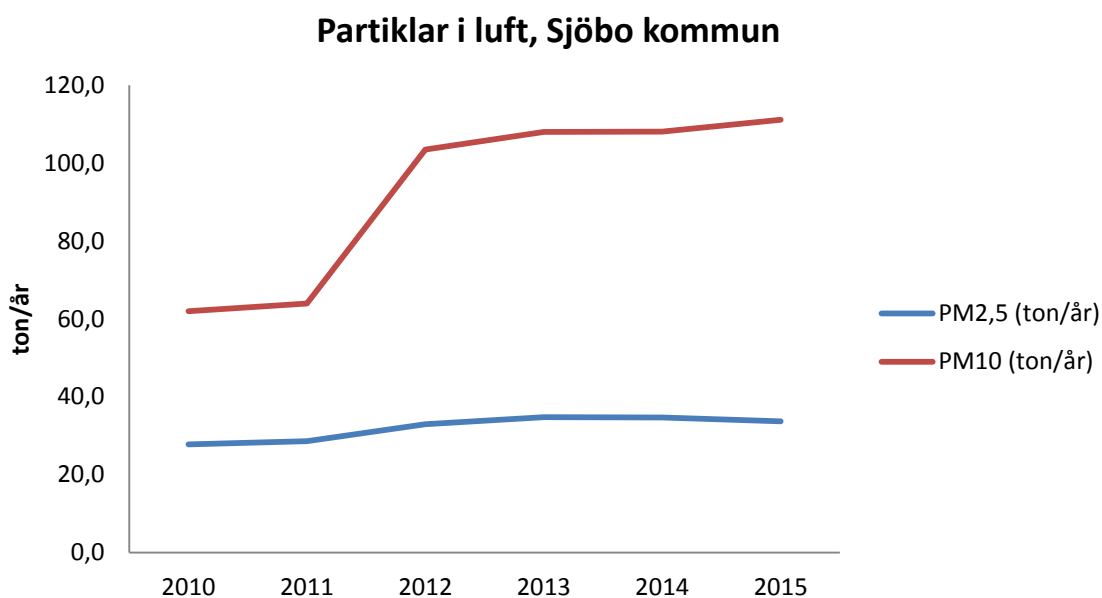
Vattenförbrukning i kommunorg.

Källa: Sjöbohem, 2017

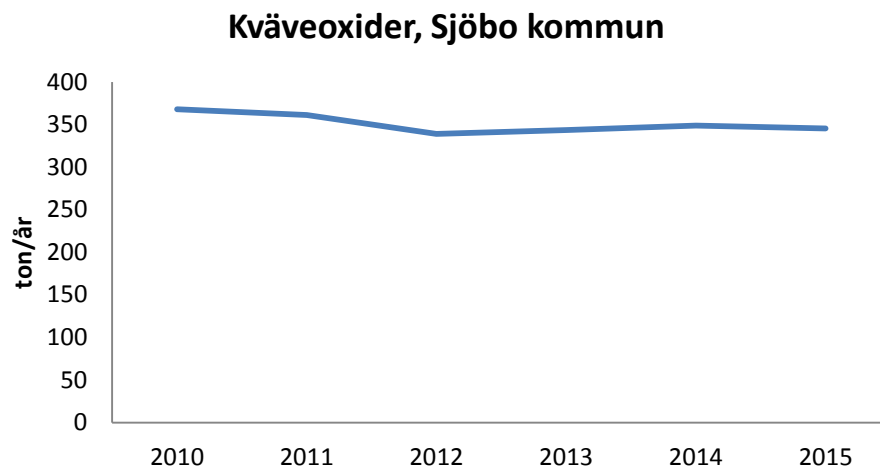
4. FRISK LUFT OCH GOD STRÅL- OCH LJUDMILJÖ

a. Utsläpp av partiklar, PM 10 och PM 2,5 (G)

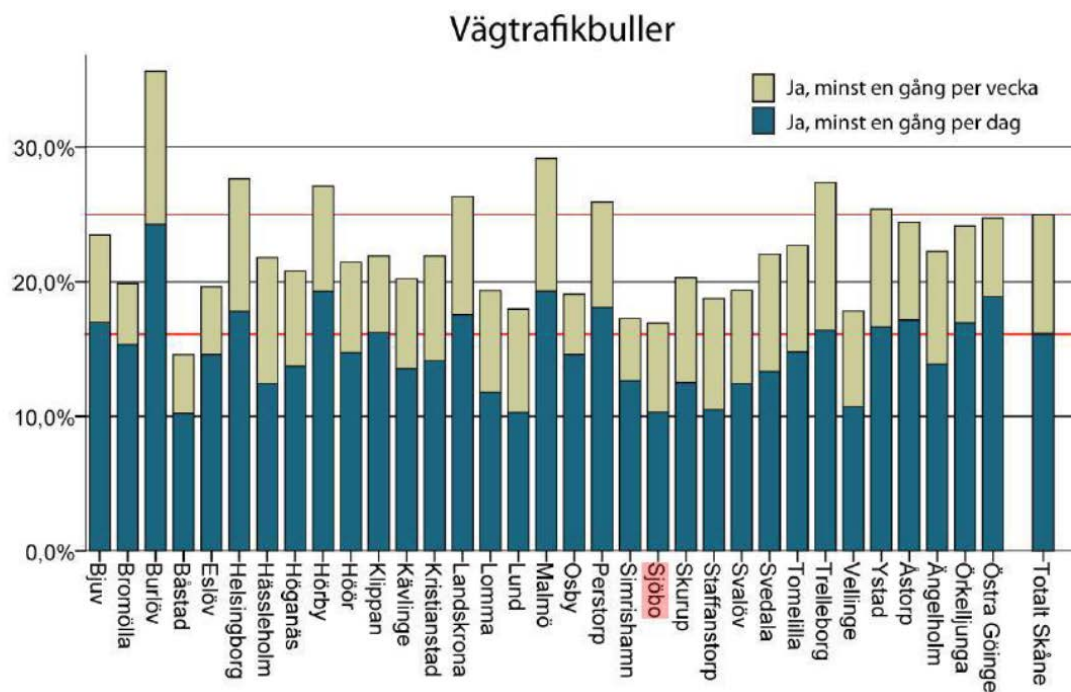
Källa: RUS, 2017

b. Utsläpp av kväveoxider (G)

Källa: RUS, 2017

c. Vägtrafikbuller (G)

Källa: Miljösamverkan Skåne , 2010

Källa, indikatorer:

RUS, körsträckedata: <http://extra.lansstyrelsen.se/rus/Sv/statistik-och-data/korstrackor-och-bransleforbrukning/Pages/default.aspx>

RUS, nationella emissionsdatabasen: <http://extra.lansstyrelsen.se/rus/Sv/statistik-och-data/nationell-emissionsdatabas/Pages/default.aspx>

SCB, Energi:

http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_EN_EN0203/SlutAnvSektor/?rxid=9853bd7f-3fdf-4dc2-bd7f-388895690901

SCB, skyddad natur:

http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_MI_MI0603/Skyddadnatur/?rxid=047909ed-e66a-424b-bd23-84970402bf59

KOLADA: https://www.kolada.se/index.php?_p=jamforelse&unit_id=16641&tab_id=74560

Miljöfordonsdiagnos: <http://www.miljofordonsdiagnos.se/html/start.aspx>

Gröna bilister, resesträcka/bränsle kollektivtrafik: <http://2030.miljobarometern.se/kommun/>

FSC: <https://se.fsc.org/se-se/fscs-betydelse/statistik-och-fakta>

Miljösamverkan Skåne, 2010: <http://www.lansstyrelsen.se/skane/SiteCollectionDocuments/sv/miljo-och-klimat/verksamheter-med-miljopaverkan/miljosamverkan/projekt-rapporter/slutfordarrapp/TrafikbulerstorningiSkaneUSilLvermars20101.pdf>

VISS: <http://viss.lansstyrelsen.se/>

Håll Sverige rent: <http://www.hsr.se/valkommen-till-gron-flagg/vi-ar-med>

Solar region Skåne: <https://solisyd.se/material/statistik-solceller-i-skane/sjobo/>

Sjöbo kommun (2009). Skogsvårdsplan.

På <http://kartor.lund.se/vspu/> finns klimatprognoser att hämta

Remissvar från Vård och omsorgsnämnden avseende Miljömål 2030

Vård och omsorgsnämnden konstaterar att dokumentet är ambitiöst och tar upp viktiga områden som är angelägna att arbeta med.

Vård och omsorgsnämndens verksamheter har påbörjat sitt miljöarbete inom flera områden.

Det område som kommer att bli svårt att uppfylla är det som rör transporter. Tiden för att uppnå målet är kort, inköp av bilar pågår just nu och många avväganden måste ske som involverar miljö men också budget, krocksäkerhet, fyrhjulsdrift och arbetsmiljö i form av t ex instegshöjd, markfrigång etc.

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum	Dnr
2018-03-14	2018/75
	Hid

Vård och omsorgsförvaltningen
Gunilla Lynghed
Administrativ chef vård och
omsorgsförvaltningen

Skrivelser von mars 2018

Vård och omsorgsförvaltningens förslag till beslut

Ärendet läggs till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

För vård- och omsorgsnämndens kännedom föreligger följande skrivelser, beslut och meddelande:

Ej sekretess:

Minnesanteckningar vid kommunala tillgänglighetsrådets möte 171206

Från kommunstyrelsen:

Beslut KS 2018-01-24 Måltidspriser för personal 2018

Från kommunfullmäktige:

Beslut KF 2018-02-28 Mottagande av gåva till Ängsgården

Beslut KF 2018-02-28 Svar på motion om äkta valfrihet inom äldreomsorgen

Beslut KF 2018-02-28 Rapportering av ej verkställda beslut

Sekretess:

Från Förvaltningsrätten;

Dom avseende överklagat beslut avseende avslag på ansökan om matdistribution där Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Vård och omsorgsförvaltningen

Gunilla Lynghed

Administrativ chef vård och omsorgsförvaltningen

0416-27234

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum

2018-03-15

Dnr

2018/79

Hid

Vård och omsorgsförvaltningen
Eva Gustafsson
förvaltningschef

Information Von mars 2018

Vård och omsorgsförvaltningens förslag till beslut
Informationen läggs till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet
Information om aktuella frågor i förvaltningen.

Vård och omsorgsförvaltningen

Eva Gustafsson
förvaltningschef
0416-27180